

ŞAH İSMAYIL XƏTƏİ

ƏSƏRLƏRİ

2-CİLD

QOŞMALAR

* * *

Mən dərvişəm - deyə, köksün gərərsən,
Həqqi zikr etməyə dilin varmıdır?
Kəndini görsənə eldə aparsan!
Halın hal etməyə halın varmıdır?

Bir gün balıq kimi ağa sararlar,
Mürşiddən, rəhbərdən xəbər sorarlar,
Tüstü yaxıb guşə-guşə araplap,
Mən arıyam, dersən, balın varmıdır?

Dərdli olmayanlar, dərdə yanarmı?
Sadiq dərviş iqrarından dönəpmi?
Hər bir uçan, gül dalına qonarmı?
Mən bülbüləm dersən, gülün varmıdır?

Şah Xətai, sənin dərdin deşilməz,
Dərdi olmayanlar dərdə tuş olmaz,
Mürşidsiz, rəhbərsiz yollar açılmaz,
Mürşid ətəyində əlin varmıdır?

* * *

Gəlib ixlas ilə yola gedənin,
Zərrəcə könlündə güman gərəkməz,
Sil-süpür qəlbini, evin pak eylə,
Möminin aynası duman gərəkməz.

Müsahib, mürəbbi yolda bir kişi,
Dili söylər, amma degildir işi,
Çünki baş etməzsən tutduğun işi,
Ər yükü gövhərdir, saman gərəkməz...

Can Xətaim aydır: düşürdün dərdə,
Zavallı sufidən qalxmayıp pərdə,
Gördün ki, bir loğma gəldi bir yerdə
O loğma çik isə yemən gərəkməz.

* * *

Bu gün ələ almaz oldum mən sazım,
Ərşə dirək-dirək çıxar avazım,
Dörd şey vardır bir qarındaşa lazım,
Bir elim, bir kəlam, bir nəfəs, bir saz.

Gözəl, əlim çıxsə, çıxsə salınsə,
Bədir aylar kimi doğsa, dolunsa,
Dörd şey vardır bir qarındaşa lazım,
Bir xeyir, bir şər, bir ibadət, bir niyaz.

Yaz olunca çayır-çəmən üstünə,
Ərməğan sunaplap dostu-dostuna,
Dörd şey vardır ovu almış dəstinə,
Bir şahin, bir doğan, bir əspir, bir baz.

Cahil olan söylər, sözünü bilməz,
Meydana gəlincə özünü bilməz,
Dörd şey vardır cənnət yüzünü görməz,
Bir münkir, münafiq, bir Yezid, qanmaz.

Şah Xətəim aydır: sən qulun nədər,
Gözəl dünyasını tərək edər gedər,
Dörd şey vardır ildən-ilə dövr edər,
Bir aydır, bir gündür, bir qışdır, bir yaz.

* * *

Ərənlər bu yolda hazırdır, hazı,
Müsahib lövhini dəftərdən qazı.
Gərəksə eyləsin min kəprə üzür,
Onlar ilə yeyib, içənə lənət!

Ağlını bəyəyib, iqrarın qoyub,
Qalxıb, havalanıb, nəfsinə uyub
Təbərpa kömləgin əyninə geyib.
Əzazil donunu biçənə lənət!

Bəyənməyib ərənlərin sözünü,
Mənlik yurduna qondurmuş özünü,
Haq qapıdan döndərmişdir yüzünü
Əzazil yurduna keçənə lənət!

Ariflər beylə dedilər uluya,
Əzazil neyləsin qəlbi doluya,
Təbərpa oxundu yanlış biliyə,
Kəndi biləsinə uçana lənət!

Xətəim dep: bir vəliyəm yoluyla,
Sultanın töhfəsi, hərdəm quluyla.
Könüldə kibr olub, soyuq dil ilə,
Özün məhəbbətdən seçənə lənət!

* * *

Baharın gəldiyin nədən biləyim,
Gül dikəndə bitər, bülbül taldadır.
Əyyubun tənində iki qurd qaldı,
Biri ipək sarar, biri baldadır.

Könlünə gətirmə şəkk ilə güman,
Seyid Nəsimiyə de, ol oldu şan.
Tanrı ilə minbir kəlam söyləşən,
Əli Mədinədə, Musa Turdadır.

Şəriət yolunu Məhəmməd açdı,
Təriqət gülünü Şah Əli seçdi.
Şu dünyadan neçə yüz min ər keçdi,
Onlar ittifaqda, Mehdi yoldadır.

Adəmin, Hatəmin zat-i Fəzlullah,
Əşyayi qərq etmiş bu bir sirrullah
Şahənşahi-qütbi-aləm zillullah,
Qüdrət-i nəzəri mömin quldadır.

Şah Xətai aydır: sirrini yayma,
Qıla göp namazın qəzayə qoyma,
Şu yalan dünyada heç sağam deymə,
Tənin tənəşirdə, sirtin saldadıp.

* * *

Qarşığı qarlıca dağı gördünmü?
Yoldurmuş əyyamın, əriyib gedər.
Axan sulardan sən ibrət aldınmı?
Yüzünü yerlərə sürüyüb gedər.

Qadirsən, ey ulu şahım, qadirsən!
Hər nəyəyə baxsan onda hazirsən.
Üstümüzdə dördguşəli çadirsən,
Cümləmizi birdən bürüyüb gedər.

Sıra-sıra gələn, ol ulu quşlar,
Sirlil olur, yaxmaz onu günəşlər,
Əvvəl-əzəl meyvə verən ağaclar,
Onlar da qalmayıb, çürüyüb gedər.

Şah Xətaim söylər sözü özündən,
Dərvişlərin saqınıbdır gözündən,
Olur-olmaz münkirlərin sözündən,
Əsriyib könlümüz, farıyıb gedər.

* * *

İqrar verdim, dönmən Ələst bəzmindən,
Verdiyim iqrarı imandan aldım.
Başqa seyran gördüm, kəndi özümdən,
Bu məhəbbəti mən Mərdandan aldım.

Narü badü xəkdən bilin xəlq oldum,
Kəndi-kəndim ana rəhmində buldum,
Müddət tamam oldu dünyayə gəldim,
Bu ibrətnümayı cahandan aldım.

Bildiyim unudtum, eylərəm fəryad,
Dərdim budur, dil yox istəyəm imdad,
Təkrar yenə təlim etdi bir ustad,
Dərsimi məktəbi-ürfandan aldım.

Can gözü qəflətdən açıla düşdü,
İkilik pərdəsi seçilə düşdü,
Qüdrət xəzinəsi açıla düşdü,
Cəvahiri kani-mərcandan aldım.

Bu bir gizli sirdir, hər can duyamaz,
Əhli-əşqin qatarına uyamaz,
Dəgmə, cövhərfüruş baha qoyamaz,
Bu dürri-yektadır, ümmandan aldım...

Gəl düşünmə, ağla sığmaz bu elim,
Qüdrət xəznəsinin müftahi dilim,
Bir ulu dərgaha ulaşdı yolum,
Bilməyənin sanır ki, dükandan aldım.

Ah edib utandım kəndi sözümdən,
Məst olub, türabə düşdüm özümdən,
Qanlı yaş axıtdım iki gözümdən,
Macərayı çeşmi-giryandan aldım.

Musayə təsəlli göründü Turdən,
Məst olub, ağlını şaşırdı sirdən.
Ənəlhəq sirrini aldım Mənsurdən,
Məhəbbət kəmərin ərəkandan aldım...

Həq bilir sözümə hiylə qatmazam,
Hər kəsə bu sirri əyan etməzəm,
Qiyəti bilinməz yerdə satmazam,
Mən bu nəsihəti bir candan aldım.

Çalış bu girdabın çıx yörəsinə,
Dərman gizlənidir dərd arasına,
Məlhəm sarıların eşq yarasına?
Bu elmi hikməti Loqmandan aldım.

Aləm başdan-başa bir seyrəngahdır,
Kir könül şəhrinə, gör nə dərgahdır,

Bir gizlicə sirdir, qüdrətüllahdır,
Yazılmış dəftəri divandan aldım.

Tərkü təcrid oldum, tökdüm qəbayı,
Əgnimə geyindim şalü əbayı,
Mana sorun kimdən aldım yasayı?
İsmayıla ənən qurbandan aldım.

Dünyadan əl çəkdim ərkandır işim,
Çəşmilə bürhandır, tökülür yaşım,
Sizlərə hədiyyə, əldədir başım,
Ol yaşıl yarpağı Səlmandan aldım...

* * *

Bu yolun yolçusu olayım, dersən,
Əldə iki qarpız tutmalı degil,
Dərviş olub, şalvar geyəyim, dersən,
Gahi geyib, gahi atmalı degil.

Namərd bağçasında qönçə gül olmaz,
Kamil ilə yoldaş olan yorulmaz.
İki məxluq vardır, haqqa qul olmaz.
Məğrurluq, kibirlik etməli dəgil.

Məğrurlar orada olurlar yalan,
Kibr imiş yorulub yollarda qalan.
Əgər yolçu isən körpünü dolan,
Göz görə çamura batmalı dəgil

Qoyun quzusuna nasıl mələdi,
Öküzün qulağına kimlər ənədi,
Qərrib bülbül gül dalında tünədi,
Hər çalı başında ötməli dəgil.

Şah Xətai imam Cəfər müxbiri,
Haqqın yaranidir Veysülqərəni,
Haqqın xəznəsindən gələn gövhəri,
Müştəri olmadan satmalı dəgil.

* * *

Gəl, a könül, xoş göpəlim bu dəmi,
Bu da böylə qalmaya bir gün ola.
Kişi, çəkmək gərək qüsseyi, qəmi,
Haqdan gəlir, hər nə gəlsə bir qula.

Ər odur etiqad edə pirinə,
Nəzər edə əvvəlü axirinə.
Əlbət, yol qədimdir iltər yerinə,
Sana kim neylərsə, salagöp yola.

Biz də bilirik ki, dostu, qardaşı,
Bulamadım bir qara gün yoldaşı.
Dost keçinib, yüzə gülən qəllaşı,
Bahasıdır, satmaq gərək bir pula.

Hər kişi bir xəyal ilə əglənir,
Daim onun könlündə ol bəklənir.
Böylə olur sevdiyim gah ağlanır,
Kimi gördük qiyamətədek gülə.

Qarunu gör bunadı, ya bulduqca,
İnandı, fələk yüzünə güldükcə,
Sən eyilik et, durma əldən gəldikcə,
Dedilər: xalq bilməzsə, xaliq bilə.

Gerçək olan kişi dostdan ayrılmaz,
Dəgmə kişiilərdə həqiqət olmaz,
Sən, səni satıban, yedirsən bilməz,
Bu zamanda kimsə yaramaz elə.

Xətai, dünyanın ötəsi fani,
Bizdən əvvəl bunda gələnlər qanı?
Sanma daim şad yürüyə düşmanı,
Bir gün olub, növbət ona da gələ.

* * *

Könül, nə gəzirsən seyran yerində,
Aləmdə hər şeyin var olmayınca.
Olupa-olmaza dost deyib gəzmə,
Bir əhdinə bütün yar olmayınca.

Yürü, sufi, yüpü, yolundan azma,
Elin qeybətində quyular qazma.
Yorulma bihudə, boşuna gəzmə,
Yanında mürşidin yar olmayınca.

Qalxdı, havalandı könülün quşu,
Qovğa, qeybət etmək göntünün işi,
Ustadın tanımaz bunda hər kişi,
Onun kim, mürşidi ər olmayınca.

Varıb bəp köntüyə sən olma nökrə,
Çərxinə döğər də dolunu döğər,
Nə xudadən qorxar, nə hicab çəkər,
Bir köntüdə namus, ar olmayınca.

Şah Xətai, edim bu sirri bəyan,
Kamilmidir cahil sözünə uyan?
Bir başdan ağlamaq ömrədir ziyan,
İki başdan mühübb, yar olmayınca.

VARSAĞILAR

* * *

Qaibdən dəlil göründün,
Dədəm, xoş gəldin, xoş gəldin!
Bizi sevib sevindirdin,
Dədəm, xoş gəldin, xoş gəldin!

İki can idik birləşdik,
Məhəbbət qapısını açdıq,
Şükür didara irişdik,
Dədəm, xoş gəldin, xoş gəldin!

Üstümü zə yol uğratdın,
Gövhər aldın, gövhər satdın,
Əpəliyini isbat etdin,
Dədəm, xoş gəldin, xoş gəldin!

Bir ağacda güllər bitər,
Dalında bülbüllər ötər,
Şahıma bərgüzar gedər,
Dədəm, xoş gəldin, xoş gəldin!

Boylə, Şah Xətəim, boylə,
Pirim dəstür versin söylə,
Şaha məndən niyaz eylə,
Dədəm, xoş gəldin, xoş gəldin!

* * *

Bir gözəlin vücudunun şəhrinə,
Bax, nəzər eylə də həməən arif ol,
Dükənində dedigin mətəinə,
Bax, nəzər eylə də həməən arif ol.

Seyr et özgə ərənlərin görəsən,
Təbib sapap yürəgimin yarəsən,
Çərb eyləmə məhəbbətin çarəsən,
Bax, nəzər eylə də həməən arif ol.

Hərcayi gözələ qoşma başını,
Hərcayilik edib, atar daşını,
Müştəri bulursa, söz qumaşını,
Bax, nəzər eylə də həməən arif ol.

Xətəi der: - rəhm etməzəm yalana,
Özün təslim edər kəndi gələne,
Ay Əlidir, gün Mühəmməd bilənə,

Bax, nəzər eylə də həməən arif ol.

* * *

Vüعودim şəhrin seyr edib gəzdim.
Didar ilə məhəbbətə eşq olsun!
Həməən bir nəsnədə qaldı nəzərim,
Didar ilə məhəbbətə eşq olsun!

Eşqim cuş eylədi keçdi sərimdən,
Artıb gəlir məhəbbətin nurundən,
Niyazımız budur cani-kərimdən,
Didar ilə məhəbbətə eşq olsun!

Qüdrət qəndilindən atdı danəyi,
Endi lövhi üzrə tutdu binayi,
Cünbüşə gətirən çərxi-fənaiyi,
Didar ilə məhəbbətə eşq olsun!

Fil yükün yüklətmə, qarınca çəkməz,
Dürlü reyhan çoxdur, gül kimi qokmaz,
Dünya malın versən, bizə gərəkməz.
Didar ilə məhəbbətə eşq olsun!

Yucalarda olur ol hüma quşi,
Dostum, məhəbbətdir aşiqə işi,
Pirim Xətəidir cümlənin başı,
Didar ilə məhəbbətə eşq olsun!

* * *

Yenə mehman gördüm, könlüm şad oldu,
Mehmanlar, siz bizə səfa gəldiniz!
Qar-qış yağar ikən, bahar-yaz oldu,
Mehmanlar, siz bizə səfa gəldiniz!

Müsafir eşq qapusunun dilidir,
Xızrı sev kim, sahibinin quludur,
Tanrı müsafiri pirim Əlidir,
Mehmanlar, siz bizə səfa gəldiniz!

Bir evə qəhr ola, müsafir getməz,
Çalışsa, çırpınsa əkdiiyi bitməz,
Çağırsa, bağırsa, bir yepə yetməz,
Mehmanlar, siz bizə səfa gəldiniz!

Hümmət eylə sən ki, daima gələ,
Yaman-yaxşı bizim yüzümüz gülə,
Böyük-kiçik onu, həm, Xızır bilə,
Mehmanlar, siz bizə səfa gəldiniz!

Müsafir gəlir ki, qisməti bilə,
Müsafir Xızırdır üzpünü dilə,
Xətəim oğruyu tut, ver gəl ələ,
Mehmanlar, siz bizə səfa gəldiniz!

* * *

Biz də xanədanə gedər dep idik,
Mehman canlar, bizə səfa gəldiniz!
Hər sabah, hər sabah yüzüm üstünə,
Mehman canlar, bizə səfa gəldiniz!

Bəli, dedik, bir gerçəyin dəstinə,
Canım qurban olsun haqqın dostuna,
Hər sabah, hər sabah yüzüm üstünə,
Mehman canlar, bizə səfa gəldiniz!

Getdi yoldaşlarım, qaldım yalınız
Bağçada açılır qönçə gülümüz,
Şəkər məhəbbətiz, dadlı dilimiz,
Mehman canlar, bizə səfa gəldiniz!

Bayquş kimi nə bəklərsən viranı,
Şükür olsun səni bizə verəni,
Sultan Xətəinin işi, yerəni,
Mehman canlar, bizə səfa gəldiniz!

* * *

İçmişəm bir dolu, olmuşam ayıq,
Düşmüşəm dağlara, olmuşam geyik,
Sənə derəm, sənə, sürməli geyik,
Qaçma məndən, qaçma avçı deyiləm.

Avçı deyiləm ki, düşəm izinə,
Qaç-qaç qanlar endi dizinə,
Sürmələr hey çəkdin qonur gözünə,
Qaçma məndən, qaçma avçı deyiləm.

Sənə derəm - sənə, geyik ərənlər
Bizə sevda, sənə dalğa verənlər,
Dilərim mövladan yenməz vuranlar,
Qaçma məndən, qaçma avçı deyiləm.

Eyder, Şah Xətəim uçan qaçandan,
Zərrəcə qorxmırıq bu datlı candan,
Gedib dəvac olma atana mandan
Qaçma məndən, qaçma avçı deyiləm.

* * *

Allah-allah, deyin, ğazilər,
Ğazilər, deyin, şah mənəm.
Qarşu gəlin, səcdə qılın,
Ğazilər, deyin, şah mənəm.

Uçmaqda tuti quşuyam,
Ağır ləşkər ər başıyam,
Mən sufilər yoldaşıyam,
Ğazilər, deyin, şah mənəm

Nə yerdə əkərsən bitərəm,
Xanda çağırsan yetərəm,
Sufilər, əlin tutaram.
Ğazilər, deyin, şah mənəm.

Mənsup ilə darda idim,
Xəlil ilə narda idim,
Musa ilə Turda idim,
Ğazilər, deyin, şah mənəm.

Qırmızı taclı, boz atlı,
Ağır ləşgər nisbətli,
Yusif peyğəmbər sifətli,
Ğaziləp, deyin, şah mənəm.

Xətaiyəm al atlıyam,
Sözü şəkərdən datlıyam,
Müptəza Əli zathıyam,
Ğazilər, deyin, şah mənəm.

* * *

Gəl, könül, incimə bizdən,
Qalsın, könül, yol qalmasın!
Əvvəl-axır yol qədimdir,
Qalsın, könül, yol qalmasın!

Ərənlər bizə busudur,
Yalan söyləyən asidip,
Bu gerçəklər nəfəsidir,
Qalsın, könül, yol qalmasın!

Bağçada açılan güldür,
Mənayi söyləyən dildir,
Pəs, əzəldən qədim yoldur,
Qalsın, könül, yol qalmasın!

Başındadır altun tacı,
Budur, ərənlər meracı,
Kəskindir yolun qılıcı,
Qalsın, könül, yol qalmasın!

Ey divanə, ey divanə,
Aşiq olan qiyar canə,
Xətai der, Taclı xanə,
Qalsın, könül, yol qalmasın!

GƏRAYLILAR

* * *

Gövhərin keçməyən yerdə,
Satma, qardaş, kərəm eylə,
Ləl daşını çay daşına,
Qatma, qardaş, kərəm eylə.

Göpdün bir yerdə aşına,
Hər nə dersən özbaşına.
Yol daşını yol quşuna,
Atma, qardaş, kərəm eylə.

Gördünsə bir yerdə rəqib,
Neylərsən yüzünə baxıb,
Münkiri qatara çəkib,
Getmə, qardaş, kərəm eylə...

Xətaim çağırıp, ərə!
Dünya böylə gəlmiş zirə,
Arif, oxun əbəs yerə,
Tutma, qardaş, kərəm eylə.

* * *

Aqil, gəl bəri, gəl bəri,
Gir könülə, nəzər eylə,
Göpür göz, eşidir qulaq,
Söylər dilə nəzər eylə.

Başdır - gövdəyi götürən,
Ayaq - mənzilə yetirən,
Dürlü məsləhət bitirən,
İki ələ nəzər eylə.

Sufi isən, alıb satma,
Həlalına haram qatma,
Yolun əyrisinə getmə,
Doğru yola nəzər eylə.

İki əlin qızıl qanda,
Çox günahlar vardır məndə,
Ya ilahi, kərəm səndə,

Düşgün qula nəzər eylə.

Xətai eydüb: ya Ğanı,
Verən mövla alır canı,
Əvvəl kəndi-kəndin tanı,
Sonra elə nəzər eylə!

* * *

Gəl bir pirə xidmət eylə,
Əmək zayi olmaz ola.
Mürşid ətəyin möhkəm dut,
Kimsəindən almaz ola.

Bir işi bitirmək gərək,
Əksigin yetirmək gərək,
Yar ilə oturmaq gərək,
Heç bir şəmmə gəlməz ola.

Bir soyu soylamaq gərək,
Bir acı doylamaq gərək,
Bir dildən söyləmək gərək,
Firiştələr bilməz ola.

Çapuq bəhpi olmaq gərək,
Bir ummana dolmaq gərək,
Bir gövhəri bulmaq gərək,
Heç sərraflar bulmaz ola.

Gerçək aşiq olmaq gərək,
Məşuqini bulmaq gərək,
Ölməzdən ön ölmək gərək,
Varıb onda ölməz ola.

Bir quş olub uçmaq gərək,
Bu mənani seçmək gərək,
Bir qədəhdən içmək kərək,
İçənlər ayılmaz ola.

Bir bağçaya gəlmək gərək,
Xub təfərrüc qılmaq gərək,
Bir gülü qoxlamaq gərək,
Hərgiz ol gül solmaz ola.

Gəl Xətai, sən keç otur,
Davani mənayə yetür,
Söhbətinə bir ər gətür,
Cana başa qalmaz ola.

* * *

Dil ilə dərvişlik olmaz,
Halı gərək yol əhlinin,
Arilərin hər çiçəkdən,
Balı gərək yol əhlinin!

Keçmək gərək dörd qapıdan,
Qurtulasan mürəbbidən,
Mürəbbidən müsahibdən,
Əli gərək yol əhlinin!

Mən gəzərəm dərddli-dərdli,
Ötər firqətli-firqətli
Bülbül kimi ünü dadlı,
Dili gərək yol əhlinin!

Mən gəzərəm ayıq-ayıq,
Dəryalarda olur qayıq,
Bülbülləri Şaha layiq,
Gülü gərək yol əhlinin.

Xətəim der: quşaq quşan,
Toz olur türaba düşən,
Budur dərvişliyə nişan,
Yolu gərək yol əhlinin!

* * *

Qırxlar meydanına vardım,
Gəl bəri, ey can, dedilər.
İzzət ilə salam verdim,
Gəl, işdə meydən, dedilər.

Qırxlar bir yerdə durdular,
Otur deyə, yer verdilər,
Önümə surba sərdilər,
Əl loğmaya sun, dedilər.

Qırxların qəlbi durudur,
Gələnin qəlbin arıdır,
Gəlişin hardan bəridir,
Söylə, sən kimsən? - dedilər.

Gir simaə, belə oyna,
Silinsin, açılısın ayna,
Qırx il qazanda dur qayna,
Daha çiy, bu tən, dedilər.

Gördüyünü gözün ilə,
Söyləmə sən sözün ilə,
Ondan sonra bizim ilə,
Olasan mehman, dedilər.

Düşmə dünya möhnətinə,
Talib ol haqq həzrətinə,
Abi-Zəməm şərbətinə,
Barmağını bən, dedilər.

Şeyx Xətai nədir halın,
Haqqa şükr et, qaldır əlin,
Qeybətdən kəsə gör dilin,
Hər qula yeysən, dedilər.

* * *

Sərsəri, girmə meydana,
Aşiq, səndən yol istəplər.
Qəllaş ilə oturmada,
İman əhli, pul istəplər.

Bu yola girən oturmaz,
Haq sözə hiylə qatılmaz,
Bunda heç hiylə satılmaz,
Gövhərindən qul istəplər.

Bir qılı min parə edər,
Bu yolu ixtiyar edər,
Şahım bir yol qurmuş, gedər,
Yol içində, yol istərlər.

Şah Xətai der: Neylərsən,
Hər müşküli həll eylərsən,
Açısan çiçək iylərsən,
Yarın səndən gül istəplər!

* * *

Sözünü bir söyləyən,
Sözünü edər sağ bir söz.
Pir nəfəsin dinləyən,
Yüzünü edər ağ bir söz.

Bir söz vardır xalq içində,
Dəxi söz var xülq içində,
Olmaya ki, dəlq içində,
Deyəsən çarqadaq bir söz.

Söz vardır kəsdirir başı,
Söz vardır kəsər savaşı,
Söz vardır ağulu aşı,
Bal ilə edər yağ bir söz.

Sözünü yaxşı bişirgil,
Yaxşı us ilə düşürgil,

Yaramazını şaşirgil,
Canına olur dağ bir söz.

İstərəm görəyim yapı,
Bu rəmzi anlagil barı,
Həzəpən əhli-iqrarı,
Edər qara torpaq bir söz.

Şah Xətai, ayatindən,
Sözün söylə öz zatindən,
Olmaya kim, pır qatindən,
Səni edə irəğ bir söz!

BAYATILAR

* * *

Xətai, can arxına,
Əhli ürfan arxına,
Mərifətdən su gəlib,
Tökülür can arxına.

* * *

Könül vermə nadanə,
Haqqı inkar edənə,
Müridim, haq demişəm,
Məhəbbət xanədanə.

* * *

Xətəim der, bayağı,
Atılandır bayağı,
Quşlarda nə quşu var,
Təpəsində ayağı?

* * *

Xətəiyə han gəldi,
Mürdə cismə can gəldi,
Yəqubi-zar olmuşam,
Yusif-i-Kənan gəldi.

* * *

Xətəiyəm xəttarəm,
Həq sirrinə səttarəm,
Həkimlərin dərmanı,
Təbiblərə əttarəm.

* * *

Xətaiyəm bir haləm,
Əlif üstündə daləm,
Sufiyəm təriqətdə,
Həqiqətdə abdaləm.

* * *

Xətaiyəm, ver cəvablən,
Qırmızı gül gülablən,
Səndən can əsirgəməm,
Zira kim, bir hesablən.

* * *

Xətai işin düşər,
Gəlib, gedişin düşər,
Dişləmə çiy ləqməni,
Yerinə dişin düşər.

MÜRƏBBƏLƏR

* * *

Xubların sultanısan, aləmdə var, xan ol yürü,
Aşiqin yanında cansan, vara canan ol yürü,
Sən rəqibin məclisində şəm kimi yan ol yürü,
Könlümüzü bizə ver də, Misrə Sultan ol yürü!

Yerdə qalmaz çün belə sən, ey mələk, ahim mənim,
Yalqıza yardım edər, var der ki, allahim mənim,
Bivəfalıq rəsmiini əldən gedər şahim mənim,
Könlümüzü bizə ver də, Misrə Sultan ol yürü!

Neçə kərrə demədimmi, gözləri ahu, sana,
Bivəfalıq etməmək gərək idi canım sana,
Yürü, var ömrüm hamam şimdən gerü yahu sana,
Könlümüzü bizə ver də, Misrə Sultan ol yürü!

Ya ilahi, bilməzəm, kim, nələr əhvalım mənim,
Könlüm aldı, ey müsəlman, şimdi bir zalim mənim,
Sevdigim, ömrüm, əfəndim, hey gülüm, balım mənim,
Könlümüzü bizə ver də, Misrə Sultan ol yürü!

Ey Xətai, bulmadım bir yarü həmdəm dünyada,
Ah-vahi keçdi ömrüm, neyləyim mən dünyada,
Sərv kimi sərxoş ola sağ hamam sən dünyada,
Könlümüzü bizə ver də, Misrə Sultan ol yürü.

* * *

Vədəyi-vəsl edəli bir qılca qaldı canımız,
Göglərə irsə iribdür naləvü əfğanımız,
Yola baxmaqdan çıxıbdır didəyi-giryanımız,
Xani, ay zalim, səninlə əhdimiz, peymanımız?

Gülşəni-baği-cinansən, eşq ola didarına,
Mən dəxi bir bülbülü-şuridəyəm gülzarına,
Yürü, ey yari-vəfasız, durmadın iqrarına,
Xani, ay zalim, səninlə əhdimiz, peymanımız?

Hər xaçan cami-şərabı-şiveyi nuş eylədin,
Etdigin qövlü qərari həp fəramuş eylədin,
Çeşmi-məxmuridlə, mən miskini sərxoş eylədin,
Xani, ey zalim, səninlə əhdimiz, peymanımız?

Al səhabi-ruyini hüsnün kimi olsun müdam,
Məhr ilə dolsun mənim mahim zəminü asiman,
Söylədin könlüm alınca mənə min dürli yalan,
Xani, ey zalim, səninlə əhdimiz, peymanımız?

Əbri-baran kimi ağılarkən Xətai zar-zar,
Gözünün yaşı edərdi durma, derdin, aşikap,
Dün gecə kuyində oldum, sübh olunca intizap,
Xani, ey zalim, səninlə əhdimiz, peymanımız.

TƏRCİBƏND

* * *

"La"yi isqat eyləyib bir bilməyənlə illasını,
Bilmədi nəfi ilə isbatın nədir mənasını,
Vadiyi-üşyanda qaldı, anmadı mövlasını,
Abi-tovhid ilə tahir qılmadı əzasını,
İçmədi bəzmi-ələstin badəyi-həmrasını,
Açmadı nuri-vilayət çeşm nabinasını,
Görmədi gün türresindən leylətül-əsrasını,
Bulmadı rahi-yəqinin mənzili-ələsini,
Qabi-qövsünin yanıldı qürblə ədnasını,
Silmədi ayinəyi-dildən qubarü pasını,
Müftiyi-eşq böylə vermişdir bunun fitvasını:
Ya çək əl sərdən, ya gəl cılatma eşqin tasını!

Yox ikən kövnü məkanü sahilü ağü qara,
Cuşə gəldi şövq ilə bəhri-məhəbbət ibtida,
Daşə çaldı şişəsin, etdi təməvvüc hər yana,
Sərbəsər əşyayı seyran eylədi çünü çərə,
Eşq Mənsurini gördü ol arada aşına,
Bir fəna abdal gəldi yanıma dedi mana,

Var fərağət guşəsin edən məqami-dilgüşa,
Kol durur darüşşəfadır dərdimənd ana dəva,
Aləmi bəhpi-təhəyyürdə gəzərkən binəva,
Guşimə girdi geyibdən bir nidavü xoş səda,
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasını:
Ya çək əl səpdən, ya gəl cılatma eşqin tasını!

Şol zaman ki, bətni-ümdə nütfeysi-mədfun idik,
Əmri-bari ilə anda pərdəyi-pürxun idik,
Qətreyi-naçiz idik, müdğə uyuşmuş xun idik,
Kəsəsin kəsir eyləmiş bir Leyliyə Məcnun idik,
Sərsəri idik, əgərçi talibi-biçun idik,
Səy ilə dəryaya irmiş bir düri-məknun idik,
Özümüz fərq etməyib dəm bəstəvu məhzun idik,
Guhi-təndə səy ilə Fərhad ilə hamun idik,
Acizü zarü zəlilü müflisü mədyun idik,
Dəstgir olmasa bir kani-kərəm məğbun idik,
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasını:
Ya çək əl səpdən, ya gəl cılatma eşqin tasını!

Adəmə-xakinin anladımsa tiynü masini,
Batil inkari gedəp fəhm et xəyalin xasini,
"La"də qalma sufiya, bil tovhidin illasini,
Uyma şeytani-ləinə dinləmə risvasini,
Yeni qəmdən açə göp mürati-qəlbin pasini,
Dəxi əşk içpə bulasan, mənzili-ələsini,
İbn vəqt ol, anma dəhrin imruzü-fərdasini,
Ko bu dunhümmət fənanın şurü şər govğasini,
Görcək etsin gərək o gərçəklərin dəvasini,
Anladın sahili-eşqin sözünün mənasını.
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasını:
Ya çək əl səpdən, ya gəl cılatma eşqin tasını!

Aşiq ol, ol gülüzarın bülbüli-naləni ol,
Can verüb yolunda sadıq, qailü qurbani ol,
Gənci-ğəmdə, dərdü möhnət mədəninin kani ol,
Keç fərağət təxtinə, gəl aləmin sultani ol.
Ruzüşəb ol məhliqanın valehü heyrani ol,
Baqidir, sanma fəna darin haman mehmani ol,
Gəp səadət küncini bulmaq dilərsən fani ol,
Kuyi-fəqir içrə gədalıq mülkinin sultani ol,
Əhli-eşqin asitani, babinin dərbani ol,
Baş açıq meydani-eşqin soyunub üryani ol,
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasını:
Ya çək əl səpdən, ya gəl cılatma eşqin tasını!

Həmdlillah, irişib cananəyə can olmuşuz,
Sər verüb, meydani-eşqə girib, üryan olmuşuz!
Qətreyi-naçizikən dəryayı-ümman olmuşuz!
Fəxr edib dərvişliyi aləmdə sultan olmuşuz!
Təkyəyi-fanidə bir qaç gün ki, mehman olmuşuz!
Dəviyi-xam etməzik, rahi, təəyyün bulmuşuz!
Ey bəradər, eşqi-əsrarilə heyran olmuşuz!

Dersən kim, dəhri-pirindən nəsihət almışuz!
İrişib feyzi-ilahi bizə, təslim olmuşuz,
Canü dil tərkin urub, meydanı-eşqə gəlmişüz.
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasini:
Ya çək əl səpdən, ya gəl cılatma eşqin tasini!

Pərdəyi-pündərdən keç aləmin sultani ol,
Hər gədayə şəfqət edib, cani içrə cani ol,
Cövhəri əqli-mənidən çəkərgil kani ol,
Kuyi-eşqin sən dəxi bir baş açıq üryani ol
Nəreyi-yahu ilə doldur cahani, fani ol,
Gah məstü gah əsrük bir məhin heyrani ol,
Can verib eşqilə yolunda qulu qurbani ol
Baş açıq bir padşahın bəndeyi-fərmani ol,
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasini:
Ya çək əl sərdən, ya gəl cılatma eşqin tasini!

Vəsfı-yarə, ey Xətai, söz demək şanımdadır,
Cilvələr qılmaq mənim təb süxəndanımdadır,
Həmdənim, həmməşrəbim dərdü bəla, yanımdadır,
Yar üçün ölmək mənim ayinü ərkanımdadır,
On səkkiz min aləmin əsması divanımdadır,
Kainatın sabitəti qəsrü eyvanımdadır,
On iki şahzadənin imlası pünhanımdadır,
Sayə salmış üstümə mehri-dirəxşanımdadır,
Mustafanın ümmətiyəm, sevgisi canımdadır,
Həm Əliyyə-Mürtəzanın dərdi dərmanımdadır,
Müftiyi eşq böylə vermişdir bunun fitvasini:
Ya çək əl sərdən, ya gəl cılatma eşqin tasini!

QƏSİDƏLƏR

* * *

Ey ki, yoxdan bu cahani var edən pərvərdigar
Yeri qaim gögləri dəvvar edən pərvərdigar.

"Küntü kənz" in ayəti vəsfində olmuşdur nüzul,
Varlığına "kün fəkan" iqrar edən pərvərdigar.

Cümləyi-aləmdə sən gündən dəxi zahir, vəli,
Dildə daim adını səttar edən pərvərdigar.

Möminə məskən qılandır bağı-cənnatü nəim,
Kafəri-münkir məqamın nar edən pərvərdigar.

Cümlə əşyalar gözün dərxab edəndir gecələr,
Gögdə kövkəblər gözün bidar edən pərvərdigar.

Bir quluni oda yaxub, qıldı fi-nari-səqər,
Bir quluni məhrəmi-əsrar edən pərvərdigar.

Misr içində Yusifi bir qul ikən sultan edən,
Dərd ilə Yəqubini bimar edən pərvərdigar.

Yunisi dərya içində yudduran bir baliğə,
Atəşi İbrahimi gülzar edən pərvərdigar.

Yağdıran dəryaya gögdən əbri-neysan yağmurun,
Qətrəsindən lölöyi şəhvar edən pərvərdigar.

Ənbiyalar bəxşinə yazdıran əla mərtəbə,
Müstəfanı cümlədən muxtar edən pərvərdigar.

On iki məsumi-paki piş edən ümmətlərə,
Mürtəzani heydəri-kərrar edən pərvərdigar.

Lütfilə əhvalına qılıgil Xətəinin nəzər,
Eşq içində valehi-didar edən pərvərdigar.

* * *

Qönçətək ləlini xəndan etdigin, yəni ki, nə?
Lalətək bağırını pür qan etdigin, yəni ki, nə?

Qarə zülfin ağ yüzün üstündə əfşan eyləyib,
Könlümü gəmədən pərişan etdigin, yəni ki, nə?

Qılmaq üçün tazə hüsnün bağı, ey sərvi-rəvan,
Gözümü kuyində giryən etdigin, yəni ki, nə?

Tökmək üçün qanıma başım kəsib hər dəmbə-dəm,
Şahsüvarım əzmi-meydan etdigin, yəni ki, nə?

Aşiqin vəsl ilə bir dəm könlünü şad etməyib,
Bu xərab abadı virən etdigin, yəni ki, nə?

Gülşən içrə cüvələnmişsən yenə gəşt etməyə,
Can quşun dutmağa seyran etdigin, yəni ki, nə?

Bitəvəqqüf hər bəla oxun ki, atsan hər yana,
Sən məni qarşuda qalxan etdigin, yəni ki, nə?

Gəp yüz il kuyində can ver, meyli yox hərdəm sənə,
Ey könül, sən munca əfğan etdigin, yəni ki, nə?

Ayağın yüzində dirlik istədim, mən, öl dedin,
Müşkilimni beylə asan etdigin, yəni ki, nə?

Dil quşuna daneyi-xal üstə dam etmiş saçın,
Ya rəb, onu bəndü zindan etdigin, yəni ki, nə?

Çünki qılırdın mənə min tövr ilə cövrü cəfa,

Eşqini könlümdə mehman etdigin yəni ki, nə?

Arizini zülfiniz birlən hicab edüb müdam,
Ey günəş, yüzünü pünhan etdigin, yəni ki, nə?

Mehr ilə rəhm etməyübən, qəhr birlən öldürüb,
Bəndəyə lütf ilə ehsan etdigin, yəni ki, nə?

İstəmişdin qətlimi, can müjdə verdim mərdana,
Gözü könlümnü peşiman etdigin, yəni ki, nə?

Ğönçə gül xəndan olub, nərgizlə susən bitməgə,
Arizin bağı gülüstan etdigin yəni ki, nə?

Pərdə səndən kəşf edib, ey vəpdi-əhmər yüzünü,
Bülbüli aləmdə dəstan etdiyən yəni ki, nə?

Çünki can verməzsən, ey ömrüm, bu cansız cismimə,
Suyi-ləlin abi-heyvan etdigin yəni ki, nə?

Vap gəl ey, badi-səba, ol ənbərəfşan zülfə də,
Bu qəmər dövrində dövrən etdigin yəni ki, nə?

İstərəm gəldikcə gəmədən qurtarasan rəhm edib,
Günbəgün dərdin firavan etdigin, yəni ki, nə?

Ləşgəri-eşqin könül çək üstümə hərdəm dilər,
Xaneyi-könlümni talan etdigin yəni ki, nə?

Xalların filfil, yüzün gül, ləblərin mey, ey sənəm,
Xətlərindən dəstə reyhan etdigin yəni ki, nə?

Bəhrə döndü çövrəniz, əşgimdən, ey ayinəru,
Göz yaşından böylə ümman etdigin yəni ki, nə?

Seyr edərkən mürği-dil, bağı-rüxündə bənd edüb,
Anu dər çahi-zənəxdən etdigin yəni ki, nə?

Çalmaq üçün başımı, top eyləyib meydan ara,
Hav edüb, zülfini çövkən etdigin yəni ki, nə?

Çünki zülmətdən çıxarmaz könlümü şəmi-rüxün,
Sən onu şəmi-şəbüstan etdigin yəni ki, nə?

Mən gədayə çünki yoxdur rəhmin, ey can, eşqini,
Könlümün təxtində sultan etdigin yəni ki, nə?

Eyd yüzünçün, şəha, müjgan oxilən canımı,
Qaşların yayinə qurban etdigin yəni ki, nə?

Mədəni-yüzündə bir höqqə dəhanındır, dişin,
Ləblərin tərfini mərcən etdigin yəni ki, nə?

Aldı zəməzəm Kəbeyi-vəslin səfasından gözümlə,
Tofi-dil dərdinə dərman etdiyini yəni ki, nə?

Hər sütunun qəsri-bağı, dildə can miqdarını,
Nisbətü Hənnanü Mənnan etdiyini yəni ki, nə?

Bu Xətai könlünü, ey nərgizi cadu nigar,
Özünə sehr ilə heyran etdiyini yəni ki, nə?

* * *

Ey könül, kuyində məva qıldığını yəni ki, nə?
İtlərin kuyində qovğa qıldığını yəni ki, nə?

Sakin olmaq Kəbeyi-kuyində yekdir dilbərin,
Hər gərəkmez yerə pərva qıldığını yəni ki, nə?

Qanlı yaşımni yüzüm üstə rəvan edüb müdam,
Razi-pünhanım hüveyda qıldığını yəni ki, nə?

Könlümü qıldın müşəvvəş bir tükənməz fikr ilə,
Bu pərişan zülfü sevda qıldığını yəni ki, nə?

Əşki-xunin bəhrə döndü çeşməsindən çeşmimin
Subəsu yaşımni dərya qıldığını yəni ki, nə?

Vəchin əyyamında bu bəxti-siyahımın şəha,
Nisbətini leyli-Yəlda qıldığını yəni ki, nə?

Hərdəm, ey Leyli nigarım, bəndəni Məcnun tək,
Valehü qəmgini şeyda qıldığını yəni ki, nə?

İstədim kuyində can verəm şəha, təxir edüb,
"İnnə əmhəlhüm rüveyda" qıldığını yəni ki, nə?

Xaki-payında məni ədnadən ədna eyləyib,
Özünü əladən əla qıldığını yəni ki, nə?

Öldürüm, dərdin bu gün-danla məni, çıxdın xilaf,
Bilməzəm imruzi-fərda qıldığını yəni ki, nə?

Lövhi-dildə boylə təskin tapmış ikən gəmləri,
Bir dəxi yengidən inşa qıldığını yəni ki, nə?

Çünki rəhmin yox məzarım üstünə bir daş edüb,
Ey vəfasız, onu tuğra qıldığını yəni ki, nə?

Gül yüzün ovraqını gülşəndə xəndan eyləyib,
Bülbüli-məhzuni guya qıldığını yəni ki, nə?

Asmaq üçün canımı bir qıl ilə, ey novnəhal,
Sərvətək qəddini peyda qıldığını yəni ki, nə?

Çünki dildən yox durur meylin məni-dilxəstəyə,
"Mərhəba, əhlən və səhla" qıldığın yəni ki, nə?

Çak edüb güntək giribanini hərdəm köksünə,
Sübhədən yüzünü peyda qıldığın yəni ki, nə?

Çünki dövr etməz əyağı məclisi-üşşaq əpa,
Ləblərin cami-müsəffa qıldığın yəni ki, nə?

Qüdrətidir sane-i-pakin, ona insan demə,
Sən ani manəndi-əşya qıldığın yəni ki, nə?

Leyli zülfinin xəyali eşq ilən Məcnun təki,
Məskənini kuhü səhra qıldığın yəni ki, nə?

Səcdə qılmaqçün dilərsən qaşları mehrabini,
Özünü sən əhli-təqva qıldığın yəni ki, nə?

Valideynin mənisin yad eyləyib hərdəmbədəm,
"Cahidü" ləfzində fəna qıldığın yəni ki, nə?

Ayağı tozunda ol sərv-i-rəvanın, ey könül,
Vermək üçün can mühəyya qıldığın yəni ki, nə?

Sidpə birlən müntəhayə qəddini təşbeh edib,
Qədpini "Vətturi-Sina" qıldığın yəni ki, nə?

İstər idim qurtulam gəldikcə bir-bir qüssədən,
Günbəgün dərdim müsənnə qıldığın yəni ki, nə?

Eşgində binəvayə iltifatın kəm qılıb,
Hüsn ilən özünü gərrə qıldığın yəni ki, nə?

Ey Xətai, xak ilən yeksan olub, ol mah üçün,
Əzmi-sevdayi-Sürəyya qıldığın yəni ki, nə?

* * *

Ol - Əlif qəddinə münzəl gəldi xətti-üstiva,
Be - Bulundu qamətin vəsli vüsali-müntəha

Te - təbarək söylədi hər kim ki, gördü hüsnini,
Se - səyaqətlə yazılmış alnınızda Gafü ha.

Pe - pak et nəfsini ta kim bulasan nurini,
Çim - çək cürmini hər nə gəldi isə ver riza.

Ce - cəmalin mənisin hər kim sorarsa bir nəfəs,
Hə - həyat axar ləbindən, ya Məhəmməd Mustəfa.

Xe - xəbər ver gəl nə yüzdən oxunur ismin sənini?

Dal - dälili-övlıyasən, ya Əliyül-Mürtəza.

Zal - zakırdır şular kim, daima zıkrün edər,
Re - rəqıblər zəhrın içmış ol Həsən, xülqi-Rıza.

Ze - zəminin Kəbəsın hər kim görərsə bir nəfəs,
Sin - sənsən aləm içrə, ey Hüseyni-Kərbəla.

Şin - şəhid et canını Zeynəl-İbadın eşqinə,
Sad - səfayi-Baqirə irmək dilərsən talıba.

Zad - zadı n mənisin Cəfər bulubdur bil tamam,
Te - təriqət içrə sənsən, ya imami-rəhnüma.

Zay - zalımdır şular kim, zalimə zülm etdilər,
Eyn - inad edəndilər şunlara der ruzi-cəza.

Ğeyn - ğeyri biləməm mən, hər nə kim, görşəm bu gün,
Fa - fəzlüllah sənsən, ya Əli Musa Rıza.

Qaf - qıyamət məhşərində şah Təqiyü ba Nəqi,
Kaf - kəramət mədənində ol Həsən Əskər liqa.

Lam - ləlin cəm edibdir ləşğəri-aşıqləri,
Mim - Mehdi sancağıdır sancağı-sahıbləva.

Nun - nüzuli-qaşlarına qılmayan candan sücud,
Vav - vüsəlin fırcətindən əqlaram mən dəmbədə.

He - həva dövranların taətləri külli-riya,
Lam - əlifladən göründü dərdinə çün kim, dəva.

Ya -yüzün nurin görəldən bu Xətai xəstədir,
Xanədani-Müstəfani mədh edər sübhü məsa.

RÜBAİ, QİTƏ VƏ TƏK BEYT

* * *

Ta badeyi xoşgüvar var, ey saqi,
Ta vardır əlində ixtiyar, ey saqi,
Bir dövr elə ki, dövpü dolanmış dövran
Nə badə qoyar, nə badəsar, ey saqi!

* * *

Bu Xətai bəndənin gör halını,
Kim, yolunda qoydu başü malını,
Pürgünahəm, tənə qılma zahida
Bəndəsinün həq bilür əmalını.

* * *

Eşq dəryasında qəvvas olmasan mərdanəvar,
Keçmə namərd körpüsündən, qoy aparsın su səni.
Dün bənövşə seyr edə göpdüm nihani gəşt edər
Dilbərim əgninə göymiş bİp qəbayi-sysəni.

* * *

Gələn birdir, gedən birdir, qalan bir,
Haman birdir, haman birdir, haman bir.

ƏLAVƏLƏR

* * *

Ey müsəlmanlar, əsiri-zülfi yarəm doğrusi,
Bu siyahkarın əlində bİqərarəm doğrusi.

Derdim, ol dilbər yanında etibarım var mənim,
Yoxladım etdim yəqin, bİetibarəm doğpusi.

Bir quru candan nolur, qurban edim cananimə,
Ol pəriruxsaridən, çox şərmisarəm doğrusi.

Şah Xətai seyrə çıxdı, açdı hürrün qəbrini,
Bar-ilahi, əfv qıl kim, tövbəkarəm doğrusi.

* * *

Qatı müştəq idim sən məhliqayə,
Gözüm gördü, könül düşdü xətayə.

Şu dəmdən kim, sənin gördüm cəmalın,
Giriftar olmuşam yüz min bəlayə.

Düşübdür ənbər-əfşan kakilindən,
Sənin ta ol güli-həmrayə sayə.

Mənim vayəmi ta verməzsən, ey dust,
Salıbsan aşiqi ah ilə vayə.

Xətali qulunam, rəhm eylə ey yar,
Xətaini buraxmagil xətayə.

* * *

Sübhədən gülzar içində çaldı bülbül ərğənün,

"Əyyühəlüşşaq, qumu innəküm layəsməun"

Ərgəvan tutmuş piyalə, nəstərən doldurdu cam,
Mütriba, çal nəğməni, "La əyyiküm müstəğfipun"

Hüsn ruyun, hər görəndə afərin təslim edər,
"La bişeyin əhsənün inna qəlilən təşkürun"

Gözlərin sərxoş olanda badələrlə qan içər,
Ziri-ləb saqi deyər həm də "Vələhüm yəhzənun".

Şah Xətai dust yolunda təslim etdi canını,
Sən görərsən hər olan "İnna ileyhi raciun".

DƏHNAMƏ

"SİFƏTİ-GÜLŞƏNİ-BAHAR"

(Baharın tərifı)

Qış getdi, yenə bahar gəldi,
Gül bitdivü laləzar gəldi.
Quşlar qamüsü fəğanə düşdü,
Eşq odu yenə bu canə düşdü.
Yer geydi qəbayı-xizrpuşan,
Cümlə dilə gəldi ləbxəmuşan.
Sərvın yenə dutdu damənin su,
Su üstə oxudu faxtə gu-gu.
Qönçə dəhəni çəməndə xəndan,
Gülməkdən ənar açıldı dəndan.
Bülbül oxudu süfati-hicran,
Dəryadə dür oldu əbri-neysan.
Durna uçuban həvayə düşdü,
Laçın aluban ovayə düşdü.
Alma ağacı dibində sayə,
Tən eyləridi bulud da ayə.
Yaşın yepə tökdü əbri-neysan,
Bülbüllər oxudu səd həzaran.
Mey bəslədi jalə hər vərəqdə,
Turac kitab oxup təbəqdə
Qum-qum, der idi ağacda qumri.
Məst oldu bənövşə içdi xəmri.
Şax üstə qabaqlar aslı halı,
Qu gərdənidən verir misalı.
Quş beççələri ünü yuvadən,
Məktəb ünü tək gəlir həvadən.
Boyandı zəmin həzar rəngə,
Övraqi-şəcər də təngə-təngə.
Neylufər açıldı suyə girdi,
Pirahənini başına burdi.
Çinar əlini çü rəqsə açdı,

Gül xırda zərin şəbaşə saçdı.
Çaylar bulandı, yıxdı arxın,
Bağlar ağacı göyərtədi şaxın.
Gilas ağacı dibində mahum,
Çün mah idi dərmiyani-əncüm.
Yüz dürlü qəba geyib çəmənələr,
Ağ donunu geydi yasəmənələr.
Şax üstə şükufeyi-şəcərlər,
Musa elidən verip xəbərlər.
Sirabi gülün yüzündə abi,
Nərgiz oturur gözündə xabi.
Hər qönçədə verdi-ərgəvani.
Qumru gözdən verir nişani.
Ta çalmaya dan yeli tabança,
Yüzünə niqabın örtüdü qonça,
Yaşıl çəmən üstə jalə çin-çin,
Əxzər fələk üstə reşki-Pərvin.
Sərv etdi çəməndə sərfərazi,
Gül cilvələnin başında nazi,
Çıxmış budağ üstə əndəlibi,
Mənbər də oxup çəmən xətibisi.
Cular axadıp çəməndə hər su,
Nərgiz gülünün gözündə uyqu.
Lalə oturur başında taci,
Heç sərvərə yoxdur ehtiyaci.
Sünbül daramış saçın bəşanə,
Ənbər qoxusun qılır fəşanə.
Cular axadıp kənarı-bağdan,
Su içməyə ahu gəldi dağdan.
Lalə gecələr yaxıb çirağı,
Aşiq ciyərinə çəkdi dağı.
Naz ilə bəzəndi bağ sərvisi,
Sancıb başına dümi-təzərvisi.
Güllər vərəqinə doldu şəbnəm,
Çün bərgəyi-hovzi-abi-zəməzəm.
Al ilə yaşıl geyindi bağlar,
Ağ ləçəyi səppə saldı dağlar.
Susən qılıc aldı, bid-xəncər,
Eş etməyənin gözünə sancər.
Pərvaz qılır həvadə turğu,
"Ya rafe" oxur, kimisi yahu.
Sayrar ağac üstə yüz sığırçın,
Ahəng dutar ona göyərçin.
Əsməkdə nəsimi-ənbər-əfşan,
Yaprağı qılır budağda lərzən.
Ötgin quşu köçdü, qıldı pərvaz,
Durnavü üqabü qurğura, qaz.
Murçinü çürəvü nərgə, sona,
Yaydı qanadın ki, gülə qona.
Kəklik gülər idi dağda qah-qah,
Bayquşlar oxurdu "li məəllah".
Sərv öz ayağına sayə salmış.
Zilli-saçını hümayə salmış.

Novruz gülünün açıq dəhanı,
Mürğ onda həzar oxup zəbanı.
Daylar tülədi buraxdı yalı,
Kişnər çalağan qulun misalı.
Quzladı qoyun, töküldü döllər,
Yaylağ həvəsini qıldı ellər.
Düşmən qanıtək qızardı hər su,
Ötgün saruya yeridi ahu,
Biri-birini qovur geyiklər,
Bala dölümün qılıp peyiklər.
Durmuş çəmən üzrə sərv ayağa,
Qılmağa tamaşa solu sağa.
Gül doxtərinin erusu yetmiş,
Gülgün duvağın başına örtmüş
Ahu quzu doydurub uyutdu,
Oğrulanıb özü, ota getdi.
Səhrayə buraxdı nafa ahu,
Xaki-siyəh oldu müşki-xoşbu.
Dupna uçub ün çəkib havadə,
Gedər ünü qırx ağac ziyadə.
Bağrı qaranın qapardı bağıri.
Şahbaz ona varanda doğri.
Quşlar yuvadan uçurdu bala,
Ahu yenə süd verər gözala.
Çıxdı günəşə yer əjdəhası,
Buynuzunu saldı dağ buğası.
Hər bir çiçək üstə qondu zənbur,
Döşyürməyə çıxdı danəsin mup.
Hər şey günəşə qurutdu yaşın,
Qövsü-qüzeh açdı tər qumaşın.
Şəb cü-cü edər ağacda sərçə,
Uçanda, qonanda beylə pəpçə.
Yappağı ağaclar üstə ləpzan,
Kimisi çu tir, kimisi peykan.
Şah tuti oxur şükür kəlamın,
Qənd ilə püp etdi bəndü damın.
Döndü vətəninə cümlə quşlar,
Gəldi yuvasına qurla quşlar.

DƏR ZİKRİ ÜNVANI-AŞİQİ VƏ ƏHVALİ XUD

(Aşiqin əhvalı)

Aləm qamusu bu dəmdə xoşhal,
Mən həm öz işimdə fariğülbal,
Gah yüpüp idim çü ahu dağda,
Gəh axər idim çü cuy bağda.
Gah könlüm ilə çəməndə xürrəm,
Gəh həmdəm ilə gəzəndə biğəm,
Məşuq ilə eşqi tanımazdim,
Heç kimə könül verim deməzdim.

Derlərdi bu eşq qisəsini,
Dil zərrə yeməzdi ğüssəsini.
Öz pişəmə, öz işimə qane,
Heç kim yox idi, kim, ola mane.
Kim desə mənə ki, aşiq oldum,
Rüsvayi-dili-xələyiq oldum.
"Əbləh", deyibən gülərdim ona,
Hər tənə ki, var qılırdım ona;
Gey əbləhü gəcxəyalü biəql!
Bu sözmü durur ki, eylədin nəql?
Ol oda salarmı canı kimsə,
Qeyrə verəmi inanı kimsə?
Çün düşməmiş idi dil bu qalə,
Yüz tənə qılırdım əhli-halə.
Yanmayan oda nə bilsin odi,
Başdan çıxarır düşəndə dudi.
Yəqub oxuridi dər təəssüf:
"İnna əcəda bərihi-Yusif",
Məcnun ününə düşəndə Leyli,
Gözdən axıdırdı qanlı seyli.
Fərhadə deyəndə eşqi-Şirin,
Eylərdi fəğan zəhr akin.
Əlqissə, bu sözü bilməz idim,
Üşşaqi gözümə alməz idim.
Bir gün çəmən içrə seyr edərdim,
Pərvanə misalı teyr edərdim,
Bir sayeyi-sərvinazə yetdim,
Bir ləhzə oradə xabə getdim.
Ruhaniyə ruh qıldı seyran,
Gəl gör ki, mənə nə qıldı dövrən.
Göründü gözümə bir pəriru,
Xoşləhcəvü xubcəmalü xoşru.
Çün seyr ilə gəldi mana yetdi,
Canü könül aldı, böylə, getdi.
Hüsni-sifətin nə qılım anın,
Nuri fələyin, gözü cahanın.
Xoş qaməti rəşgi-sərvi rəna,
Xaşak yüzündə vərđi həmrə
Qaşları kaman, kipriyi ox,
Aləm gözü qatda nərgisi-şux,
Nə şəkli-pəri, mələk, nə insan,
Rövşən yanağında nuri-rəhman.
Oldum bəmisli-div bidar,
Nə məstü nə aqıləm, nə hüşyar
Bilmən özümü ki, xandayam mən,
Ya mürdəmi, yoxsa zindəyəm mən
Bağrım yaralı misali-lalə,
Gəmdən yürəyim dolu piyalə.
Sona kimi göz yaşında ğəpəqab,
Səyyarə kimi dü çeşmi-bixab.
El lalə tək piyalə nuşan,
Susən kimi mən ziləb xəmuşan
Göylərdə sədayi-əbr ünüm tək,

Aləm gözümə qara günüm tək.
Bağlarda nəsım-ənberəşən,
Sünbül təkı mən könül pərişən,
Gər dağda, əgər çəməndə idim.
Heç bilməz idim ki, xənda idim.
İşim gecə-gündüz ahü zari,
Dutmazdı dili könül qərari.
Nə fikri-yemək, nə xab dərçəşm,
Xabim yerin aldı ab dərçəşm.
Nə ab gözümdə, bəlkə xunbar,
Qan doldu yaşımla kuhü gülzap.
Bülbüli fəğanım eylədi lal,
Boynuma səlasil oldu əğlal.
Uzun gecələr səhər görünməz,
Zülmətdə mana qəmər görünməz.
Bu yola, ilahi, yoxmu payan?
Bu dərdə ilahi yoxmu dərman?
Biçarəvü zarü natəvanəm,
Mən taqəti-ğəm nəmitəvanəm.
Yar zülfı təkı günüm qapaldı,
Yar ağzı kimi yerim daraldı.
Qanlar yuduram yüzündən ayru,
Bimar-tənəm gözündən ayru.
Bilmən necədir kəminə halım,
Artar dünü gün ğəmə mələlim.
Səbrin səbəbini pişə qıldım,
Kim nə bu xəyalı nişə qıldım?
Qıldım könülə həzar nifrın,
Kim, şad ikən etdi bizni ğəmgin!

ŞER BE RƏSMİ ŞİKAYƏT ƏZ DİL

(Könüldən şikayət)

Ey eşqə özün fəda qılan dil!
Əz səbr məni cüda qılan dil!

Üşşaqi, cahanda xürrəm ikən,
Pür möhnətü pürbəla qılan dil!

Məhbubü xöcəstə zülfı-çinin,
Bəndinə düşüb, xəta qılan dil!

Dilşadları könül gözündən,
Ğəm kuyinə aşına qılan dil!

Xoş xatir ikən fərağət əhli,
Dərdü ğəmə mübtəla qılan dil!

Yüz dürlü bəlayi-eşqə hər dəm,
Könlun veribən, riza qılan dil!

Bir busəsinə gözəl nigarın,
Canilə cəhan bəha qılan dil!

Sidqi-dililən yolunda yarın,
Öz ölməyinə dua qılan dil!

Məşuqədən alsa qərz busə,
Canü sər ilən əda qılan, dil!

Bir zərrə tək günəş yolunda,
Yüz min həvəsü həva qılan dil!

Yarın diləyib bəqayi-ömrün,
Öz varlığını fəna qılan dil!

Yüz hökm ilə şah ikəm Xətai,
Yar eşginə gəda qılan, dil!

DƏR VƏSFİ-HALİ-XUD

(Öz halına dair)

Bu növ ilə iş kim, oldu bədhal,
Hər ruz mənə keçirdi bir sal.
Naləm gecələr olurdu yahu,
İncəldi tənim misali yek mu,
Həm yox mənə bir rəfiqi-həmdəm,
Kim, eyləyə bu yarama məlhəm.
Həm səbrü qərarə taqətim yox,
Həm daxi kişilə ülfətim yox.
Yüz dutdum ilah həzrətinə,
Ol cümləyə şah həzrətinə.

DƏR TƏZƏRRÖİ-HƏZRƏTİ-HƏQQ

(Tanrıya yalvarış)

Dedim ki, əya kərimi-biçun,
Qoyma məni sən bu halə məğbun.
Bu eşqə məni düçar qıldın,
İşimi fəğanü zar qıldın.
Bu mur gəzərdi binəvatək,
Eşq ağzına saldın əjdahatək.
Lütf eylə məni-fəqirə bari,
Öldürmə gəm içrə zar-zari.
Odu buraxan bu canə sənsən,
Məqsudi verən cəhanə sənsən.
Məqsudə yetir məni-fəqiri,
Sənsən qamunun çu dəstgiri.
Ya hicri mənə vüsal qılğil,

Ya həsrəti bu könüldən algil.
Bu növilə, kim, niyaz qıldım,
İxlasilə kəşfi-raz qıldım.
Hatıfdən eşitdi guşim avaz,
Key sidqilə eşq evində sərbaz.
Ol könkül alan gözəl pəridir,
Gülzari-cinan onun yeridir.
Oldur oturur filan çəməndə,
Çün sərvi-çəmən, çü qönçə xəndə.
Cövləndə durur qamu pərilər,
Güntələtütü mahpeykərilər.
Dur, şimdi anın saru səfər qıl.
Fərxəndə cəmalına nəzər qıl.
Çün görə gözü rüxi-dilaram,
Ol vəchlə duta könlün aram.
Kim, ayrılığ atəşi-səqərdir.
"Əlqürb" cıvari-mötəbərdir.
Göz göpməsə dil gətürməz aram,
Kim gözə vepip məhəbbət ilham.
Şayəd səni hər görəndə ol yar,
Könlündə mürüvvət edə izhar.
Canın, məgər, anda bula rahət.
Didarə baxıb edə qənaət.
Bu sözə həzar şükr qıldım,
Varmağa yolunnu fikr qıldım.
Yarəb, mənə sən o yarı vergil,
Əğyardən ayru yarı vergil.

RƏFTƏNİ-AŞİQ BESUYİ-MƏŞUQ

(Aşiqin Məşuqəyə tərəf getməsi)

Ol gülşəni soruban yeridim,
Yarəb, nə ola imiş? Der idim.
Hərdəm yürəyim qılıpdı tıb-tıb,
Canım zihəvəs edərdi güp-güp.
Özümnü yetirdim onda naçar,
Ol bağa ki, bəzm edərdi dildar.
Bir şəkl göründü bir şəmayıl,
Huşim bilə əqlim oldu zail.
Gün kimi cəmalı tab salmış,
Zülfün yüzünə niqab salmış.
Yüz hurü pəri, həzar qılman,
Qulluqda durur mütii-fərman.
Sərv anun üçün ayağa durmuş,
Xublar qamu solu sağa durmuş.
Gül yüzü qızarmış infəaldan,
Bənövşə yerə baxır mələldan.
Nərgizlər önündə cam tutmuş,
Bülbüllər oxur nizam tutmuş.
Əflak yüzündə kaxü-eyvan,
Bir təxt-nəjadə bürcü Keyvan.

Gül yastanuban nigar oturmuş,
Qanlardan əli nigar oturmuş.
Əzbərgi səmən sərir təxti,
Gül kimi güşadə ruyi-bəxti.
Məhlər qamusu ayağa durmuş,
Kimi sola, kimi sağa durmuş.
Çakərlər içində şahnisbət,
Kövkəblər içində mahnisbət.
Şahlar qamusu yanında növkər,
Yusif yüzünə ğulami-kəmtər.
İskəndər ona bir ayinədar,
Darab qatında bəndəkirdar.
Cəmşid onun piyaləgiri,
Cəm bəzmi-şərabının əsiri.
Yüz qeysər ona qulami-Rumi,
Rüxsarı günəşmi yoxsa rumi?
Əngüştəridar ona Süleyman,
İnsanü pəri sözünə fərman.
Bir zərrə yüzi qatında xupşid,
Bir ləmə camal qatında Nahid.
Peyvəstə qılır itabü nazi,
Dəstində inani-səpfərazi.
Durdu, yeridi çəməndə rəna,
Başından əyağə candır əza.
Gül qönçəsitək niqab üzündə,
Məh kimi həzap tab üzündə.
Heç kimsə onun yanına varməz,
Heç mərdüm onun yüzünü görməz.
Doğru baxanın alırdı canın,
Gözü görənin tökərdi qanın.
Çün gördüm onu bu səltənətdə,
Eyvani-kəməli-mənzələtdə.
Vəhşət ətəyini tutdu könlüm,
Öz halətini unutdu könlüm.
Dedim ki, diriğ, neyləyim ah!
Mən zərrə ilə nə nisbət ol mah?
Ol gögdə yerip, bən də bərxak,
Bu xak necük yetər beəflak?
Mən bir qulam, ol bir ulu sultan,
Sultan ilə qul məqami xandan?!
Bu gücləri mana eşq qıldı,
Bu vətəyə canı eşq saldı.
Fəryad ilə ah eşq əlindən!
Ömr oldu təbah eşq əlindən!
Eşqi anuban şikayət etdim,
Çəm şərhini binihayət etdim.

DƏR SİFƏTİ-ATƏŞİ-EŞQ

(Eşq atəşi)

Eşq odu yamandır, ey xirədmənd

Bu bənddə dolaşmagil, eşit pən
Eşq uğraşır olsa kuhi-Qafə,
Ənqa ilə Qafi salə lafə.
Gər eşqi görərsə nöh fələklər,
Çərx üzrə fələk yana mələklər,
Gər eşqin odu düşər zəminə,
Suzi yetə ərzi-həftüminə.
Bir zərrəcə eşq canə düşsə,
Ya rəklər içində qanə düşsə,
Bir dəm tən içində durmaya can;
Həm rəglər içində xuşk ola qan
Gəp atəşi-eşq başa düşsə,
Bir zərrəcə suzi daşə düşsə,
Qatlanmaya ona, çatlaya daş,
Meydani-həvadə oynaya baş.
Gər atəşi-eşq dilə düşsə,
Bir qətrəcə bəhpi-Nilə düşsə.
Bir ləhzədə oda yana dillər
Hər qatda quruya bəhri-Nillər.
Gər eşqin odu düşərsə bəhrə,
Səbr etməyə bəhr, uş, bu qəhrə.
Ol oddur odu çıxardı daşdan
Əqli, gəlicək apardı başdan
Ol oddur o, kim, Xəlili Nəmrud,
Ba mənəcanəq atdı ona çün dud.
Eylərdi ol od Xəlili möhrəq,
Yanar günü deməsəydi ya həq.
Uğraşdı ol od beqəlbi-Məcnun,
Fərhadi qəm ilə qıldı məhzun.
Vətfindən onun yetərdi neylər,
Fərhadə son ucu gör ki, neylər.
Oldur ki, ona sataşdı həllac,
Mahmud misalı sahibi-tac.
Bir darə birini mənşər etdi,
Bir qula birini çakər etdi.
Oldur ki, ona yaxıldı Yəqub,
Həm çəkdi onun bəlasın Əyyub.
Ağlatdı birini kur qıldı,
Birni bu yola səbur qıldı.
Bir oda sataşdı Şeyx Sənan,
Həm cani-3üleyxa Misrə sultan.
Ol birini kafər etdi bidin.
Ol biri şah ikən oldu miskin.
Bu eşqilə kim əsir buldum,
Dər vəqti-cavani pir buldum.
Qalmaq dəxi tənimdə taqət,
Qəsd etdi mənə hücum firqət.
Eşq oduna bir rəvayət etdim,
Adın dutuban şikayət etdim.

ŞER BE RƏSMİ ŞİKAYƏT ƏZ EŞQ

(Eşqdən şikayət)

Ey canü dili xərab edən, eşq,
Üşşaqi kəm əztürab edən, eşq!

Odlara salıb fəpağət əhlin,
Yaxıb, cigərin kəbab edən, eşq!

Məşuqə müdam içmək üçün,
Dillər qanını şərab edən, eşq!

Divanələpin tutub təpiqin,
Tərki vərəü səvab edən, eşq!

Bir zərrə təki vücudə düşsə,
Məşhur çü afitab edən, eşq!

Dünyadə hər əhli-xani-mani,
Biməskənü xürdü xab edən, eşq!

Zöhd əhli süal edəndə hər dəm,
Min höccətə bir cavab edən, eşq!

Məşuqə saruyə baxsa aşiq,
Bəxti-siyəhin niqab edən, eşq!

Bir dəmdə Xətai xəstəhalə,
Səd nazilə min itab edən, eşq!..

**DİDƏNİ-BAĞBAN AŞIQRA
VƏ AZAD KƏRDƏN**

(Bağbanın Aşiqi azad etməsi)

Bu vəhşət ilən ki, baxar idim
Vəhşətdə könülnü yaxar idim.
Nomid bulub könül pərişan,
Giryanü nəzarü sinə büryan.
Nagəh, yoluxdu bağbanı,
Bağ saxlamağa qomuşdu anı.
Pünhani yeridi gəldi qarşu,
Aydır, sorayım nə kişidir bu?
Kim munda əqillü kimsə gəlməz,
Bu dəli məgər özünü bilməz?
Xişm etdi, itabilən yeridi,
Həddin tanıgil, mana, der idi.
Çün yetdi mana, səlam qıldım,
Öz dərdi-dilim tamam qıldım.
Nə baxdı səlamə, nə kəlamə,
Nə alqışına, nə xud duamə.
Bir yumruğ urub qafamə möhkəm,
Başıma dəxi yetirdi üç bəm.

Usum yeridi, bulandı beynim,
Öz yolunu görməz oldu eynim.
Der: kimsən, aya, xəsis-i-bədrü?
Gör kim gəlicək yerinmidir bu!
Kim, burada muş olur qəzənfər,
Tülküyə dönər hünərvər əjdər.
Bu yerdə nəmir olur çu xərguş,
Göydən uçamaz qanad çalıb quş.
Divanəmisən və yaxud axmaq,
Get, yoxsa yeyərsən əlli toxmaq.
Casusmusan ki, yoxsa oğru,
Ya ayrimisənmi yoxsa doğru?
Bildir mənə kim, nə pişəsən sən,
Əlqissə, burada nişəsən sən?
Ya yolmu azıb buraya düşdün?
Bir dəm bizim ilə xub dürüşdün.
Çox qılma mənimlə hoqqabazi,
Min müşt sənə urap mən azi.
Bir ursam on ol qədər sorayım,
Fəryad edəsən ki, mən durayım.
Bir bəndə durur bu yerdə şahlar,
Bir zərrə dürür burada mahlar.
Əflakə qaxar ki, sərnigunsan,
Pa yerə dögər ki, gu nə-kynsan?
Kövneyn munun qatında bir çub,
Xublar qamusu yanında məyub.
Oldur bu ki, kəfşi payə qoymaz,
Həmpah özinə sayə qoymaz.
Bu yerdə müradü halətin nə,
Nerdənsənü əsli millətin nə?
Gər munda səni duyarsa ol mah,
İşlər qıla sana, allah-allah!
Ancaq nə səni sürür, məni həm,
Hərgiz gəzəmi bu yerdə adəm?
Munda nə muradü məqsudun var,
Gəlməz bu arada hiç dəyyar.
Bağ-i-pəridir bu bağın adı,
Qoymaz bu yerə firiştəzadi.
Sözyün var isə yepi vap özün,
Nə qala yüzün, bütün nə gözün.
Qaruşə burun suyunla yaşın,
Yüzün qanadına yetə qaşın.
Çeşmin geninə misali-qazğan,
Sarxa dodağın besani-ənban.
Bilinməyə önün, ardu yanın,
Əngində zühur ola dəhanın.
Canın sağ ikən yeri buradən,
Söylənmə dəxi bu macəradən.
Baxdım ki, bunun qırımı özgə,
Mənimlə alım verimi özgə.
Varmağ həvəsini tərək qıldım,
Qurtulmağa şimdi razı buldum.
Düşdüm ki, yüzüm əyağna sürdüm,

Könlüm xəbərini cümlə verdim.
Dedim ki, mən ol pərinigarə,
Heyranəmə bağı parə-parə.
Bir gün gözümə göründü nagəh,
Canü dilimi apardı həmrəh.
Səbrilə qərarım aldı, getdi,
Nə səbr ki, varım aldı, getdi.
İşim gecə-gündüz ah buldu,
Eşqimə cahan güvəh buldu.
Qalmadı qərarü xurdu xəbim,
Qan oldu axıb gözümdən abım.
Həq dərgəhinə niyaz qıldım,
İxlas ilə kəşfi-raz qıldım.
Hatıfdən eşitdi güşim avaz,
Bu razi-dilin ki, qıldın ağaz.
Həzrətdə qəbul düşdü hali,
Dildən götür ol qəmə mələli.
Verrən sənə bu fəğanü ahi,
Ol gülşən içində bəzmgahi.
Bağı-pəri derlər ol məkanə,
Bənzər dərəcəti asimanə.
Dur, imdi anın məkanına var,
Durməgil iraxda, yanına var.
Gər görməyinə düşə məcalın,
Kəşf eyləgil anda ərzi-halın.
Mən həm dura-düşə yola düşdüm,
Gah açığa, gahi gölə düşdüm.
Yetdigim ol idi sizni buldum,
Ancaq sizi gördüyümü bildim.
Gər bir igidin düşə mələli,
Yetər sana bildirincə hali.
Başumə mənim nələr gətirdin,
Ərzi-dilim ana xub yetirdin.
Yüz dürlü mana gəramət etdin,
Aləmdə məni məlamət etdin.
Səbr etməyə hiç çarə yoxdur,
Bağrımda nə dürlü yarə yoxdur!
Bəs neyləyim, ey hərimi-gülşən?
Həll eyləmədin bu müşkülüm sən.
Bu həsrətə həkək oluram,
Bu dərdilə dərdnak oluram.
Ol dəxi eşitdi uş bu halı,
Aşiqliyimi gəmü mələli.
Bip ol dəxi aşiq olmuş imiş.
Ah eyləyibən təəssüf etdi,
Üzrin diləyib təkəllüf etdi.
Aydıp ki, əya gəribi-bikəs,
Bildim sözü, nə olduğun bəs.
Amma ki, yetirmək olmaz ona,
Kim, xışm edər ol mana, nə sana.
Çox eyləmə dəxi fikri-fasid,
Gər sana gərək bu yolda qasid,
Bir qutlu nəfəs, Səbadır adı,

Aşıqlərə ol verir muradı.
Məşuqilə aşıqə rəsuldur,
Hər yerdə ki, var, sözü qəbuldup.
Onu bula göp nə yerdə kim, var,
Desən, varar ona xanda kim, var.
Məşuqə gedər zikuyi-aşıq,
Əzrayə gedər zisuyi-Vamiq.
Mən dəxi görüm gələndə anı,
Bilyim sözü necədir nihani.
Varmı diləgin məhəlli billəm
Gər könlü xoş olsa ərz qıllam
Olmasa qəbul, ola mərdud,
Gər qılsa yetə müradə məqsud.

BAZ GƏŞTƏNİ AŞIQ ƏZDƏRİ-MƏŞUQ BE TƏLƏBİ-SƏBA

(Aşiqin Səbanı axtarması)

Allaha şükür qılıb, yer öpdüm,
Bulmağa Səbanı yola qopdum.
İstəməyə onu bağa düşdüm,
Eşqilə nedim ki, dağa düşdüm.
Həm bərgi-bənövşə, lələ gördüm,
Xinzalə yüzündə jalə gördüm.
Həm bürqələrin ləçəklərini,
Həm tutiyanın çiçəklərini.
Həm dəstə bütük vərđi-qaymaq,
Sünbül çiçək ilə oymağ-oymağ.
Quzuqulağı, gülü, qərənfil,
Təkəsaqqalivü göy sünbül.
Sordum bulara dəmi-Səbani,
Uzatdı cavab üçün zəbani.
Derlər ki, nedir budağ içində,
Vap istəgil onu bağ içində.
Hər gülşəni ol müzəyyən eylər,
Gülzar içində məskən eylər.
Bu sözü eşitdim, ağladım zar,
Yetdim yügürüb bəsəhni-gülzar.
Gördüm çəmən içrə bağibani,
Sordum ki, xanı ona Səbanı.
Der: oldur əsir budağlar üstə,
Titrətmə salur vərəqlər üstə.
Pərvazi müdam olur çəməndə,
Pərvasi nə səndədir, nə məndə.
Öz eyşinə, öz dəminə məşğul,
Bu aləm onun qatında bir pul.
Görsətməz özün gəzər nihani,
Barı de ki, sən nedirsən ani?
Dedim ki, sən onu sorma məndən,
Məndən sana bu cavab xandan.
Bir bağibanına söylədim söz,

Nə qaldı ağız, nə yüz və nə göz.
Heç görməmişən bu heyətimni,
Bu şəkli-bədiü surətimni?
Gər munda işimni sorasan sən,
Ondan qalanını bitürəsən.
Hər nə sözüm olsa, hər nə vayə,
Pünhani derəm onu Səbayə.
Sən varmaz isən, varıram özüm,
Ərz eylərəm ona gizli sözüm.
Əlqissə, varıb Səba qatinə,
Yetirdim özümnü xidmətinə.
Gördüm ki, gəzir çəməndə xoşdəm,
Güllər vərəqini eyləmiş nəm.
Sərvin yenə tərpe dir budağın,
Güldən çü ərus alır duvağın.
Nərgiz gözün açmış ona baxır,
Sünbül yüzünə tapanca qaxır.
Bir gülşən içində buyi-güldən,
Şəbnəm pür edər səbuyi-güldən.
Gah qəddi-bənövşədür xəmə ondan,
Gah tərifi-çəməndə xürrəm ondan.
Meydanda atı həmişə tovsən,
Uzatmış ona zəbanı susən,
Gülzari-çəmən münəvvər ondan,
Eylər damağı müəttər ondan.
Şax üstə şüküfələr açardı,
Buyini çiçəklərin saçardı.
Bürgə götürərdi ruyi-güldən,
İsar qılardı buyi-güldən.
Çün bülbüli-aşiqi-xoşavaz,
Eylərdi çəməndə nəğmə ağaz,
Dutmuş qulağın çiçəklər ona,
Zikr ögrədədir mələklər ona.
Gah dağda əsərdi, gah bağda,
Gah solda əsərdi, gah sağda.
Dedim ki, əya, Səbayi-xoşdəm,
Allah dəminni qılmasın kəm!
Başıma mənim bir iş gəlibdir,
Eşq atəşi yürəgim dəlibdir.
Biçarəvü zarü müstəməndəm,
Hicranın əlində dərmdəndəm.
Uğraşdı gözümə bir pəriru,
Dağlara düşüb olurmən ahu.
Derlər ki, bolur bu çarə səndən,
Məqsudə yetər biçarə səndən.
Çoxların işini bitirənsən,
Çoxları mürada yetirənsən.
Hər sübh dəmində zikri-yahu,
Söylərsən, əya nəsimi-xoşbu.
Səndən irişür məşamə ənbər,
Aləmni qılır dəmin müəttər.
Sən yari qılanda mustafayə,
Dedi ki, "nəsərtə bissəba"yə.

Ey mərkəbü, mövkəbi-Süleyman,
Nəfxinlə həva pür oldu yeksan.
Səndən dutadıp zəmin qərarı,
Səndən çıxadıp fələk buxarı.
Öz lütf deyil, tənin hüveyda,
Olmaz vücudun çü ruh peyda.
Mənəndi hüma yerin həvadır,
Məcruhlərə dəmin dəvadır.
İsai-zəmani xoşnəfəssən,
Kim qalsa piyadə sən fərəssən.
Ey Xızra mədədçi hər aradə,
Yetir bu fəqiri sən muradə.
Vəlfəcp nəsimisən behiştı,
Çün Nuh yürür dəminlə gəşti.
Yerlər yüzünü sən eylədin pak,
Kül yaxasını sən eylədin çak.
Çox vardır əgərçi qeylü qalın,
Heç kimsənə anlamaz məqalın.
Dilyin sənin ey nəsimi-xoşxan,
Gahi ərəb oldu, gahi İmran.
Sən riyh deyilsən ey verən ruh,
Bağlı qapı səndən oldu məftuh.
Bu dəmdə qatında hacətim var,
Aləmcə bu işdə minnətim var.
Bu müşkülümü gər eyləsən həll,
Həq duta əlin ki, dutasan əl.
Bir dilbəri-dilrübayı sevdim,
Mən zərrə bu gün bir ayı sevdim.
Lütfü kərəm eylə, var ona sən,
Qatında onun məni anasan.
Aydır: varayım bu canə minnət,
Mən xeyrə irəm, sana nə minnət.
Bu yola gedim piyadə səd bar,
Üşşaq işinə mənəm vəfadar.
Amma ki, mən ilə namə yazgil,
Dərdi-dilini pəyamə yazgil.
Mən aparayım onu nigarə,
Şayəd ki, bulam bu dərdə çarə.
Qıldım mən ona yüküş dualar,
Adın dutub oxudum sənalar.

ŞER BE RƏSMİ-TƏRİFİ-SƏBA

(Səbann tərifi)

Dedim ki, əya Səbayı-xoşdəm,
Xublar hərəminə yarü məhrəm.

Oldun çü mənənim işimə gəm xar,
Aypılığ oduda çəkmənəm qəm.

Hicran oxundan bulam səlamət,

Gər sən qılasan yarama məlhəm.

Hər xanda ki, var qəbul nəfəssən,
Aşıqlərə qılma hümmətin kəm.

Buldu bu Xətai nəfxənizdən,
Buyi-nəfəsi-Məsihü Məryəm.

RƏFTƏNİ SƏBA BE XABGAHİ-XUD Kİ SƏBAH BİYAYƏD

(Səbanın səbahu gözləməsi)

Dedim ki, əya qamudan ulu,
Oldu bu sözə könül təsəlli.
Əzm etdi həvəs ki, yaza namə,
Baş qoydu günəş məqami-şamə.
Xuşid çü məğribinə batdı,
Bəs vardı Səba yerində yatdı.
Qovl etdi mənə ki, dan atan çağ,
Bülbül budağa qonub ötən çağ.
Olmuş ola namə cümlə təhrir,
Hər ərzə ki, vap içində təqrir.
Gəlim, aparım onu nigarə,
Başəd ki, bula bu dərdə çarə.
Ol getdivü mən də bağda qaldım,
Məcnun tək dəştü dağda qaldım.
Aldım qələmi ki, namə yazım,
Əhvali-dilim kəlamə yazım.

YARİ XASTƏNİ-AŞİQ DƏR NAMƏ NƏVİŞTƏN ƏZ DƏVAT VƏ QƏLƏM VƏ ƏZAYİ XUD

(Aşiqin namə yazması)

Yadıma mənim zi fikri-əksər,
Gəlməzdi hüruf şəkli əzbər.
Yar ilə özüm müqabil etdim,
Yazmağa özümnü qabil etdim.
Əqlimə dedim ki, hazır olgil,
Gözümə dedim ki, nazir olgil!
Bip dəm dedim, ey qərarım, əylən,
Getmə bu gün, ixtiyarım, əylən!
Ey səbr, dedim, bu gün həmil ol,
Bir dəm, dedim, ey süxən, dəlil ol!
Gözümə dedim ki, tərki-xab et,
Qoy fikr-xətayi, bir səvab et!
Dedim ki, qələm, yüzün siyah et,
Yusif-tək özün bəqəri-çah et.

Dedim, sağ əlim, al imdi xamə!
Dedim, sol əlim, dut imdi namə!
Qıldı sözümü qamusu məqbul,
Lövhi-dilim oldu eynə mənqul.
Yondum qələmi, dilini dəldim,
Həm yonub onun yüzünü sildim.
Lovh üstə sürüb bu başın onun,
Tökdüm vərəq üstə yaşın onun.
Kafurə qarışdı müşki-ənbər,
Bilməzdi hürufi fikrim əzbər.
Zülfin anuban çu cim yazdım,
Ağzını ananda mim yazdım.
Yazdım pitiyi əlif, he yazdım,
Almamış ikən anı xe yazdım.
Eynini ananda sadı çəkdim,
Xal üstə gözündə zadi çəkdim.
Rey yazdım ananda şəkli-qaşın,
Çəşmim həvəs ilə tökdü yaşın.
Lam oldu bə şəkli-zülfi-hindu,
Nun hərfi çəkildi şəkli-əbru.
Çəkdim bir əlif çu qaməti-yar,
Yazdım xəmi-qəddini digər bar.
Piçidə qılıb oları bahəm,
Yazdım belə lam əlifni bahəm.
Bu noilə hərfi cümlə yazdım,
Bir nöqtə demən ki, sözdə azdım.
Dilim tutulur gah əztəhəyyür,
Ğəm könlüm ara qomaz təfəkkür.
Yazdım pitiyi qamu sərəsər,
Dutdum onu qarşuma bərabər.
Oxudum onu ki, qalmaya şək,
Nəqs oldu gümani-zayidi-hək.
Kəsdim qulağın, türabə tökdüm,
Çərtib, yüzünə donunu bükdüm.
Hər noilə barı yazdım anı,
Dedim ki, səba bu dəmdə xanı?
Kim gələ apara namə yarə,
Bir mərhəm ola bu dilfekarə.
Gəldi qulağıma sazi-bülbül,
Şəb pərdəsin açdı çöhrədən gül.
Sübh oldu dedim, irişmədi bad,
Üşşaqi mægər çıxardı əzyad?!
Miskin dil edərdi dəm-dəm ahi,
Gözlərdi gözüm bəgiryə rahi.
Gördüm ki, Səba irişdi nagəh,
Görəcək onu dərdəm eylədim ah.
Dedim, sənə təhsin, ey vəfadar!
Oldun yenə canıma mədədkar.
Gəl şimdi apar nigarə peyğam!
Ta bula fəqirə vəsli ənam.
Aydır ki, bizimlə bağla hümmət,
Yap etməyə ta bu işdə höccət.
Dedim ki, yeri xuda biləncə,

Ər hümməti həm dua biləncə.

ÜZR XASTƏNİ AŞİQ ƏZ SƏBA VƏ CƏVAB DADƏN BE ƏRƏBİ

(Aşiqin Səbayə cavabı)

Üzr etdim anında bəp mükafat,
Ta qalmaya ortada münafat.
Dedim, irəmi rikabın əz-rah?
"Nəsr" ayətin oxudu, "minəllah"
Dedim, yetəmi dəva nəsibi?
Der, "Leytəni küntü min təbibini"
Dedim ki, işimdən eyləmə ar,
Der, "Lillahü rəbb fərdü qəffar"
Qəm etdi, dedim, zi-şadi tərçih?
Der "heysə yəşə yüsəkkünürrih"
Dedim ki, "Vəcəd fəcəd səvabən"
Aydır ki, "Ləlləni türabən"
Dedim, bu sitəm olurmu kəsərən?
Der, qəm yemə "Beynə üsr yüsərən"
Dedim əvəzin neçük qılınə?
Der, "Allahü əcr aləminə"
Dedim ki, işim neçük bula, ah?
"La təqnətü der-zi--rəhmətullah"
Dedim sənə qıldım etimadi,
Oxudu dəlil "Ya ibadi".
Dedim ki, təbarək ey süxəndan,
Sənə yaraşur "süxən do cəndan".

NAMEYİ-ƏVVƏL

(Birinci məktub)

RƏFTƏNİ SƏBA BESUYİ-MƏŞUQ

(Səbanın Məşuqəyə sarı getməsi)

Gəldi və əlimdən aldı məktub,
Əzm etdi, yürüdi suyi-məhbub.
Der, hümmət edin bizimlə həmrəh,
Etməyə məlamət ol şəhənşah.
Dedim ki, rəfiqin ola mərđan,
Tən munda qalıb, sənənlədir can.
Ol getdivü qaldım onda giryan,
Səd nalə konanü zarü əfğan.
Gah dağ üzə əsdi, gah daşna,
Gah xüşk üzə əsdi, gah yaşna.
Sürdü qatı atın ol vəfadar,

Ol bağə irişdi kondadır yar.
Gördü ki, bir adlu şahimiş ol,
Nə yerdə, fələkdə mahimiş ol.
Gülşəndə bülənd otağü eyvan,
Səncərlə səlatin ona divan.
Yüzünə baxarsa gül tutar yüz,
Hər gün saçı biplə dil dutar yüz
Qarşuda durur mələk yasavul,
Hər kimi görər deyər ki, savul!
Dutmuş yüzü birlə nur bağı,
Eyvani-fələkdədir otağı.
Çün gördü onu Səbaya-miskin,
Çəkdi cilovunu oldu ğəmgin.
Kim, bu pəridir cahanda məşhur,
Xudbinü cəmalü hüsnə məğrur.
Necə varım indi həzrətinə,
Ta irişə ərzə xidmətinə,
Dərman edə yar o dərmdəndə,
Kar etdi onun bu dərdi məndə.
Dürmüşdü Səba qılıb təfəkkür,
Barmağını dişlib əztəhəyyür.
Nagəh önünə çu gəldi bir pır,
Xoş şəkli şəmayil, özü dilgir.
Yanına gəlib, Səba rəvani,
Söylədi ana sözün nihani.
Sordu ona kim: - Səbamisən sən?
Eşq əhlinə aşınamısan sən?
Kim, aşiqi xəstədən gəlirsən?
Halindən anın xəbər bilürsən.
Aydır ki, bəli, Səba mənəm der
Sözüm yetirim, xanı Sənəm der?
Ta ondan ola bu iş sərəncam,
Kim məndən ona yetirə peyğam.
Aydır ki: o səndin, ey xoşavaz!
Ölmüşlər üçün Məsihi-dəmsaz.
Mən dəxi nigarə bağibanəm,
Aşıqlərə yarü mehribanəm.
Mən demiş idim sənə ki, gəlsin,
Məşuqə nə dersə söznü bilsin.
Oldur oturur otağ içində,
Sən bir dəm otur bu bağ içində.
Mən varayım ol nigar qatına,
Ol dilbəri-gül-üzar qatına.
Könlü görəyim nəcükdür anın,
Sözün deməyə o natəvanın.
Oturdu Səbavü ol yürüdi,
Söz deməyə fürsət istər idi.
Qulluğa irişdi, durdu bir dəm,
Könlünü aradı gördü xürrəm.
Xəndan çəmən içrə tazə gültək,
Boynu sürahı, dodağı mültək.
Aydır ki, deyim sözü məhəldir,
Könlü fərəhü dəmi gözəldir.

Qorxar yürəyivü gah edər dəf,
Der, ərzə edim, yenə qılar rəf,
Bir qatla özünə eylədi fərz,
Bəs qıldı nigarə sözləri ərz.
Aydır ki, əya dəm afitabi,
Bir söz desəm eyləmə itabi.
Bir qasidi-xəstəhali gördüm,
Yox gəlməyə heç məcali, gördüm.
Gəlməz yavuşğa həzər qılır ol,
Dərgah saru nəzər qılır ol.
Vardım yanına, dedim nə kəssən?
Kim əhli-səfər zəbun fərəssən?
Var yazılı əldə bir kitabı,
"Əteyni" dedimvü "bilxitabi".
Qıldım aluban nəzər beməktub,
Gördüm yazılı kəlam beməhbub.
Yaş ilən onun donu nəm olmuş,
Qan ilən onun yüzi dəm olmuş.
Çəkmişdi bəsi rəhi-bəid ol,
Çıxmış zezəbani-müstəid ol.
Nəzm ilə sözü bəhəm müqabil,
Göftarı cəmi yerdə qabil.
Yazılmış, əya əmiri-xuban,
Dərd ilə ölür - mən, eylə dərman.
Oldu qəmilən belim xəmidə,
Rəhm eylə mənə, a nuri-didə.
Ol dəm ki, mən ol cəmalı gördüm,
Özümdən özümü xali gördüm.
Biəqlü kəmalü huş buldum,
Yüz dərdü bəlayə tuş buldum.
Ol dəm ki, mən ol pəriyə baxdım,
Canü dilimi ocağa yaxdım.
Ol dəm ki, yüzünü gördüm anın,
Qalmaqda dəxi qərarı canın.
Rəna bəzənib çü bağə düşdi,
Dil eşqilə dərdü dağə düşdi.
Nomidi buluban əzdilü can,
Məcnun kimi kuhlərdə üryan.
Yox dəxi cahanda qəmküsarım,
Səhradə geyiklər oldu yarım.
Çox oldu könüldə fikr fasid,
Qıldım bu yola Səbanı qasid.
Öz halımı ərzü faş qıldım,
Yaşımla bitigni yaş qıldım.
Bu vəchilə halım etdim elam,
Şahlardan olur gədayə ənam.
Göydən yer üzə yağır yağışlar,
Qullar günah etsə şah bağışlap.

**SÜXƏN ŞƏNİDƏNİ-MƏŞUQ VƏ İTAB
KƏRDƏNİ BAĞBAN VƏ SƏBARA**

(Məşuqanın Səbani və Bağbanı danlaması)

Eşitdi bu sözü çün pəriru,
Aydır, nə söz idi söylədin bu?
Sən bilməmişən nə vəhşiyəm mən,
Bihudə sözə nə yaxşıyam mən?
Sən bilməmişən ki, mən nə nazəm,
Söz əhliyəmü nə əhli sazəm.
Sən bilməmişən gözüm nə gözlər,
Könlüm dilər, eşidim nə sözlər?
Sən bilməmişən ki, mən nə şahəm,
Huri həşəmü mələk süpahəm?
Sən bilməmişən ki, mən nə şuxəm,
Kippigi-qaşı, yay ilə öxəm.
Ol bilməz isə də sən bilürsan,
Bu həsrəti bəs nədən qılırsən?
Vargil, degil ol, rəsulə gəlsin,
Ol sözləri ta qəbulə gəlsin.
Kimdir görəyim gəlir buradan,
Vaqif olayım bu məcaradan.
Bir xoş, qulağımı burayım mən,
Yüzünə tapanca urayım mən.
Ta görə əzabi-kuşimali,
Başdan çıxara çürük xəyali.
Öz naməsi tək qılam siyəh ru,
Ta getməyə hərzə yerə hər su.
Qayıtdı çu bağibani-miskin,
Yardan naümid, könlü ğəmgin.
Çün bu xəbəri səbayə verdi,
Ol miskini yüz bəlayə verdi.
Aydır: dedi, ol nigari-bədxu,
Hey, hey, nə dedin, nə sözdürür bu?
Mən xəndanu ol gəday xandan,
Gün zərrə məqami ay xandan?
Gəlsin dedi ol özü burayə,
Şayəd ki, sözün ana yarayə.
Hala yeri var özün qatına,
Ərz eylə pəyami xadmətinə.
Şayəd oxuya ki, namən ol yar,
Bir vədəyi-vəslə qıla iqrar.
Kim, namədə xoş kəlam vardır,
Söz yaxşılığı tamam vardır.
Bir müstəidin şüarıdır ol,
Rəhm edib apara könlünə yol.
Allaha Səba qılıb təvəkkül,
Yeridi rəvanı bitəllül.
Görsətdi səlamü izzü ikram,
İstərdi kəlamın edə elam.
Öpdü ədəbilə bu səfani,
Ol sərvə səhi çü gördi oni,
Sordu, nə gərək, ey hərzə mərzə,
Kim dedi sana ki, gəl bu mərzə?
Aydır ki, əya şəhi-zəmanə,

Yüz sürməyə gəldim asitanə,
Nəvvabü qapuçuvu süpəhdar,
Qəsd etdi Səbayə cümlə yekbar.
Kim öldürübən həlak edərlər,
Xəncərlə tənini çak edərlər,
Qaxıdı Sənəm oları, varın,
Der, mən verəyim cəzayi-karın.
Məcnun çanağın uşatdı Leyli,
Bil kim, var idi onunla meyli.
Gər aşiq olursa eşqə sadıq,
Məşuqi qılır özünə aşiq.
Əlqissə, sözüni guş qıldı,
Bəs cami-itabi nuş qıldı.
Yırtdı əlidən alıb kitabın,
Saydı yüzünə üyubi babın.
Eybini varın şümar qıldı,
Gül yüzlü Səbani xar qıldı.

ĞAİB ŞOMORDƏNİ-MƏŞUQ SƏBARA BEDƏŞT

(Məşuqənin Səbanı qovması)

Aydır, niyə gəldin, ey qədəmsiz!
Bisəbtü səbat, kal, ədəmsiz.
Ol sən ki, məkanü millətin yox,
Biçarələr üstə heybətın yox.
Yox səndə vüqarü qeyrətü ar,
Tü, yüzünədir, nə yerdə kim var.
Kim qarşuna varsa gözün örtər,
Ancaq nə gözün ki, üzün örtər.
Şaxlar çiçəyin yerə tökərsən,
Ağac budağın iki bükərsən.
Saru qıluban nihal bənzın,
Süst etdi dəmin hilal bənzın.
Yol kəsmək işin bu zirvələrdə,
Qoparma könülnü kirvələrdə.
Məsturələrin açıb hicabın,
Əldən Sənəmin qapan kitabın.
Girən çü dilənçi hər qapudən,
Görməz gözün əmatək səbudən.
Yüzündə savux, qoxunda nikbət,
Hər dəmdə sözün yalanü qeybət.
Bir para ağacları yıxırsan,
Mərdüm gözünə tütün taxırsan.
Damular odunu yandıransan,
Sirlərin açıb utandıransan.
Yaman gün olur dəm ol qiyamət,
Sən olasısan ona əlamət.
Əzziri zəmin qılasısan cuş,
Aləmni qılıb xərabü mənquş.
Çox eyləmə hərzə yepə kəf-küf,
Şəm ilə çırağı qılma püf-püf.

Savux toxunub, səbük qaçırsan,
Örtüklü eyibləri açırsan.
Gah məbrəz ara qəbih olursan,
Gah məqəd içində rih olursan.
Gah saiqələr turur tozundan,
Gah fəlsəfə dersən öz-özündən.
Hər zə yerə laflər urarsan,
Topraq ilə küli savurarsan.
Yüz eyblə kim, bu şöhrətin var.
Yüz şöhrətilən nə hörmətin var.
Tez yeri, var, ol gədayə söylə,
Məndən təmə etmə, vayə, söylə!
Ol göndərənin sana durur xas,
Kim, əmiyə əma, xas ba xas.
Yoxsa səni mən bir işə saləm,
Fəryadın üniylə dola aləm.
Məndən yeri var qılma çox toz,
Sorgil işinivü satmagil qoz.
Bir zərrə odu salıb cahana,
Odlarsan ulusu yana-yana.
Dəryadə gəmilər azıdarsan,
Görər gözə tozu tozudapsan.
Ünün çıxar əzvücuti-bican,
Səndən dolu əşgimə çüyistan.
Çox söyləmə, ey yalançı köftar,
Vardır bu dəmində buyi-murdar.
Hər nikbət ağız ki, sözün açar,
İman gedərü firiştə qaçar.
Əsmə gəhi solda, gah sağda!
Tüzmə gəhi yolda, gahi dağda!
Mən sənciləyin yalançı sorman,
El ǵarət edər talançı sorman.

TƏHSİN KƏRDƏNİ MƏŞUQ XIŞRA

(Məşuqənin özünü öyməsi)

Ola ki, mənim cahanda həmtam?
Nə gördü zəmanə, nə xud əyyam!
Kim gördü yüzüm, bəğeyri güzgü?
Kim dutdu saçım, bəğeyri göysu?
Zinəqdə qoman süvay-yaşmaq,
Geymən ayağa bəqeyri başmaq.
Könlüm tənim üstə məhrəm ancaq,
Özüm mən özümə həmdəm ancaq.
Kim dutdu saçımın qeyri şənə,
Cüz sayə qomən ki, kimsə yanə.
Qədr etmən, aya ki, var hilalın,
Baxman günəşə ki, var zəvalın.
Pürxun deyə baxmazam bələlə,
Nərgizdən həm almanam piyalə.
Baxman qədi-sərvə nazılıqdan,

Dərya suyun içmənin azılığından.
Müsk iyləmənin yüzü qaradır.
Gül dəstələmənin ki, yüz paradır.
Dadman şəkəri ki, əslü neydir,
Mey içmənin əzan ki, feli qeydir
Çəng alman ələ ki, bulhəvəsdür,
Ney dinləmənin ki, əznəfəsdür.
Nərgizni görəndə xəstə der mən,
Reyhanü bənövşə dəstə dərmən.
Şahlar eşiyimdə qul qamusu,
Gül yaprağı hicleyi-ərusu.
Nə itdir o kim, özün der adəm,
Kuyimə sanur özünü məhrəm.
Neçün sanuram mən onu insan,
Dərbanım iti itinə dərban.
Neçün sanır ol özünü şeydən,
Ədd eyləməzəm mən anı heydən.
Bu xissətılən həm ol münafiq,
Ondan der imiş özünü aşiq.
Xurşid isəm, anı zərrə bilmən,
Əflak isəm anı türre bilmən.
Yüz var isə eşqimin bəlası,
Qılman birisində mübtəlası.
Bu vəchilə kim, bulubdur ovsaf,
Qul oldu qaruma Qaf ta Qaf.
Yüz min kişi aşiqim cahanda,
Aşiq nə ki, sadıqim cahanda.
Gəlməz biridən mənə şikayət,
Bilür qamu qılmazam himayət.
Bu cümlədən ol nədən durur piş,
Kim məndən apara nuş bi niş.
Kəmtərdən onu ki, kəm demiş mən,
Layiq bu cəfamə həm demiş mən.
Bilməz nədən ol kəmal həddin,
Kimdir tanımazmı əslü cəddin.
Qatımda çü hiç keçməz ərki,
Ol yetər ona bu işdə tərki.
Yoxsa ki, qaşım yayın qurur mən.
Yüz nəvəki bağına urur mən.
Bu bir neçə beyti söylə ona,
Olmaya dəxi kim, adım ana.

ŞER ƏZ ZƏBANI-MƏŞUQ BETƏRİQE HƏZL

(Məşuqənin qəzəblənməsi)

Sən biədəbin nə həddidir, hey!
Kim, sanamazam səni mən əzşey!

Açman sənə mən kitabı-mehrim,
Övrəqi-ümidin eylə gəl tey.

Mən sənə kəminə qul deməzmən,
Gər Kavus isən bu gün, əgər Key.

Dərd ilə əgər yüz il ölürsən,
Bir bus ilə qılmanam səni hey.

Bağrin kimi səd həzar dillər,
Çəngimdə mənim diləndi çün ney.

Məndən sənə ey şikəstə məhrum,
Dərman xaçan ola, ya dəv key!

Eşqimdə Xətai bəndəvandır,
Hər babilə xalis ərdurur vey.

NAMEYİ-DÖVVÜM

(İkinci məktub)

AMƏDƏNİ-SƏBA ƏZZƏBANİ-MƏŞUQ BEAŞİQ

(Səbanın Aşiqə doğru gəlməsi)

Qayıtdı Səba zidərgəhi-şah,
Qəmnakü məlul düşdü bərrah.
Bivayə şikəstə könlü zəb-zəb,
Gəmdən sürəməzdə yolda mərkəb.
Gəm yox, dilinin dutulduğundan,
Kim razı durur qutulduğundan.
Der kim, necə varım ol fəqirə,
Biçarəvü xəstədil həqirə.
Dəxi nə yüz ilə varım onda,
Ümmid ilə qasid etdi munda.
Ya onda nöcük verim cavabı,
Göndərdi itab ilə xitabi.
Bu işdə qılırdı didəm ahi,
Mən gözlər idim həmişə rahi.
Sərf etmiş idim yola bəsər mən,
Heç yanıma qılmadan nəzər mən.
Gəh örtər idi başım, gözümni,
Heç bilməz idim nəyəm özümni.
Hər ləhzə həvəsdən uymaz idim,
Gündüzlə gecəməni duymaz idim.
Görməyə Səbanı dildə təcil,
Hər gün də mana keçərdi bir il.
Nəgah, bu bağə düşdü bir saz,
Gəldi şəcərin başından avaz.
Titrəşdi bənövşə, bərgi-lalə,
Gül yaprağından töküldü jalə.

Bildim ki, irişdi nik canım,
Sönmüşdü rəvan, dilim, rəvanım.
Gəlməkdə, vəleyk səxt süst ol,
Derdim ki, cəfa qılıb durur ol.
Kim yolda sitəm çəkibdurur bəs,
Batmış ayağına xar ilən xəş.
Ya ona itab edibdi ol yar,
Yarı gəlişində bir nəzər var.
Çün yetdi dedim ki, ey nikuxah,
Halın necədir, zizəhməti rah?
Həm söylə, nigar sağ, əsənmi,
O fitnəlü yar sağ, əsənmi?
Der, sağdır, əsəndir, ol pəriru,
Səndən vəli eyləmiş bəri ru.
Əhvalın ona çü ərzə qıldım,
Ərzinə yetürməgini bildim.
Xişm etdi, hamandəm əzsəri naz.
Çox ərbədə naz qıldı ağaz.
Yırtdı aluban yazan kitabı,
Biş etdi itab ilən xitabı.
Qıldı məni-xəstəni məlamət,
Başuma qopardı yüz qiyamət.
Qətl eyləməginə fikr qıldım,
Qurtulmağa sağ şükr qıldım.
Bəs ol qəzəbilə türki-tənnaz,
Xişm etdi sana bə işvəvü naz.
Der, kimdürür ol xəsisü kəmtər,
Öydü özünü, qılıb mükərrər.
Dil munu eşitdi, narə düşdü,
Fəryadü fəğanü zarə düşdi.
Yaş etdi ümid evini parə,
Söydüm yenə bəxti-nabəkarə.

ŞER BERƏSMİ-ŞİKAYƏT ƏZBƏXTİ-BƏD VƏ TALEİ-XİŞ

(Öz bəxtindən şikayət)

Ey bəxt, dedim ki, olmagil şad,
Qəmdən məni qılmadın sən azad!

Könlümnü qəm eylədin, gözüm nəm,
Olmağın fəğan, işimni fəryad!

Sən dadi-dilimni vermədin heç,
Munca ki, əlindən eylədim dad!

Hər yanə dönəpsə çərxi-gəcrov,
Sən andan iragə bir qədəm ad.

Xandan sənə bu bəlavü büdət,
Nərdən sana bu sitəmlə bidad?

Möminləri xürrəm etmədin heç,
Kafir beçəsənmi yoxsa muğzad?

Bir göz nola ey bəlalı gümrah,
Qılsan mənə rahi-vəslin irşad?

Yarəb, olasan ğəm ilə viran,
Viranə əlindən olmaz abad!

Eşqilə görüm ki, bəndə düşgil!
Olsun bu Xətai səndən azad!

ÜZR XASTƏN-AŞİQ ƏZ SƏBA

(Aşiqin Səbadan üzr istəməsi)

Dedim ki, əya Səba usandin,
Asudə otur çözüb kəməndin!
Daim bu cahanda var olasan,
Eşq əhlinə qəmküsar olasan!
Hər dəm sən otur bətərfi-gülşən,
Bir qasidi, dəxi, istəyim mən.
Kim, səbrü qərarə çarə yoxdur,
Bağrımda nə dürlü yarə yoxdur.
Bir dəxi qılım cahanda tədbir,
Bu ayəti mən tələb bulam bir.
Ol durdu, çəməndə, mən yeridim,
Bir elçi dəxi bulam, der idim.
Ərvahim uçurdu fikri-teyrin,
Bir dəmdə cəhanı etdi seyrin.
Qayıtdı yerinə qıldı pərvaz,
Der, elçi Səbadan özgə yox baz.
Bir çarə var isə, ol qılur həm,
Ondan ola bu yürəgə mərhəm.
Aldın tutuqi-həyani əzdil,
Dedim, yenə badəgahi müzmil.
"Qəqinni ərak müstəqilən,
Səfihi beküllü müqtərinən.
Ən lütfinə in qətətü səbrən,
Yötikə ilah, əlf əcrən".
Səndən dəxi özgə çarə bilmən,
Mən qalxıb ayağa vapə bilmən.
Bir daxi kərəmlər et mənimlən,
Canım yoluna fəda tənimplən.
Qalmışlara çox müavin oldun,
Məqsudə yetirdib alqış aldın.

**TƏRİF KƏRDƏNİ AŞİQ
SƏBARA CƏVABİ HƏMÇO MƏŞUQ**

(Aşiqin Səbanı tərif etməsi)

Qalmışlara gər mədəd bulansan,
Xizri-nəbitək yetüb gələnsən.
Həm çari ənasirin bəpisən,
Çox mürdəni eylədin diri sən.
Hey qaldı dəminlə ibni-Məryəm,
Ənfasın edər behiştə xürrəm.
Ol şey ki, ölüdür, onda yoxsan,
Ol tən ki, diridir, onda çoxsan.
Oldun nəfəsilə ətsi-Adəm,
Həm mərkəbi-sahibani-Xatəm.
Ey mötədil-əlvücuti-biçün,
Xoş dəmsənü həm məzaci-bilun.
Dəryadə sürən çü Nuh kəşti,
Pür buyi-əbir edən behiştə.
Əhməd dəminilə yarı buldu,
Üşşaq sənənlə yarı buldu.
Aşiq kimi sübh cuş edirsən,
Dəryaları pürnüquş edirsən.
Nəsrinlə sənənlə, ey qüdrətullah,
Fərq oldu həmişə danədən gah.
Ruhülqüdsün ki, həmdəmisən,
Həm türreyi-yar məhrəmisən.
Gipsən qapılara bitəkəllüf,
Qılmaz sənə heç kişi təxəllüf.
Çün Xızr həmişə dərhəyati,
Kim, bulmaya ta əbəd məməti.
Bu yeddi yerin qərarı sənsən,
Həm yeddi dəniz buxarı sənsən.
Gülləri açan zibəhri-bülbül,
Gülzarə salan şəmayim əzgül.
Adın sənənlə oldu ruhə təcnis,
Həmmal, rəvan, təxti-Bülqəys.
Yox vəsfinə həddilən nəhayət,
Ey həddi-kəmal ilə beğayət.
Görsət mənə bir dəxi vəfa sən,
Lütf əhlivü mədəni-səfasən.
Bir dəxi var ol nigarə məndən,
Rəf ola məgər bu yarə məndən.
Ol qönçə ləbin cavabın algil,
Həq dərgəhinin səvabın algil.
Aydıp xoş ola ki, qılmazam ar,
Ya dutavü öldürə mənə yar.
Gedəm du həzar barə dersən,
Ollam du həzar parə dersən!
Hərçənd ad ilə mən Səbayəm,
Üşşaq yoluna can fədayəm.
Əhsənt! dedim əya vəfadar!
Mən müntəzipəm otupma, dup vap!
Verdim çü səbayə neçə pəndi,
Dur indi, dedim, sözüm tükəndi.
Aldım əlimə dəvatü xamə,

Dep, yazma dəxi, sən ona namə!
Ol şux onu yenə parə qılır,
Ağ yüzini dəxi qarə qılır.
Yalğuz mən olam əgər qıla ədl,
Tənha mən olam əgər qıla bəzl.
İzzət, kim, edən hücum kəsərət,
Məqbuli-dua olur bu vəhdət.
Dedim, kərəm etdin, ey müvafiq!
Məhfuz olasan zihər münafiq.
Yetür yerə onda hər ədəb var,
Yetməz işi handa biədəb var.
Qatında sözün deyil ki, ey şah,
Ol bəndə gərəklidir bedərgah.
Sən şahsən, ol qulami-kəmtər,
Baxmazmı ğulama şahi-kişvər?
Zülfün ki, bənövşədir, yüzün gül,
Güllər diləzməzmi sövti-bülbül!
Gər, ləlin isə, çü Şirin ey yar,
Fərhad gəpəkdir ona bir zar!
Gər, zülfi-siyahın oldu Leyli,
Məcnun ona gəp qılursa meyli.
Gəp, şəmi-rüxündür atəşəfruz,
Pərvanə gərəkdir ona dilsuz!
Gəp, ləblərin oldu şəkkərəfşan,
Bir tuti gərək yanında xoşxan.
Zülfün isə dami-pürbəladır,
Olmazmı bu damə mübtəladır.
Ol ğəmə ki, tir edər fəşanə,
Bir sinə gərək ona nişanə.
Gəp Yusif isən beMisri-dil şah,
Yəqub gərək ğəmində pür ah.
Ol mup misalı, sən Süleyman!
Bir mup gərək çü bəndəfərman!

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIQ

(Aşiq dilindən şer)

Şah, şahlıq edər çü nökrə olsa,
Eşikdə ğulami-kəmtər olsa!

Xoşdur fələk üstə mahi-dilcu,
Əmma ki, yanında ülkər olsa!

Xurşid önündə zərrə xoşdur,
Göylərdə müzəyyən əxtər olsa!

Daim yaşım ol ayağə damsun,
Sərv ayağı xub olur tər olsa!

Hüsni sifətin yazım kitabə,
Vəsfində xoş ola dəftər olsa!

Çövkan kimi zülfi var, eşitdim,
Top olmağa ana bir sər olsa!

Alsun qulağa Xətai şerin,
Şahlar qulağında gövhər olsa!

BETƏSBİH KUYƏD

(Təşbihlə söylər)

Bəs söyləgil, ey Səba, İsara,
Ol mürdəni zində qıl, xudara!
Var onda münasibət sizinlə,
Təşbihi-mütəbiət sizinlə.
Zülfün kimi qəddi xəmə bulubdur,
Türrən gəmidən bəhəm bulubdur.
Könlü dəhənin misalıdır təng,
Bağrın təkidir məqam ona səng.
Çəşmin kimidir əlilü rəncur,
Xəttin kimidir vücudi bir mur.
Ləlin təki çəşmi gövhər əfşan,
Zülfün kimi fikridir pərişan.
Gənzən kimi cismi tir ilə pür,
Dişin kimi çəşmi dobdolu dür.
Müjən kimi könlü səhm içində,
Ağzın kimi zati vəhm içində.
Muyin təki muyədən çü mudur,
Tiğın kimi çəşmi dolu sudur.
Hicrin təki vəslə çox ümidi,
Mehrin kimi fikri naümidi.
Tüprən kimi bağlı biqərar ol,
Əksin kimi xəlqə mehrdar ol.
Kəşintək işi ayağa düşmək.
Saçın kimi solu sağə düşmək.
Qoy pirişən tək ola məhrəm,
Tərliktək ola buyuna həmdəm.
Uzun saçınız təki ricası,
Cüz gəm dəxi yoxdur aşinası.
Yaman gün içində xuyiniztək,
Olmuş tənə incə muyiniz tək.
Qucmaq dilər ol belin kəmərvər.
Yolunda onun təki kəm ər var.
Saçın təki qəddi dalə dönmüş,
Ləlin kimi yaşı alə dönmüş.
Dür kimi sözün tutub qulağə,
Düşmüş çü vəfan özü irəğə.
Belin təkidir zəifavaz,
İşin təki halı müxtəlif saz.
Gözü yüzünüzdə zəngülüntək,
Pür lərzə vücudi mərgülüntək.
Düşmüş zənəxin misali çahə,

Baxar yüzünü gözündə mahə.
Cədin kimi əyri qəddi anun,
Mehrin təkə yoxdu həddi anun.
Gözün təkə cismi sayrulunda.
Qaşın kimi taqi ayruluğda.
Güzgüntək üzün dilər müqabil,
İrməz çü rəqib pəncə qabil.
Saçın təkə başı payə düşmüş,
Fəryad ilə çəngü nayə düşmüş.
Adətləri mehr ala günüztək,
Gərqə başı düşə ləliniztək.
Var hümməti boyunuz tək əla,
Zülfün təkə başı pür zisevda.
Doğru yoluna misali balan,
Püp xun cigəri bəsani lalan.
Çün səndə nə var onda dəx var,
Ağlatma yetər ki, xəndə, dəx var.

NAMEYİ-SEVVOM

(Üçüncü məktub)

RƏFTƏNİ SƏBA BE SUYİ-MƏŞUQ

(Səbanın Məşuqəyə sarı getməsi)

Ol peyki-Səba çü mindi atı,
Xoş sürdü iradətilə qatı.
Gah gərdə bulaşdı, gah ğubapə,
İrişdi məqami-ğülüzarə.
Gördi ki, çəmən yenə münəvvər,
Zülfündən onun cahən müəttər.
Gördü onu bağıbani-məhrəm,
Kim, gözlər idi yolunu hərdəm.
Yanına gəlib dedi ki, ey bad,
Qıldınmı yenə bu karı bünyad?
Qayıt ki, bu işə çarə yoxdur.
Bundan nə çigərdə yarə yoxdur?
Onun təkə iti var həzaran,
Fəryad konan ğəm ilə nalan.
Qılmaz birisi onun şikayət,
Olmaz qamusu bilir inayət.
Nov aşiq olubdurur o miskin,
Ol dəxi tapır son ucu təskin.
Qayıt yenə bizni qılma bədnam,
Nagah, özünü salma dərnam.
Söylərdi Səba ki, əbsəm, əbsəm!
Öldürsə dəxi ki, çəkməzəm ğəm.
Sən varmaz isən vararam özüm,
Ərz eylərəm ana cümlə sözüm.
Mehr etsə nə ğəm olu himayət,

Qəhr eyləsə bəs deyil kifayət?

RƏFTƏNİ-SƏBA TƏNHƏ BEDİDARİ-MƏŞUQ

*(Səbanın Məşuqənin görüşünə
getməsi)*

Yeridi Səba çu barigahə,
Bağladı təvəkkülün ilahə.
Qıldı yer öpüb dua salami,
Ərz eylədi ol şaha kəlami.
Çün gördü Səbanı, hüsn ilən gey,
Dəp, yenə nişə gəlib durur hey!
Əl urdu yapışdı yaxasinə,
Saldı onu bəndi-türrəsinə.
Bağladı cəmi tarəsilən,
Tar etdi günün sitarəsilən.
Bəs kari-Səba budur müdami,
Zülfü-sənəm ola bəndü-dami.
Gördü onu huş rəftə əztən,
Baxırdı ona ziruyi-rövzən.
Bəs qıldı mənim sari səfərnə,
Der, aşiqə verəyim xəbərnə.
Qıldı, gələbən, iraqdan avaz,
Bənd etdi Səbani türki-tənnaz.
Getdi, bu sözi deyib, rəvanı,
Göndərdim ona rəvani-canı.
Ol huşi nigarə getməsin baz,
Bədxu durur ol nigari-tənnaz.
Nagah bir işdə keyd edər yar,
Ol elçitək onu qeyd edər yar.
Demiş ki, var, ol fəqirə söylə!
Gəm ləşgərinə əsirə söylə.
Kim, oldu yerim bedərgəhi-şah,
Gəlmən mənə ona məgər ki, nagah.
Bu söz məni saldı yenə narə,
Ağlıb yenə düşdüm ahüzarə.
Oldu yerim odlu çün Səməndər,
Oldum yaxa yırtıban qələndər.
Çox şikvə qılıb zigərdişi-bəd.
Həm dəxi zibəxti talei-xəd.
Bixud qılıban fəğanü fəryad,
Bu şeri özümdən eylədim yad.

ŞER BERƏSMİ-ŞİKAYƏT ƏZ TALE

(Taledən şikayət)

Vaveyla ki, yar getdi əldən,
Ol suvlu nigar getdi əldən.

Yandım gəm oduna sərbəsər mən,
Dəstimdə nə var getdi əldən.

Şad olma, könül, çək imdi gəmlər,
Gəm həmdəmi yar getdi əldən.

Neysan kimi tökgil, ey gözüm, yaş,
Ol tazə bahar getdi əldən.

Bülbül tək dil fəğanə düşgil,
Güldəstə üzər getdi əldən.

Bu səbrü qərar getdi məndən,
Namus ilə ar getdi əldən.

Canım diləyi, rəfiqü yarım,
Hər nəstə ki, var getdi əldən.

Düş ayəğə kölgətək, Xətai,
Ol sərv-i-çinar getdi əldən!

MƏSNƏVİ

Gəh zar, gəhi dilimdə nalə,
Düşdüm yenə mən şikəstə halə.
Yandım gəm oduna sərbəsər mən,
Oldum yenə məstü bixəbər mən.
Dildən yenə atəş etdi cuşi,
Hər dərdi-dərun edib xuruşi.
Gördüm ki, kim isə yox rəfiqim,
Bu işdə ənisü həm şəfiqim.
Səbr etmək edəm, dedim, bəhərhal,
Faş olmaya xəlqə sirri-əfal.
Heç səbrü təhəmmülüm yox idi,
Dərdim yüküşü gəmim çox idi.
Bir yar var idi mənə qədimi,
Kim könlümün ol idi nədimi.
Qılmışdı mənimlə elm təhsil,
Çox ay rəfiqim idi, çox il.
Həm dərş oxur idi bir səbəqdə,
Ancaq nə səbəqdə bir vərəqdə.
Görnüş yox idi dəri-mədaris,
Gəmxanə bulub ona məcalis.
Olmuş məni istəyə müsafir,
Tərk olmuş ona ziğəm dəfatir.
Mənsiz bu cahən ona daralmış,
Rüxsapı mənim tək saralmış.
Gəldi məni istəyə bəgülzar,
Gördi məni munda ağılaram zar.
Olmuş bu gəm ilə didə giryan,

Der, noldu sənə, ey munisi-can?
Dedim, nə sorarsan, ey bəradər!
Kim yuddi rəfiqi-eşqi-əjdər.
Sataşdı gözümə yari-məhvəş,
Gül yüzlü pəri, nigari məhvəş.
Qalmaq qərar, usum tükəndi,
Ol nənkilə namusum tükəndi!
Dərs imdi fəğanü dada döndü,
Bilmiş mana qamu yada döndü.
Uş peyki-səbanı bəndə saldı,
Mən qanda idim ki, qanda saldı.
Məktubimi aldı parə qıldı,
Ağ yüzünü daxi qarə qıldı.
Halim budurur, ey həmdəmi-dil!
Tədbir nədir mana dəva qıl!
Leykin, demə, səbr edim təhəmmül,
Canım tükənir dəmi-təəllül.
Dəp, bir dəxi göndər ona məktub,
Meyl edə, məgər, görəndə məhbub.
Amma biləsinə kişi qoşun,
Hər qansı xoş isə əqlü huşun.
Dedim ki, bu qatla huş varsın,
Bu naməyə pərdəpuş varsın.
Yondum yenə bahəvəs qələmni,
Qirtas üzünə çəkib rəqəmni.
Dil yazdı mühəqqəq o nişanı,
Nəsx etməyə xətti reyhan anı.
Allahın adını yazdım əvvəl,
Söz xətimi-kəlam buldu əkməl.
Qıldım onu sərbəsər xəmidə,
Bulmaya həva görüb dəmidə.
Ey namə, dedim ki, var ona sən,
Yanında məgər məni anasan!
Naməmdə qılıb bu şəri məktub,
Ünvanı içində nami-məhbub.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIQ BETƏRİQİ-İLHAH

(Aşiqin yalvarışı)

Ey naz məkani sərvi-rəna,
Ey didə məqami hüsni-ziba!

Hicran oxu birlə yürəgimdən,
Axıtmaq isə yetər hüveyda.

Ol zülfi-siyəh gəmində hərdəm,
Başında qəti yer etdi sevda!

Yusif təkə gördü göz cəmalın,
Dil düşdü zəvalə çün Züleyxa.

Lalə kimi çəkdi bağıma dağ,
Ol zülfi-kələleyi-səmənəsa.

Sevdayı saçın şikəncü bəndi,
Başımni çəkib yetirdi bərpa.

Qurtulmadı hierdən Xətai,
Munca ki, vüsal edər təmənna.

MƏSNƏVİ

Bükdüm çü tamam edib kitabı,
Kəs! Dedim işimdə xurdu xabı.
Der, dutunuz imdi hümməti düz,
Məzul şikəstə gəlməyə yüz.
Dedim ki, biləncə lütfi-mərdan,
Tən qaldı, səninlə getdi bu can.
Ol imdi pəvanə sağlığı ilən,
Gəl munda yenə yüzağlığı ilən.

NAMEYİ-ÇƏHAROM

(Dördüncü məktub)

RƏFTƏN BESUYİ-MƏŞUQ

(Məşuq tərəfə yola düşmək)

Huşimni çü mərkəb etdi namə,
Əzm etdi ki, vara dilrübamə.
Götürdü onu həvayə ol huş,
Pər çaldı gedər çü namə bir quş.
Gah payilə getdi, gah bərsər,
Gah bəhr keçərdi, gah bərbər.
Saxlardı özini cayi-xəmdən,
Eraz qılırdı abü nəmdən.
Gah yazı kəsib gedirdi yola,
Kah yel aparırdı onu kola.
Yetirdi özünü hər necük var,
Ol bağə ki, mənzil etdi dildar.
Gördü yenə bağibanı nagh,
Bir namə yenə bəhuş həmrah.
Gəldi yanına nihani ol dəm,
Ta qıla məlamət anu ol dəm.
Görgəc onu namə buldu lərzan,
Çün bid bəvəqti-badü baran.
Der, yenə gəlibsən, ey həyasız!

Əldən bu işi nola qoyasız!
Bu sözü dəxi demə yanında,
Çox acığı var onun yanında.
Namə, dedi, key mürəbbiyi-bağ!
Qoy mən oluram bu yerdə toprağ.
Sən eylər isən əgər müdara,
Mən yetirərəm sözümni yara.
Namə çü varub yönəndi yarə,
Mədh etdi nigari-gülüzarə.
Çün baxuban onu gördi məhrü,
Dedi, niyə gəldin, ey siyəhrü?
Qorxu bilə, namə düşdü lərzə,
Olmaya, dedi, sözümdə hərzə.
Şükr etdi başında "hu" görəndə,
Öz adimə qıldı tu görəndə.
Sərta-qədəm oxudi kitabı,
Başladı itab ilə Xitabi.

HƏZL KƏRDƏNİ MƏŞUQ NAMƏRA

(Məşuqənin məktuba acığı tutması)

Ey yüzi qara, füzul, ədəbsiz!
Heç bilmədiniz nədir ədəb siz.
Ari su toxunsa tər bulursan,
Yeldən dəxi dərbədən bulursan.
Əslin ki, dür ol çürük ləvatə,
Kim derlər, onu Arasə batə.
Gərçi səni əhli-məni derlər,
Çox sözünü bilməni derlər.
Yüzün ikidir biri siyəhdür,
Hər ruyi-siyah pürgünəhdür.
Qəddini qılır, yazan kişi xəmə,
Ta olmayasan hava görüb nəmə.
Kim sən tək sudan eyləsə bak,
Napak dərəm ki, olmaz ol pak.
Nə suya giricisən, nə oda,
Daim sən olasan, uş, qutuda.
Gər zahirinizdə nəstə yoxdur,
Leyk, alıçalıq içində çoxdur.
Salus kimi əridübən daş,
Bir barmağ açıb sirin qılır faş.
Görən kişi səndə bu səbati,
Sürtər yüzünə gəhi dəvati.
Hey beylə cavanü hərzəkusən,
Qeybətçi, yalançı, tubətusən.
Çox yerdə yüzünə xak edərlər,
Çox suda yaxani çak edərlər.
Biəqlü zəbanü bibəsərsən,
Anun çü müdam xaksərsən.
Qılsam səni parə-parə şimdi,
Etsəm o yüzünü qarə şimdi.

Heyfa ki, başında nami-həqdir,
Kim, əskik işin, təmami həqdir.
Məndən hələ var, o xamə söylə,
Çox elçi uyurma, namə, söylə!
Hər ləhzə xəyali-fasid etmə!
Özüntanıma qasid etmə!
Çox etmə dəxi bu fikri-xami,
Bir çöpə deyil yanımda nami.
Sevdayi-əbəs dəxi bişirmə,
Ol mərtəbədə özün düşürmə.
Məndən diləmə zibəs ümidi,
Çün adətim oldu naümid.
Demə, dəxi möhməlü əbəslər,
Söylər əbəs işi bülhəvəslər.
De məndən ona bu neçə söznü,
Dutmaya dəxi visalə göznü!

ŞER ƏZZƏBANI-MƏŞUQ BETƏRİQİ-NAÜMİDİ

(Məşuqə dilindən naümidlik şeri)

Ey bülhəvəsü şikəstə ğəmnək,
Yüz sən tək olursa eyləmən bak!

Kor, olsa begiryə hər du çeşmin,
Nə sürmə verəm, nə bir ovuc xak.

Əlin kəsərəm bu damənimdən,
Gər, yaxan olursa yüzünüz çak.

Gəp, bəhpi-cəvahir olsa şerin,
Sallam bəkənar həmçü xaşak.

Sən adəmisən, firiştəyəm mən,
Pak ilə hərım olurmu napak?

Mən yerdə ününü dinləməz mən,
Fəryadın əgər yetə bəəflak.

Vəslimlə Xətai şad bolmaz,
Ğəmnakdil olsa, didə nəmnak!

NAMEYİ-PƏNCOM

(Beşinci məktub)

ƏZ TƏRƏFİ MƏŞUQ VƏ AŞİQ

(Aşiqlə Məşuqun məktublaşması)

Bu sözü çü namə guş qıldı,
Sərtasər özünü guş qıldı.
Çox oldu məlul, piçə düşdü,
Kim, lafi bu yolda hiçə düşdü.
Der, necə varım mən ol fəqipə,
Biçarəyə dərdilən əsirə.
Mindi yenə huş atını namə,
Yuz gəm ki, irişmədim məramə!
Mən onda şikəstə, zarü gıryan,
Yola baxuban cigər çü büryan.
Müştaq pəsulə, gecə bixab,
Tökərdi rəqiqi didədən ab.
Nagah, göründü namə gəldi,
Dedim ki, işim nizamə gəldi.
Vepdi gəlübən mənə səlamı,
Sordum necədir yarın kəlami?
Dil bəstəvü xəstə görünürsən?
Gəmginü şikəstə görünürsən?
Der, sorma, əya zəlilü məhrum,
Verməz sənə yari talei-şum.
Olmadı sözüm qəbul yarə,
Qəsd etdi qıla tənimi parə.
Ünvanıma hörmət etdi bari,
Həqq adına qıldı etibari.
Ondan səni andı, qıldı bidad,
Mən eyləməzəm o sözləri yad.
Çün yenə bu sözü eylədim guş,
San, ağu şərabin eylədim nuş.
Axdı yenə qanlı yaş gözümdən,
Getdim oluban bixud özümdən.
Dildən yenə atəş etdi çuşi,
Həm dərdi-dərun edib xuruşi.
Bəxtim əlindən şikayət etdim,
Ucundan onun çü canə yetdim.

**ŞER ƏZ ZƏBANI AŞIQ
BE RƏSMİ-ŞİKAYƏT ƏZ TALE**

(Aşiqin öz taleyindən şikayəti)

Dedim ki, ilahi, bəxti-bədkar!
Görüm ki, həmişə ola bidar!

Qurtulmadı can bu dərdü gəmdən,
Ta neçə bulam şikəstə bimar.

Taki qılasan gədani məhrum,
Gəlmə dəxi yanıma, yepi vap!

Həq qatda şikayət edəsi mən,

Cövründən, əya nikunü bədkar.

Dil pürğəmə can işində rəncur,
Göz qan ilə dolu, canım əfkar.

Dövründə sənin bu xəstə halın,
Gah zardir işi, gah bizar.

Ey tazə gülü bahari-xubi,
Taki qılasan cigərni pürxar.

Ta neçə Xətai dərđməndin,
Rövşən gününü sən edəsən tar!

MƏŞVƏRƏT KƏRDƏNİ-AŞİQ BA RƏFİQ

(Aşiqin öz dostu ilə məsləhətləşməsi)

Yenə dedim ol rəfiqə halım,
Aptıpdı qatı qəmü məlalım,
Bu işə, həq üçün, eylə tədbir,
Əldən gələn işi qılma təqsir.
Bu dərđilə mən həmişə zarəm,
"Ğəmxar beh əz to kəs nədarəm".
Fikr etdi başın çəkib bəcamə,
Der, bir dəxi göndər ana namə.
Əvvəl görəcək şəfi olur kəs,
Çox görsə sözü qəbul edər bəs.
Həm aləmin oldurur rəsuli,
Kəs, söz deyən eyləməz üduli.
Şahdan gedər ol həmişə şahə
Girər biicazə barigahə.
Çindən yazılır Xətayə namə,
Gəh Rumdan elçi getdi Şamə.
Hökm etdi onu bilən qəyasir,
Qalmışlarasa çox oldu nasir.
Ol yaxşı yamandan eyləməz xovf,
Saxlar qamunun sirini dərcovf.
Hər söz desən anda anı söylər,
Nə özgə kimi yalanı söylər.
Saxlarlar anu baş üstə daim,
Qoyarlar öpüb qaş üstə daim.
Söylər sözü, gərçi dili yoxdur,
Avaz ilə qalü qeyli yoxdur.
Yazulu başında nitqi allah,
Hər yerdə var ona mənzilü cah.
Cahil kişi birlə yox səfasi,
Alimlərin oldur aşinasi.
Gah dili əcəm, gəhi ərəbdir,
Ba rəsmü üsulu bəədəbdir.
Qılırlar ana çox ehtiramı,

Xətmində görəndə "vəssəlam"ı.
Ondan durur adı paki-damən,
Yaman deməz ona yaxşı-yamən.
Mən dəxi, yonub rəvani xamə,
Yazdım bəhəvəs fəraqnamə.
Yazdım başı üstə nami "Cabbar",
Sonunda həzar barə zinhar.
Kim, sənə qülami-çakərəm mən,
Əz cümlə kəminə kəmtərəm mən.
Çox yalvaruban çü yazdım anı,
Dedim aparıcı şimdi xanı?
Der, qoşgəl anınla peyki-ahin,
Varmayə yüzünə padişahin.
Kim, budur anın nəfəs məqali,
Tünd etməyə ayinə cəmali.
Söylə xunun olsun ol həriqi,
Yandırmaya yolda ta rəfiqi.
Çün ahilə göyə çıxdı namə,
Əzm etdi, gedər o dildübamə.
Dedim ki, rəsulə, yari-ğarım,
Tez gəl ki, gedibdir ixtiyarım.
Hər işlə çü ittifaq xoşdur,
Ağacda pərü budaq xoşdur.
Puş etmə yüzünü, aç gözünü,
Bəs ərzə qıl anda hər sözünü.
Bu şerimi yarə söyləgil sən,
Ol lələ üzərə söyləgil sən.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIĞI-SADIQ

(Sədaqətli Aşiq dilindən şer)

Ey suvlu nigar, beləmi olur?
Üşşaqinə yar beləmi olup?
Hicran qışı birlə zar qıldım,
Ey tazə bəhar, beləmi olup?
Gülzari-rüxün gəmindən oldu,
Bağrım dolu xar, beləmi olup?
Ol nuri-püxündən ayrı, ey mah!
Yaxdı məni nar, beləmi olup?
Zülfünlə üzərin aldı canım,
Hər leylü nəhar, beləmi olur?
Oxunla Xətai buldu məcruh,
Hər oxa şikar, beləmi olur?

NAMEYİ-ŞEŞSOM

(Altıncı məktub)

RƏFTƏNİ-NAMƏ HƏMRAHI

AH BESUYİ-MƏŞUQ

*(Məktubun Ahla birgə
Məşuqəyə tərəf getməsi)*

Qıldı sözümi qəbul məktub,
Əzm etdi yeridi suyi-məhbub.
Mindi yenə Ahimin rikabın,
Tərk etdi bu yolda xürrü xabin.
Yetirdi özün bəkuyi-dildar,
Çün aldı damağa buyi-dildar.
Uğraşdı yenə o bağibanə,
Sordu, nişə gəldin, ey fəsanə?
Dün munca məlamət etdi ol yar,
Yox səndə, nə onda geyrətü ar?
Mindin yenə neyçün atəşin at?
Gəldin çü piyadə, qaldı şah mat?
Ol sözlə səni çü göndəribdir,
Bir söylə ki, nişə döndəribdir?
Dəp, Namə ki, ona söylədim çox,
Tutmaz sözüümü, qərarı heç yox.
Zinhar qılır ki, tanrı çün var,
Ta rəhm edə mən fəqirə ol yar.
Ya qıla səni bu yolda parə,
Ya dəxi qılım bir özgə çarə.
Bir daxi varanda ey vəfalı,
Xeyr olur işin, əgər xətalı.
De, müşəfi ruyiniz həqiçün!
De, heykəli-muyiniz həqiçün!
Gəlmiş genə ol rəsuli-Aşiq,
Ol pak-nəzər qulami-sadiq.
Bir neçə peyami var qatində,
Əpəz eyləyə onu həzrətində.
Vardı yenə yarə bağibanı,
Təşviş oduna əridi canı.
Toxuşdu dili, gəlib kəlamə,
Aydır, yenə gəldi dünki-Namə!
Miskin yenə fikri-xam bişirmiş,
Ol bihudəni yola düşürmüş.
Eşitdi bu söznü, cuş qıldı,
Peymaneyi-qəhri nuş qıldı.
Der, var, gətir ki, kimdurur ol?
Bunca nə gəlür bəqövli-mahövl!
Qorxmadı məgər zikari-mazi,
Qurtulduğuna deyilmi razi?!

AMƏDƏNİ-BAĞBAN PİŞE-NAMƏ BE XİDMƏTİ SƏBA BORDƏN

*(Bağbanın gəlib, Naməni
Səbanın yanına aparması)*

Ol dəx, gəlib ayıdır ki, dur, dur!
Gəlsin, dedi, munda yari-məşhur.
Leyk, etdi itabilən xitabi,
Der, anlamadınmı dün cəvabi?
Yüzqarəliy ilə vardı Namə,
İrişmədiyin bilirdi kamə.
Çün gördi onu nigari-məhru,
Dəp, yenə nə gəldin, ey əbəsku!
Heç söyləmədən alıb əlinə,
Baxdı açıb anun əvvəlinə,
Qızdı və götürdü nami-cəbbar,
Pəs eylədi naməni dü səd par.
Çün gördü onun bu halını huş,
Gəldi mana biqərarü bihuş.
Gəldivü iraqdan etdi avaz,
Qəhp etdi rəsulə türki-tənnaz!
Sədpərə qılıbdıp ol sitəmkar,
Gəlməz dəxi, var, özünə qıl çar.
Bu söz yenə qıldı canı büryan,
Gəmnak könüllü, çeşm giryan.
Vardım yenə ol rəfiq qatına,
Ol munisi-dil şəfiq qatına.
Çox etdi mənimçün ahü vayı,
Gözündən ağızdı dürlü çayı.
Der, xanda bulam əlacın, ey yar,
Kimdən bitə ehtiyacın, ey yar?
Sən bil, dedim, ey mənə müpəffəq,
Öldüm bu gübarilən mühəqqəq.
Fikr edib, aşağı saldı başın,
Der, göndər ol ayə çeşm yaşın.
Məpdümzadalar çü möhtərəmdir,
Kim, möhtərəm olsa, ol hərəmdir.
Dilbər qapusuna ol səpər su,
Qoymaz gözünə bəğəflət uyqu.
Axar sənəm ayağına çün çay,
Dürdanə bilən səni qılır bay,
Xüşk olsa, damağı tər edər yaş,
Pülp qıldı gözün zigöhər ol yaş.
Həm dəmbədəm ol yüzün aridir,
Heç olmaz onun təkə arı düp.
Düp töksün önünə danə-danə,
Yar ondan edər qulağə tanə.
Eynindən olur rəvan çü zəməzəm,
Oldur sənin ilə doğru həmdəm.
Buldum çü vüquf bu xəbərdən,
Qan doldu iki gözüm cigərdən.
Mərdümə dedim ki, nuri-eynim!
Kim, səndən alır bu nuru eynim.
Bu gün mənim ilə bir iş işlə,
Fərzəndinizi mənə bağışlə.
Kim, elçi qılım o dilrübayə,
Şayəd ki, bulam onunla vayə.

Gözüm bu sözüm dutub, dedi, al,
Fərzəndi-əziz, caməsi al.
Çox sərzəniş etdi ana kirpik,
Ta ola mənim işimdə çapik.
Mərdümdən alıb bətöhfə gövhər,
Axdı, yeridi, bəsuyi-dilbər.
Dedim ki, nigarə ver səlamı,
Sonunda oxu bu qaç kəlamı.
Ol səxt dili, məgər, ola nərm,
Sərd ikən ola bizimlən ol gərm.
Bəs oxu bu şeri yar qatında,
Ağla bəsi, zar-zar, qatında.

ŞER ƏZZƏBANI-AŞİQ BƏTƏRİQİ İLHAH

(Aşiqin dilindən yalvarış şeri)

Ey Tuba budağı, sərvə-dilcu,
Ey bağçə nəhəli, yarı-niku!

Sən şad olasan cahanda daim,
Öldürdü məni yolunda qayğu,

Bir mu mənə vermədin saçından,
Ey hüsni pəri, nə xu durur bu?

Hicrin məni üştə dağə saldı,
Sən nirdəsən, ey gəzalə ahu?

Ülkər kimi yolda qaldı çeşmim,
Görsət yüzün, ey nigari-məhru!

Döndərdi gəmin tənim hilalə,
Bir göz mənə görsət axir əbru.

Ol incə miyaniniz gəmindən,
Hicr ilə vücudim oldu bir mu.

Çıx yaşımı didədən bu dəm al,
Gəl abi-vüsəl ilə məni yu!

Sən necə sitarəsən ki, hər şəb,
Apardı gəmin gözümdən uyğu.

Dərdilə Xətai oldu bimar,
Tiryaki-ləbindən eylə daru!

NAMEYİ-HƏFTOM

(Yeddinci məktub)

RƏFTƏNİ ƏŞK BESUYİ-MƏŞUQ

*(Göz yaşının Məşuqə yanına
getməsi)*

Çün yola düzəldü yaş getdi,
Əqlilə rəvanü baş getdi.
Axdı, yeridi bəsuyi-dildar,
Mərdümtək adı, özü kühərbar.
Qılmadı bu yolda bir dəm aram,
Sidq ilə işimə qıldı ehram.
Xub sürdü rikabın ol vəfadar,
Ol gülşənə yetdi kondadır yar.
Görcək onu çəkdi atı başın,
Səncidə qılırdı elçi daşın.
Heyrət gözü birlə baxır idi,
Yar suyinə könli axır idi.
Qılmaqda tamaşa gülsitanə,
Oldu gözü tuş bağibanə.
Çün gəldi yanına bağibanın,
Sordu, xəbərin nədir, nişanın?
Der, qasidəm ol şikəstə zarə,
Kim, aşiq olubdur ol nigarə.
Lütf eylə, yeri, bu bəndədən var,
Ərz eylə ona dilimdən əsrar.
Degil, yenə gəldi özgə qasid,
Təhqiq gəlibdir ol ziqasid.
Bir töhfə əlində govhəri var,
Arizdip özünü, cövhəri var.
Gör, mehr qılırsa sərvi-dilcu,
Bağına həmişə bağlayım cu.
Çün ona bu növ rüşvə verdi,
Naziklik işinə işvə verdi.
Tez vapdı nigarə söylədi ol.
Dep, yenə Sizə rəsul gəlmiş,
Batövrəvü ba üsul gəlmiş.
Pak eyləmiş ol üyuni-zati,
Bənzər kişi oğluna süfati.
Bir töhfə əlində göhəri var,
Öz zatidə daxi cövhəri var.
Dedim, nərədən gəlirsən, ey yar?
Aydıp ki, ze-aşiqi-cigər xar.
Dildar yenə itabə düşdü.
Zülfi təki piçü tabə düşdi.
Der, var degil ki, getsin ani,
Algil mana əldə tərçümani.
Vap de, desün ol cəfa güzinə,
Qatımda özü nədir, sözü nə?
Çox etmə şikayə firqətimdən,

Qurtarmanam anı hirqətimdən.
Məndən apar ona naümid,
Ta dutmaya vəslimə ümidi.
Bu şerimi qılsın ona ağaz,
Dutmaya ümidi mehrimə saz.

ŞER ƏZ ZƏBANI-MƏŞUQ BE TƏRİQİ NAÜMİDİ

(Məşuqənin ümitsizliyi)

Ey əbləhü bimiradü bihuş,
Peyğamına, dəxi, dutmanam guş.

Alman səni mən fəraq əlindən,
Qılqıl bu xəyali sən fəramuş.

Meydanda başına tup çalman,
Çövgan saçım yüz olsa bərduş.

Min qatla səni mən eyləmən yad,
Gər qılmaz isən məni fəramuş.

Yüz sən tək huşyar könlü,
Eşqim anı qıldı məstü mədhuş.

Yetərmə əlin ey dəsti-kytah,
Mən südreysi-sərvəmü qəbapuş.

Bu nəqşi-üzarimin gəmindən,
Yüz lövh könüllər oldu mənquş.

Niş oldu Xətəiyə bu ənam,
Çün şəhdü şəkər sən eyləgil nuş.

AMƏDƏNİ-BAĞBAN BE SUYİ-ƏŞK XƏBƏRİ-NAÜMİDİ

*(Bağbanın Göz yaşına ümitsizlik
xəbəri gətirməsi)*

Gətirdi çü bağiban xəbəri,
Der, qıldı qəbul ol göhəri.
Leykin, sənə şah verdi dəstur,
Getsin, dedi, tez oturma, dur, dur!
Göz yaşı bulandı oldu meykun,
Könlü bu xəbərdən oldu məhzun.
Gəyətdə məlul hali zəb-zəb,
Bu fikr ilə sürməz idi mərkəb.

Aydır; necə varım ol cavanə
Eşidə bu sözü, oda yana?
Hər fikrilə hər gəmilə yetdi,
Gülşən yörəsini ab dutdi.
Şad oldu könül ki, gəldi yaşım,
Titrəp zihəvəs içimlə daşım.
Çün gəldi mənim yanına yetdi,
Sopdum ona kim, nigar netdi?
Ğəm könlünə xeyli kar qılmış,
Ya cövrü cəfayi-yar qılmış?
Der, sorma, əya, gəribi-məhrum!
Verməz sənə vayə talei-şum.
Gər, qıldı qəbul töhfəmizni,
Görmədi, vəli, çü töhfə bizni.
Çün yenə bu söznü eylədim səm;
Ah oduna can tutuşdu çün şəm.
Dedim, yenə ol rəfiqi-halə,
Yaşdan dəxi yetmədim visalə.
Bəs, dəxi nedim, nəsihət eylə!
Əltafə kərəm, mürüvvət eylə!
Aydır, genə göndərin ona yaş,
Ğəmzar durur sana o qəllaş.
Dərdi-dilini o yaxşı bilür,
Əldən gələni yolunda qılır.
Çün töhfəni eyləmiş qəbul ol,
Məhr etməyinə ümidvar ol.
Bip ləhzə fəğanü zari qıldım,
Yaşı yüzüm üstə cari qıldım.
Ağla, dədim, ey gözüm çiraği,
Dur yenə sən eyləgil yəraği.
"Qeyr əz to" bu işdə piş görmən,
Hər yadı özümə xiş görmən.
Sən vargil, əya cigərparası!
Məskən sənədir gözüm arası.
Mərdümlük edib söz etdi məqbul,
Almış nəfəsi xəsisü məchul.
Durdu, yenə aldı ərməğani,
Ol sərvə sarı gedər rəvani.
Dedim ki, sənə qıl ol həbibə,
Bəs halımı ərzə qıl həbibə.
Bəs oxu bu şeri yarə qarşu,
Bülbül kimi gülüzarə qarşu.
Ta yad edə bu şikəstəhali,
Az edə, məgər, gəmü mələli.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIQ

(Aşiq dilindən şer)

Ey yar, noleydi dilbər olsan,
Ey mah, noleydi mehtər olsan!

Bədtərdir işim, ləbim dəxi xüşk,
Tər qılsan oları, behtər olsan!

Qəhrilə cəfanı xeyrə döndər,
Kim dutar əlin əgər şər olsan?

Rəhm eyləgil indi bip müsəlman,
Bütsüz nə əcəb ki, kafər olsan!

Gümrahdurur könül gəmindən,
Vəslin saru ana rəhbər olsan!

Rəhm eylər idin Xətaiyə sən,
Hər qatla ona bərabər olsan!

NAMEYİ-HƏŞTOM

(Səkkizinci məktub)

RƏFTƏNİ-ƏŞK BARİ DOVVOM BE SUYİ-MƏŞUQ

*(Göz yaşının ikinci dəfə
Məşuqə sarı getməsi)*

Çün yola düzəldi, yaş getdi,
Əqlü dilü didə baş getdi.
Bulandıvü daşdı çayə döndü,
Gəh suyavü gəh həvayə döndü.
Ol sərvə-rəvan sarı yeridi,
İpşməyə yarə yürüp idi.
Ol bağə irişdi hər nəcük var,
Etmişdi məqamın onda dildar.
İstib yenə bağibanı buldu,
Bu cism idi ol ki, canı buldu.
Dedi ki, həm ol fəqirü bimar,
Göndərdi məni sənə digər bar.
Var bir dəxi lütf edib nigarə,
Rəhm edə mægər o dilfekarə.
Ol rişvə ki, demişəm: bəranəm,
"Əz koftə xilaf mən nədanəm".
Mehr etsə, sənindir onda minnət,
Mən mərdüm isəm, sən eylə hörmət.
Almağa cavabı yeri var tez,
Al get göhəri, bədəsti-aviz.
Çün bağiban aldı ol göhərni,
Vardı ki, ala nədir xəbərni.
Yetirdi nigarə töhfəni çün,
Gördü pərirux o töhfəni çün.
Dep, söylə ki, gəlsin ol rəsulə,

Varmı görəli sözü qəbulə?
Gər qabil olursa həzrətimdə,
Xas eyləyim onu xidmətimdə.
Çün gəldivü bağiban dedi dur,
Xas etdi səni o yari-məşhur.
Yaş getdi pəvani həzrətinə,
Fəth etdi duayi-dövlətinə.
Yap aydır ona ki, ey cigərxun,
Çox etmə bu yolda sən cigər xun.
Derlər, səni çünki zadəmərdüm,
Olmuş vətənin savadi-mərdüm.
Hər yerdə ki, var hörmətin var,
Hər xanda kim, olsa izzətin var.
Çün əslilə mərdüməklüsən sən,
Gəlgil mana kim, görəklisən sən.
Sərvəm, dilərim yanımda bir cu,
Gülzari-cəmalimə gərək su.
Bir çeşmə gərək önümdə püp ab,
Ta bula labim onunla sirab.
Şirinləb isəm xoş ola gülgün,
Xunxarə isəm gərək mana xun.
Leyliyə gərək səbuyi-pürab,
Ta naqə bula səfərdə sirab.
Xına xoş ola bu mən nigarə,
Ta hərdəm əlim dutam nigarə.
Çün hüsn iləyəm şəhi-Xorasan,
Həm Xosrovi-Təbriz təxti-İran.
Mülkümdə gərəkdir abi-Ceyhun,
Sürxab gərək kim, ola dəmgün.
Şiraz şəhi, mənim ləbim xəmr,
Bağdad məhi mənim ləbim səmr.
Axsın vətənimdə şətti-Bağdad,
Gəzsin çəmənimdə Rükniabad.
Mərdüm səni çün oxup dürəfşan,
Xaki-dərim üstünə düp əfşan!
Çün munca gərəklisən mana sən,
Neçün varasan dəxi ona sən?
Gər, böylə səni iragə salur,
Yüzdən sürübən əyağə salur.
Qoyman dəxi anda gedəsən sən,
Qasidliyin anun edəsən sən.
Yaşım dedi ki, əya pəriru!
Səndən haçan eyləyəm bəpi pu.
Çün sana gərəkliyəm, mana sən,
Bir xidmətedər qulam sana mən.
Andan daxi səndən ötrü gəldim,
Gördüm çü yüzünü, baxə qaldım.
Amma dilərim ki, ey pəriru,
Bir dəxi varım o xəstə saru.
Dəsturun olursa varəyim bir,
Olan xəbərimni verəyim bir.
Mərdümdən alım yenə ipadət,
Xoşdur oğul işi ba icazət.

Aydıp, yepi vap bə-zud gəlgi,
Od kimi varıb, çü dud gəlgi.
Məndən də aparma naümidini,
Nə ümid apar, nə naümidini.
De bən dəxi kəsməsin ricai,
Şayəd qılım ona mən vəfayi.
Deygəl, çü yanımda kəşfin oldu,
Vəslim diləmək bəs işin oldu.
Şəh qatda kimin ki, adəmi var,
Əz-cövrü sitəm nədən gəmi var.
Göz yaşı sevindi, düşdi bərrah,
Der, bəndəyə mürvət etdi ol şah.
Təcil ilə axdı ol axar su,
Nerkan yügürür misali-ahu.
Gördüm ki, gəlir rəvan, yügürdüm.
Baxdım yüzünə qılıb təbəssüm.
Aydıp ki, ver imdi müjdəgani,
Meyl etdi sana nigari-cani!
Nomid oturma, gəl vüsalə,
Şayəd, səni hier əlindən alə.
Çün bu xəbəri eşitdi guşum,
Gəldi, yerinə qərarü huşum.
Əql ilə könül birər barışdı,
Aram ilə səbrü dil qarışdı.
Əltafi-xudayə şükr qıldım,
Bu şəri o dəmdə fikr qıldım.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞİQ BƏ TƏRİQİ ŞÜKR

(Aşiq dilindən razılıq)

Meyl eylədi yar, həmdülillah!
Dil tapdı qərar, həmdülillah!

Demiş ki, vüsalə qabil oldu,
Ol suvlu nigar, həmdülillah!

Mərhəm edəsi cigərdə dağə.
Ol lələzar, həmdülillah!

Qılsın eşigimdə demiş ol sərv,
Yaşımni nisar, həmdülillah!

Hər ləhzədə səd həzar bərhəq,
Hər gündə həzar həmdülillah!

Nəsx olmağı bilmişəm mühəqqəq,
Dildən bu gübar, həmdülillah!

Vəslinə həbibinin Xətai,
Ümmid dutar, həmdülillah!

TƏRİF KƏRDƏNİ-AŞİQ ƏŞKRA

(Aşiqin göz yaşını tərifləməsi)

Ol yaşə dedim ki, nuri-didəm,
Kim, səndən alıp bu nuri didəm
Qıldın mənim ilə mərdümi sən,
Çün çeşmim içində mərdümisən.
Yerin ola təxti-didə daim,
Kim, gözüm önündə sən mülayim.
Mərdümlə həmişə aşinasən,
Gözlərdə müdam rövşənasən.
Bu sarı yüzümni al edənsən,
Öz cismini payimal edənsən.
Bir daxi mənimlə mərdümi qıl,
Vap yapə yenə yeni xəbər bil.
Gör kim, bu ümid ta bəkeydir,
Vəsilə xaçan bu mürdə heydir?
Ta ki, dəmi-vədə olmya fövt,
"Əlmüntəzirü əşəd minəl-movt".
Bu şeri nigarə söyləgil sən,
Mehr edici yarə söyləgil sən.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞİQ VƏ RƏSMİ-TƏRİFİ-MƏŞUQ

(Aşiqin Məşuqəni tərif etməsi)

Ey şux, həmişə olasan şad!
Həm sərvi misali, gəmdən azad.

Şəhla bula ol "do çeşmi-nərgiz"
"Rux tazəvü tər çü bərgi-şümşad".

Bünyadi-cəmalın ola qaim,
Qıldın bu xərab evimni abad.

Harutdan ol bəfitnə fəttan,
Həm schrilə Samiridən ustad.

Görməyə cahən içində nöqsən,
Ol hüsni-mələk, rüxi-pərizad.

Hərdəm yaşım, ey əzizi-Misri,
Yanında axır çü şətti-Bəğdad.

Çün sənə Xətai aşınadır,
Olmuşsan ona nə mənidən yad?

NAMEYİ-NOHHOM

(Doqquzuncu məktub)

RƏFTƏNİ-ƏŞK BARİ SEVVOM BƏ SUYİ MƏŞUQ

*(Göz yaşının üçüncü dəfə
Məşuqəyə sarı getməsi)*

Ol əşk yenə çü mindi atı,
Ümmid ilə atı sürdi qatı.
Çox lölö götürdü ərməğani,
Ol sərv sarı gedər pəvani.
Çün yetdi bəkuyi-kaxi-dilbər,
Gördü sənəmi firiştə peykər,
Bər səhni-sərirü tac bərsər,
Durmuş ayağ üstə sərv-ər-ər.
Yaşım çü irişdi həzrətinə,
Ol yar vəfalu xidmətinə,
Məndən çox ana qılıb dualar,
Kəşf etdi düailən sənalar.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIQ BƏ TƏRİQİ-DUA VƏ SƏNA

(Aşiq dilindən dua və səna)

Yarəb, sənə həq bula nigəhdar!
Üşşaqinə bul qəmində gəmzar!

Bimarə vüsəlin oldu şərbət.
Hər işdə sana həq edə timar.

Hafizlik üçün du zülfi-zəngi.
Ol rumi ruxündə ola dəvvar.

Gülzari-cəmaliniz gəmindən,
Bülbül təki eyləsin məni zar.

Gənci-ruxün üstə hafiz olsun,
Bəp həlqə saçını həmçü şəhmap.

Mən kimi həzar aşiq olsun,
Ol mehri-ruxün qəmindən əfkar.

Gül kimi üzariniz cəfasi,
Qılsın dilü canları pür əz-xap.

Hicrində Xətai xəstəhalə,
Vəslini qıla çələb nigahdar.

NƏRM ŞODƏNİ-DİLİ-MƏŞUQ VƏ HƏVADARIYI ƏŞK VƏ TƏRİF KƏRDƏNİ URA

*(Məşuqənin ürəyinin yumşalması
və Göz yaşını tərif etməsi)*

Eşitdi bu söznü sərvi-dilcum,
Oldu dili-səxti nəpm çün mum.
Çox cülədi yaşə mədhü təhsin,
Təhsin ilə qıldı söznü təzyin.
Aydıp ki, əya düri-məani,
Kim, mərdüm ola budur nişani.
Qıldın çü mənimlə əhdinə cəhd,
Bəs, mərdüm olan dürüst edər əhd.
Bəs, səpdu necükdürür bu miskin,
Hicran qəfəsində mürği-ğəmgin.

ŞER BƏRƏSMİ-PORSİDƏNİ-MƏŞUQ HALİ-AŞİQ

(Məşuqənin Aşiq halını xəbər alması)

Der, söylə ki, ol gəmin əsənmi?
Hicpimdə gözü nəmin əsənmi?

Ol eşqimə sadıqım nə işdə,
Ol könlü ari zikin, əsənmi?

Kafir gözüm anu çox qınadı,
Mehrim təkə əhli-din, əsənmi?

Ayrıldı cəmal Yusifimdən,
Yəqubi-dili-həzin, əsənmi?

Ğəm yükün o mup çəkdi çün fil,
Səbr ancaq ola həmin, əsənmi?

Çox etdi Xətaiyə cəfa hicr,
Ol əhdi-vəfayə çin, əsənmi?

REHA KƏRDƏNİ MƏŞUQ SƏBARA VƏ OZR XASTƏN FÜROSTADƏN BƏ AŞİQ

(Məşuqənin Səbanı azad etməsi)

Dilbər çü oxudu bu sənani,
Dağıtdı kəməndi-dilfəşanı.
Ol peyk səbanı qıldı azad,
Şirinə yürütdü mehri fərhad.
Çox verdi ona nəsihətü pənd,
Aydıp ki, əya, şikəstə dərbənd!
Laf edəp idin zi-danişü kar,
Bala ilə zirdənəm xəbərdar.
İsa nəfəsilə həmdəməm mən,
Həp tüppeyi-yapə məhpəməm mən.
Afaqi-cahanda uraram laf,
Olup səfərim zi-Qaf ta Qaf.
Bəs nişə zi-bəhpi-aşiqi növ,
Bənd olasan ey həmiqi-kəcrov.
Xaçan ələ girə nuş bi-niş,
Mərhəm qılınur həmişə bərriş.
Bilməz çü vəfayi kəm cəfalər,
Bilür çü cəfa görən vəfalar.
Həm qədri behiştü ol bilür kim,
Kim, yanmış ola, o, dər-cəhənnəm.
Kim çəkməsə rahi-Kəbəni həm,
Rahət nə bilür zi-abi-zəməm.
Kim çəkməsə zəhməti, müğilan,
Hənnənə yetər nə xud bə-Mənnan.
Çünki dura-dura xeyr olur şər,
Səbr eyləmək ilə nəf olur zər.
Gəp çəkməsə mup qəhri-divan,
Yetməzdi bedərgəhi-Süleyman.
Əyyub çu dərdə sabir oldu,
Göp şəninə "nəm" sadir oldu,
Səbr eyləməşəydi pipi-Kənan,
Yusif yüzünü görərdi xəndan?
Qıldı çü Süleyxa səbri-muxtar,
Verdi Əziz ana Misri ba yar.
Səbr ilən olur ziğurə mey dəx,
Səbr ilə yetər muradə şey dəx.
Tut yapraqı səbrilən olur gəz,
Səbrilən olur şərab əz-rəz.
Səbr ilən açıldı qönçeyi-təng.
Həm səbridən oldu ləl əz-səng.
Həm səbr ilə tutdu çini rəngi,
Səbr ilən alır çatık pələngi.
Səbr ilə kişi məramə yetdi,
Həm səbrilə təşnə camə yetdi.
Məcnun bə səbr buldu Leyla,
Səbrilə çıxar zisər bu sevdə.
Səbr ilə dytar cahan nizami,
Səbr ilə yetər könül mərami.
Səbr ilə tapar cahan vüqari,
Qul səbrilə buldu kirdkari.
Səbrilə verir zəmin nəbatat,
Səbrilə yetir göyə minacat.
Səbri yox olanə çox xəpəcdip,

Çün səbr fütuh hər fərəcdir.
Əksikliyini, budur, yəqin bil,
Bəs qılma işində dəxi təcil.
Məndən yeri vargil ol fəqirə,
Ol hicrim əlində dil-əsirə,
Çox etdi əgərçi ol şikayət,
Çəkdi vəli cövr binəhayət.
Gəm yükünə qıldı fil tək zup,
Oldu qəm ilə vücuti çün mup.
İçdi yüküş ol fəraq zəhrin,
Ondan götürüm bu zəhp qəhrin.
Zəxm etdi ona sənani-ğəməzəm,
Ləlimdən idi o zəxmə mərhəm.
Tükəndi qərarü səbrü huşi,
Rahət meyi ola şimdi nuşi.
Tökdü qanını bu qəmzeyi-tiz,
Verpəm diyət əz-ləbi-şəkəppiz.
Verdim ona cövr ilə məməti,
Bir bus ilə bəxş edib həyati.
Boynuna qılım qolum həmayil,
Heyrət bilə, ola əqli zayil.
Vəslimə qılım bu gecə vasil,
Kim, ola qamu müradi hasil.
Bu şeri degil o xəstə halə,
Bilsin ki, qəbul olur vüsalə.

ŞER ƏZ ZƏBANI-MƏŞUQ BƏ TƏRİQİ DƏVƏTİ-VİSAL

(Məşuqə dilindən vüsala dəvət)

Gəlgil bəri, ey görən cəfalər!
Kim, yar sənə qılır vəfalər.

Gəlgil ki, əgərçi pür xətasən,
Çin oldu yanımda hər xətalər.

Gəlgil bəri, ey pür əz-bəla dil,
İmşəb bulasan şəfa bəlalər.

Gəlgil bəri, ey gəmimdə bimar,
Kim, bu gecə yar edər dəvalər.

Ey xəstə Xətai gəl ki, yarın,
Könlün aluban qılır vəfalər!

AMƏDƏNİ-SƏBA BƏSUYİ-AŞİQ BA XƏBƏRİ-MÜJDƏ

(Sabanın Aşiqə müjdə verməsi)

Əzm etdi Səba bə şadkəmi,
Kim, tapdı o dilşikəstə kami.
Sürdü atını rəvan rəvani,
İstərdi kim, alə müjdəgani.
Çün gəldi irişdi tərifi-bağə,
Min irdi fərəh bağ ilə rağə.
Gizləndi bə-tərifi-gülüstən ol,
Eşqimni qılıpdi imtəhan ol.
Mən dutmuş idim bu çeşmi bəp-rah,
Ta kim, gələ əztəriqi-dərgah.
Nagah Səbaya-nikxahim,
Qapdı gələbən zisər gülahim.
Aydır, di, ver imdi müjdəkani,
Gəlsin, dedi, ol nigari-cani.
Kim, bu gecədir zəmani-vəslət,
Vəqti-tərəbü hüzurü işrət.
Bu sözü onun çü guş qıldım,
Xızr abi idi ki, nuş qıldım.
Bu mürdə tənim bulub həyatı,
Tapdı dilü can ziğəm nicatı.
Rəqs eylər idi tənimdə canım,
Bu şeri oxur idi zəbanım.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIQ BƏ TƏRİQİ-KAMRANI

(Aşiqin sevinci)

Bəh, bəh ki, mənəm o cismi-bican!
Kim, nagah ona ulaşdı bir can.

Bəh, bəh ki, mənəm o Xızrə nisbət,
Kim, ona yoluxdu abi-heyvan.

Bəh, bəh ki, mənəm səqimi-möhlik,
Hatıfdən ona irişdi dərman.

Bəh, bəh ki, mənəm şikəstə Yəqub,
Kim, buldu vüsəl xubi-Kənan.

Bəh, bəh ki, mənəm Əzizi-Kəbə,
Hənnanə irişdi, buldu Mənnan.

Bəh, bəh ki, mənəm o muri-pamal,
Kim, verdi ona nikin Süleyman.

Ey xəstə Xətai, şakir ol kim,
Mehrilə vüsələ döndi hicran.

AFƏRİN KƏRDƏNİ AŞIQ BƏ SƏBA

VƏ FORİSTADƏN PİŞ MƏŞUQ

*(Aşiqin Səbani tərif etməsi
və Məşuqə yanına göndərməsi)*

Dedim ki, Səbayə: şad bulgil,
Bər kami-dilü mürad bulgil.
Xoş, zindədilü rəvan-fərəssən,
Pürmüşk sözü qəbulnəfəssən.
Qıldın bu vəfalığı mənimlən,
Can ola fəda sənə tənimplən.
Dur bir dəxi var ol həbibə,
Ol dərdə düşənlərə təbibə.
Söylə ki, dedi o mehribanın,
Layiq nə gətirsin ərməğanın?
Şahlar nəzərində töhfə xoşdur!
Yazıq onadır ki, dəsti boşdur.
Gözdən düri-şahüvar aparsam,
Ya cani pür əz-qubar aparsam.
Can nəstə deyil, bərayi-canan,
Dür qədri nədir bə-pişi-sultan?
Gövhər kişinin öz ərməğanı,
Öz qədri, misali, tərcümani.
Kim, muri-fəqir ba-Süleyman,
Payı mələxi apardı, büryan!

NAMEYİ-DƏHHOM

(Onuncu məktub)

RƏFTƏNİ-SƏBA BƏ PİŞİ-MƏŞUQ CƏHƏTİ-ƏRMƏĞANO HƏDİYYƏ

*(Səbanın Məşuqə yanına
hədiyyə barədə getməsi)*

Çün yetdi Səba o yar qatına,
Ol türki-vəfagüzar qatına.
Söyləşdi, cavabın aldı gəldi,
Hər sözdə səvabın aldı gəldi.
Başdan diləmiş ki, dur gətirsin,
Bir damən onunla pür gətirsin.
Həm, beylə əqiqi-pürbəhalər,
Yüzdən dəxi dürlü kəhrəbalər
Qılsın yenə neçə nəzmi-əbyat,
Fikr etsin ona həzar kərrat.
Bu qəsd ilə, kim, qavışdı həsrət,
Dəf oldu ğəmə bəlavü möhnət.
Bir vəchilə nəzmin eyləsin, der,
Dürtək qulağında eyləsin yer.

Bu sözləri çün eşitdi guşim,
Qalmaqda qərarü səbrü huşim.
Daldım gözüüm içrə həmçü ğəvvas,
Aldım düri-pakü gövhəri-xas.
Yaşımdan alıb əqiqi-gülgün,
Yüzüm təbəqin pür etdim əz-xun.
Nəzm etdim o dəmdə neçə əbyat,
Fikr etdim ana həzar kərrat.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞİQ VƏ NƏHC TƏLƏBİ-MƏŞUQ

(Aşiqin Məşuqəyə şer hədiyyəsi)

Xoş dəm ki, bu cismü can qavışdı,
Canan ilə həm cahan qavışdı.

Bu gün durur ol ki, xəstə Yəqub,
Yusifdən azub, rəvan qavışdı.

Bu gecədir ol ki, təşnə Xızrə,
Heyvan suyu nagəhan qavışdı.

Bu dün odurur ki, fəxri-aləm,
Ba-həzrəti-laməkan qavışdı.

Adəmlə bugün buluşdu Həvva,
Yüz cəhdilə dər-cəhan qavışdı.

Oldur bu gecə ki, əhli-iman,
Uçmaqilə cavidan qavışdı.

Fərxəndə zaman ki, dilbərinə,
Ölmüş tənile çü-can qavışdı.

Şükr eylə, Xətai, kim səninlə,
Ol şahidi-mehriban qavışdı.

TƏVƏCCOH KƏRDƏNİ-AŞİQ BƏSUYİ-VƏSLİ-MƏŞUQ

(Aşiqin vüsala yetişməsi)

Qıldım yazuban sözü vərəqpuş,
Biəql yeridim onda bihuş.
Şad idi, vücudim oynar idi,
Can həsrət odunda göynər idi.
Səbr etməz idi tənimdə canım,
Axmazdı həvəslə rəkdə qanım.
Barmazdı ayaqlarım zi-həsrət,

Görməzdi gözüm yolu zi-hey-rət,
Xoş yoldur o, kim, ulaşa ba-yar,
Mənzur ola anə ruyi-dildar.
Xoş varə qədəm bə-suyi-dilbər.
Mənzil ona bula kuyi-dilbər.
Bixud yerir idim edib əfğan.
Əz-buyi-şərabı-vəsli-canan.
Tən canı yetirdi hər necük var,
Gördüm çü pəri bə-səhni-gülzar.
Bir şəkl göründü bir şəmayıl,
Əqlim ilə huşum oldu zayıl.
Bi-səbrü qərarü huş düşdüm,
Qıldım meyi-vəsli nuş, düşdüm.
Dilbər yanıma gəlib oturmuş,
Nazik dizinə başım götürmüş.
Vermiş ləbin ağzıma çü-sordum,
Açdım gözümü yüzünü gördüm.
Başdan yenə getdi, ah edib, əql,
Həm huş yerindən eylədi nəql.
Əmzirdi ləbi-pür əz-həyati,
Tapdı yenə dil pür əz-nicati.
Şirin dodaqla toxdadı can,
Ölürmi içənlər abi-heyvan?
Açdım yenə çün gözümünü nagh,
Göpəndə dedim ki, həmdülillah.
Bu, sənmişən, ey nigari-məhrü?!
Ta xeyli-xəyalım olmasın bu!
Vəslin anuban ola könül xoş,
Mənində xəyal ola əlim boş.
Bi-huş könül çü gəldi bahuş,
Aldım onu can kimi dərağuş.
Kam aldı bu dil bə-buseyi-çənd,
Ləlindən əmirdi şəkkərü qənd.
Gəh yüzün öpüb, gəhi ləbanın,
Gəh ləlin əmib, gəhi zəbanın.
Gəh zülfin edirdim əldə dəstə,
Gəh said olub, gəhi xocəstə.
Gəh ağzım ilə dutub dilini,
Gəh qolum ilə qucub belini.
Gəh hüsni təkə vüsələ məğrur,
Gəh çeşmi misali məstü məxmur.
Gəh payinə döşüyüb yüzümnü,
Gəh hey-rətilən görüb özümnü.
Gəh sinə qoyub bu sinəsinə,
İkram edər idi sinə-sinə.
Gəh zülfi təkə öpüb əyağın,
Dişlib çü-məkəs gəhi dodağın.
Gəh qucar idim belin kəmərvar,
Gəh dişlər idim dilin səmərvar.
Gəh kəfşinə can olurdu qurban,
Gəh yaşım ona gedirdi gəltan.
Gəh boynuna qollarım edib piç,
Ləlin qıç edib dəhaniyi miç.

Gəh qaşına can olurdu qurban,
Gəh oxuna cism olurdu qalxan.
Gəh tökər idi du didə Ceyhun,
Dişlib dodağın, olurdu pürxun.
Gəh ruzi-fəraqi fikr edərdim,
Gəh vəsli gününə şükr edərdim
Gəh zülfi təkə boyundan aslı,
Gəh kəfşi təkə ayaqda yaslı.
Gəh hali-dilim qılıb təfəkkür,
Derdim neçə beyt dər-təhəyyür.

ŞER ƏZ ZƏBANI-AŞIQ BƏR VƏCHİ-TƏHƏYYORİ MƏQAMİ-VƏSLƏT

(Aşiqin vüsəl zamanı heyran olması)

Can xoşdur əgər buluna canan,
Qul xoşdur əgər yetər be-sultan.

Aşiq, nə xoş ola hicr əlindən,
Qurtulavü yara ola mehman.

Gər, dönsə fəraqə vəslət, eyvay!
Xoşdur ki, vüsələ dönsə hicran.

Xoşdur qəm içində piri-məhzun,
Taki yetə ona xub-Kənan.

Xoş bula qaranğu gecələrdə,
Gözünə tülui-mahi-taban.

Ya zülmət əra qalan Sikəndər,
Xoş buldu zülali-abi-heyvan.

Ğəm yemə, Xətai, şad bol kim,
Mehrilə vüsələ döndü hicran!

MƏSNƏVİ

Ol gül kim, ona dil oldu bülbül,
Gülzari-rüxündə varə nür gül.
Ol şuxə ki, can olurdu Fərhad,
Şirin dodağından aldı yüz dad.
Ol yarə ki, əql olurdu Məcnun,
Uş Leyli saçına oldu məqrun.
Pərvanə idi o şəmə bu can,
Bir tab rüxündən oldu büryan.
Ol mahə ki, can müştəridi,
Vəslət gecəsində xoştər idi.

TƏHSİN KƏRDƏNİ-MƏŞUQ SƏBRİ-AŞİQRA HİCRAN VƏ FƏRAQ

*(Məşuqanın Aşiq səbrini tərif
etməsi, hicran və fəraq)*

Təhsinim edirdi ol pəriru,
Çəkdimmi fəraq dərdi, qayğu?
Zar etdi səni bu ruyi-çün gül,
Gül görməsə səbr edərmi bülbül?
Bir bağda qurur zitabi-hicran,
Gər, içməyə səbzə abi-bapan.
Halın nə ləbimdən ayru, miskin?
Fərhad ölür zi-dərdi-Şirin.
Pərvərdə bularmı cismi-biruh?
Olmasə gəməsi qərq olur Nuh.
Zar oldu bə-dərdi-eşq Əyyub,
Səbr eylədi həm fəraqə Yəqub.
Gər hier yüki düşər bəirə,
Kafər xaçan uğraşur səirə.
Gəp yükləsə hier odun cibələ,
Çovğundan olur zühur nalə.
Gər firqəti salsan asimanə,
Göylərdə fələk cəməsi yanə.
Hicran odu gər düşsə zəminə,
Yandıra zəmini-həftüminə.
Gər hierin odu düşərsə bəhrə,
Bəhr ola çü bər düşüb bə qətrə.
Gər olmasa firqətü bəla, bil,
Olmazdı həzar nitqə qabil.
Pərvanə əgər fəraqə yanmaz,
Gəltan oluban oda boyanmaz.
Eşq əhli fəraqə düşməsəydi,
Məşuqə biri qavuşmasaydı,
Məndən sorar idi yari-cani,
Sevməkdə qılurdu imtəhani.
Depdim, mən onu neçük qılım ədd,
Sevməkdə səni qılamazam hədd.
Yanımda həzar hür olursa,
Yüz işvəvü naz əgər qılursa,
Hər biri də səd girişmə bulsa,
Alışma ilə verişmə bulsa;
Bir dərdu xəyalın olsa dildə,
Ya mehrü cəmalın olsa dildə,
Qılmayım olara könlü mayıl,
Olmaya yüzün xəyalı zayıl.
Hər gözüm, əgər, olursa, yüz göz,
Bir yüzüm, əgər, olaydı yüz-yüz.
Səndən kəsəmə o gözlərimni,
Sallam ayağuna yüzlərimni.
Hər əldə həzar barmağ olsa,

Birində həzar dırnağ olsa,
Yazər sifətin həzar barmağ,
Pak edə qələmni, tökə dırnaq.
Hər payım üçün gər olsa yüz pam,
Səd dəst ola gər bu dəsti-yektam.
Eşqinə oları basmasaydım,
Daməndən əlimi kəsməsəydim.
Bir ağzıma gər olaydı yüz dil,
Bir qəlbim əgər olaydı min dil,
Bullar sifətin sözün deyəydi;
Ollar ğəmi-eşqiniz yeyəydi.
Hər başda həzar başım olsa,
Hər gözdə həzar yaşım olsa,
Başları yolunda oynadaydım,
Yaşları sana nisar edəydim.
Bir təndə həzar ruhum olsa,
Hər birinə ömri-Nuhum olsa,
Ruhumu qılam qaşına qurban,
Cismimni qılım türabə yeksan.
Bir dişdə həzar dişim olsa,
Hər dəmdə həzar işim olsa,
Dutam ləbini o diş ilə mən;
Hökmində olam hər iş ilə mən.
Ol gecə nə buldu yarılan hal,
Dilim deyəmən sūfati-əfal.
Zövqü tərəbü hüzurü vəhdət,
Əfsaneyi-hicrū qövli-həsrət.
Qorxardı bu könlüm əz-səhərgah,
Pəzmaya, gəlib, hüzurü, nagah.
Gözüm baxar idi suyi-rövzən,
Dayım siyəh ola ruyi-rövzən.
Yarəb, uzun eylə leyli-vəsli,
Üşşaqə budur mürad əsli.
Faş eylə müdam ruyi-kövkəb,
Rəf etmə həmişə pərdeyi-şəb.
Xırşidi müdam dər-hicab et,
Ğəmmaz gözünü dər-niqab et.
Əşya gözidən götürmə xabi,
Aşiq qılır ondan ictimabi.
Bu sözdə idim nigar dərbər,
Oxudu müəzzin: "allahü əkbər"
Dedim ki, diriğ, gecə keçdi!
Heç biləmədim ki, necə keçdi!
Baz oldu fəraq ruzi-vəslət,
Kam almadı dil bə-vəqti-fürsət.
Ah eyləridim ki, düşməyim dur,
Uyqudan oyandı çeşmi-məxmur.
Aydıp, nədir, ey vüsələ məhrəm,
Ahın nədir, ey yanımda həmdəm?
Xud vəslə səni hərəm qilib mən,
Bağrın qanılən gözün silib mən?
Dedim, nə sorarsan ey pəri-çəhr,
Angil, gün irişdi, dər şəbi-mehr.

Gündüz nə bilir bu sirri xali,
Əğyarə zühur edir xəyali.
Gecə irişür həbibə məhbub,
Talib gecə buldi kamü mətlub.
Ol fəxri-cəhanü nuri-fürqan,
Həm gecə irişdi nəzdi-sübhan.
Şəb çıxdı bəkuyi-Tur Musa,
Şəb axdı fələk yüzünə İsa.
Vəh-vəh ki, tükəndi vədeyi-vəsl,
Göründü mənə bu ruzi-biəsl.
Üstümə lihafi eyləyib puş,
Aldım yarı bir dəxi dərağuş.
Qoydum ləbi-ləb bə-sinə-sinə,
Qucdum qamu puz köynəsinə.
Matəmdə idim ki, aypılım, ah!
Göstərdi yüzün gün əz-nəzərgah.
Xavər şəhi yaxə çak qıldı,
Göylər təbəqini pak qıldı.
Pak etdi günəş yüzünü əz-xun,
Qoşdu atını bu çərxi-gərdun.
Göylər qədəmində rəqsə düşdü,
Səyyarə şüai nəqsə düşdü.
Çin ləşgərini dağıtdı zülmət,
İslam çərisin etdi dəvət.
Hər Müştəri buldu ona Zöhrə,
Rəqs etdi bu bəzmə çərxi-möhrə.
Gər, gündüzə xəlq müştəriydi,
Əmma, mənə gecə xoştər idi.
Çün gün doğuşu buraxdı tələt,
Mən xəstəyə yenə düşdi firqət.
Həzl eylədim ol dəm afitabi,
Kim, nişə götürdi bu niqabi!

ŞER DƏR BABİ-HƏZLİ-AFİTAB

(Günəşə etiraz şeri)

Çıxdı yenə mana zur edən gün!
Məsturləri zühur edən gün!

Bu sirri cəhanə söyləməzmi,
Bir zərrəni pür zinur edən gün.

Xəffaş-şikəstə ruzə aşiq,
Çeşmin həsəd ilə gur edən gün.

Gər, düşməz araya şəb niqabi,
Hər qatda vücudə zur edən gün.

Olmuşdu Xətai yarə vasil,
Yardan yenə anı dur edən gün!

DƏSTUR DADƏNİ MƏŞUQ AŞİQRA

(Məşuqənin Aşiqə tapşırığı)

Düşmən, dedi dust dər-gəmindir,
Vəslim günü bu idi, həmindir.
Bir busə mənə verib pərizad,
Dedi, bu sana yetər, yeri rad.
Yar, etmə, dedim, bizi fəramuş,
Durdum ki, gedim nəzarü bihuş;
Göy qübbəsindən asıldı qəndil,
Yüzündən alıb niqabü məndil.

ŞER DƏR BABİ-VİDAİ MƏŞUQ

(Məşuqə ilə vidalaşma)

Ey, suvlu nigar, sən qal imdi!
Ey işvəli yar, sən qal imdi!

Vəslindən irəğ ahü vaylı,
Dilxəstəvü zar, sən qal imdi!

Hicranın odunda gecə gündüz,
Dil yenə yanar, sən qal imdi!

Ğəm qışı mənə cəfalər eylər,
Ey tazə bahar, sən qal imdi!

Umar bu Xətai yadigari,
Ta tuta qərar, sən qal imdi!

ŞER YADİGAR DADƏNİ MƏŞUQ AŞİQRA

(Məşuqənin Aşiqə yadigar şeri)

Der, var belədir, səninlə qayğu,
Qan, yaş ilə ruyi-rəngi saru.

Bəd halətə düşmə, çünki, vardır,
Biləncə xəyali-ruyi-niku.

Tiği-ələm iki bölsə cismin,
Yarusi mənimlə, sən də yaru.

Qılma məni cüstcu ki, bəsdir,
Çəsmində xəyali-yari-dilcu.

Bu ahu gözümdən ayru düşsən,
Var həmnəfəsin, ǧəm ilə yahu.

Bu incə belim ǧəmi, Xətai,
Yetməzmi tənin misali-yek mu?

ŞER DƏR BABİ-HƏLALİ XASTƏNİ AŞİQ ƏZ MƏŞUQ

(Aşiqin Məşuqədən halallıq istəməsi)

Xoş qal, dedim, ey həbib-i-canan,
Bu mürdə tənim içində çün can.

Çox tökdün isə həlal bulsun,
Afət biçağilə didədən qan.

Cəm olmadı dil ǧəmində, vəh, vəh!
Ey zülfi mənim təki pərişan!

Sən min yaşagil bəkamirani,
Mən ölərisəm, nə ǧəmdir, ey can?

Su səpdi yüküş qapunda hər dəm,
Eşqin yoluna bu çeşmi-giryən.

Bağrımla, gözüm yaşı evində,
Çox oldu gözün, nəmək yedi, nan.

Bu xəstə Xətai yad qılma,
Zinhar, unutma əhdü peyman.

DƏR MOFARİQƏT ƏZ VİSALİ DUSTİ-CANİ

(Könül dostundan ayrılıq)

Çün oldu tamam nəzm təkmlil,
Vəsl oldu həman fəslə təbdil.
Səndən necə kim, can ayrı düşdi,
Tən ya çürüdü, ya sayru düşdi.
Öluncə unutman ol həbib-i,
Gül bəs unudarmi əndəlibi?
Təqdirə var isə ola tədbir,
Yox isə nə çarədir bə təqdir?
Hicrində çü "zad"ü "nun" keçdi,
"Sin"dən dəxi bir füzun keçdi.
Çün sərvəri-Çin irişdi şamə,
Xətmində mükəmməl oldu namə.
Xətm oldu bu namə ruzi-şənbə,

Eşqilə həmişə suzi-şənbə.

ŞER DƏR XATƏMEYİ-KİTAB VƏ SƏBƏBİ-TƏLİF

(Kitabın bitməsi və yazılması səbəbi)

Yarəb, irəğ etmə cismü canı,
Heç bəndəyə verməgil sən ani.

Sanma bu sözü bəyani-vaqə,
Sözdür qamusu bə-sərzəbani.

Vəslin dilərəm vəfalı yarın,
Kim, fanidürür məcazi-fani.

Çox nəstə sifətdə zahir ey dust,
Görsət yüzünü bizə nihani.

Bu fani ömür cahanda qalmaz,
Bəxş et bizə ömri-cavidani.

Bu dari-cahan çü bir fənadır,
Vergil bizə xaneyi-bəqani.

Üç nəsnədürür səbəb bu namə,
Kim, buldu zəruri qılmaq ani.

Əvvəl səbəb oldu nəzmi-tovhid,
Kim, bəndəliyın odur nişani.

İkinci bu, kim, olanda gəmgin,
Bu, könlünün ola mehribani.

Üçüncü bu, kim, qalırsa xoşdur,
Bu dünyada hər kimin nişani.

Ta deyə onu görən mühüblər,
Rəhmətlik ola onun rəvani.

Hər kim ki, bizi anırsa bulsun,
Dər-bür-ci-səadət aşiyani.

Kiməm ki, Xətaiyəm deyən mən,
Əhsənət təbarək, ey filani.

Kim munu oxur, yazarü dinlər,
Həq lütfilə yarlıgasun ani!

NƏSİHƏTNAMƏ

Sıgın fəzli-həqə ey talibi-rah,
Ki, dust eşqin özünə eylə həmrah.

Təvəccöh qıl, təvəccöh ol kərimə,
Cəməli-ənvəri-zati-qədimə.

Təvəkkül qapusunda sən müqim ol,
Təpiqi-eşq içində müstəqim ol.

Təfərrüc əhli ol aləmdə sadıq,
Təhəyyür şöleyi-didarə aşiq.

Hər iş, kim, dutasan eşqilə dutgil,
İki sanmaqlığı, ey can, unutgil.

Niyazmənd ol müdam yol içrə doğru
Ki, surət təbdil edib olma oğru.

Yəqin bil doğruluq dost qapusudur,
Həqiqət aləminin tapusudur.

Ola sidqilə kim ki, əhli niyaz
Olar, ol yol içində saf şahbaz.

Kimin ki, olmasa üzrü niyazi
Qəbul olmaz niyazi, həm namazi.

Özünü məskənət babində xak et,
Bu cismi mərifət abində pak et.

Ki, mənlük mənzilin məhv eylə daim,
Ola göp eşqilə xidmətdə qaim.

İrə ta Fəzli həqdən sənə ənam,
Düşə qəlbinə rəhmət feyzi-ilham.

Xəbərdir olasan həq canibindən.
Çıxar zati-şərifin küfrü kindən.

İrişə halına eşqi-ilahi,
Ola canında daim dərdü ahi.

Dilində fəthü dövlət ola yahu,
Könüldə hikməti-yahu-yamənhu.

Dilərsən kim, olasan əhli-tovhid,
Ki, səndə qalmaya bir şəmmə təqlid.

Könül safilə saf ol sadıqanə,
Səfa birlə həqiqət aşıqanə.

Qədimü layəzəlü fərdü yekta,
Ki, misli yox onun zatinə həmta.

Şəriki yoxdur onun zati hudur,
Mübərradır xamudan şöylə hudur.

Münəzzəhdır xamudan eyni zati,
Vəli, hər şeydə zahir möcüzati.

İkilikdən bəridir zati-mütləq,
Kəməli-qüdrətinə söylə səddəq!

Özidir hər işə sərkərü memar,
Bu rəmzi anlagil, ey əhli-iqrar!

Cəhani tarü-mar etmək əlində,
Yenə bir dəmdə var etmək əlində.

Görünən, göstərən, gözlə görən ol,
Aparan, gətirən, alan, verən ol.

Dəxi kimdən göpərsən munca işlər,
Öz işidir ki, işlər munca işlər.

Gəhi məzhər cəmalə, gəh cəlalə,
Əcəb sirdir, bu sir cəllə cəlalə!

Ki, həqdir səcdə çün zikrinə fikrin,
Kəlisa məscidü küfrinə küfrün.

Kim, oldur hər işin eynində mövcud,
Özidir cümlə məxluq içrə məbud.

Bəhanədir, vəleykin, işi xəlqə,
Ki, qulağda bu pəndi eylə həlqə!

Onun hikmətlərinə qüdrəti çox,
Nə deyim, binəhayət, payani yox,

Təriqi-əhli-həq bir özgə haldır!
Qalanı yüz elə çox qeylü qaldır.

Kim ol tovhid məqamidir bu yollar,
Bu yoldan çıxanı yol əhli yollar.

Həqiqət içrə gəp var gənc, özidir,
Deyilən xamı dildə öz sözidir.

Vəli, sitri-ədəbdır görmək ondan,
Bəşər felini, yəni bilmək ondan.

Çıxarma pərdədən dışra bu sirri,
Eşit, ey seyr edən bəhr ilə bərpi!

Keçit gözlə, saqın, keçmə bu suyi,
Deyu, naməhrəmə açma bu sirri!

Məqami-heyrət içrə eylə seyran,
Divanə, əsrükü sərməstü heyran.

Olasan ta kim, ol didarə məhrəm,
Visali-həzrəti-dildarə həmdəm.

Əzəldən bir məsəldir kim, demişlər,
Təpiqət pirləri şəkkər yemişlər.

Nə isə zahirin batinin oldur,
Zahirdən batinə düş doğru yoldur.

Nəzər eylə həqin hikmətlərinə,
Təaləllah, zəhi qüdrətlərinə!

Yaratdı canını uş, bu nəfəsdən,
Munu bil, çıxmادين sən bu qəfəsdən.

Ki, bir gövhərdurur əşyanın əsli,
Ki, onun mədənü mənbəü nəsli.

Göhər gəp dürrilədür kani-gövhər.
Nə gövhərdir, həqiqət həqqə məzhər.

Cahan qətrə onun bəhri yanında,
Ki, qərq olur əqillər pəyanında.

Vəli, qətrə deyil dəryadan ayrı,
Ulaşcaq bir olup, gəl sanma qeyri.

Əlünə alıcaq bir saf ayinə,
Yenə özün göpəpsən həp ayinə.

Görünən güzgüdə həm öz cəmalın,
Dəxi, nədip sənə səndən xəyalın?

Yaxın bax kim, sənə səndən yaxındır,
İraq baxma sana səndən saqındır.

Yüzündəvü sözündəvü gözündə,
Özüdür can olan, ey can, özündə.

Xamuya dövr edən bir dövri-həqdir,
Özün bilənə bu yaxşı səbəqdir.

Bu məni hər kimin həqqi deyildir,
Ki, safü sidqlə bağlı könüldür.

Əgər, seyr eyləsən can iqlimini,

Sərayi-gülşəni-canan elini;

Kim, özü canə can olmuş bu canə,
Nihani gəşt edər xanə bəxanə.

Yəqin ayru deyildir kəndudən can,
Ki, bir mənadadır dəryayü ümman.

Günəş zərrəvü həm zərrə günəşdir,
Özünə özünü, ey can, ulaşdır.

Bu cismi eşqilə, can eylə rövşən,
Ki, zülmət rəf olub, cism ola rövşən.

Kimin ki, eşqi yox varma yanınca,
Keçər fürsət o bu eşqə yanınca.

Ki, ol eşqilə sərməstü divanə,
Ona yoxdur qələm, varsa divanə.

Yeri, eşqi özünə pişə eylə,
Yetər uzağı fikr, əndişə eylə.

Bu dəmi xoş gör, ey can, həqqə şükr et,
Bu fikrin tərkin et, var, özgə fikr et.

Niyə gəldin, nə gətirdin cəhanə,
Nə iltərsən axirət cavidanə?

Nə idin aləmi-vəhdətdə söylə,
Bu kəsərət evinə düşdün ki, böylə?

Bunu bildin isə ipdin məqamə,
Axirət mənzili, Darüs-səlamə.

Munu sən istə bir əhli-nəzərdən,
Verə, lütf eyləyib, gizlü xəbərdən.

Əlində var ikən bir ixtiyarlıq,
Həqin aşıqlərilə eylə yarlıq.

Əlini alalar bir dar məhəldə,
Gərəkdir ançlayın yar məhəldə.

Yarım deyən çox olur munda, ey yar,
Saqın hər yetənə aldanma zinhar.

Kimi sevsən onunla həm qoparsan,
Onu kim canü dildən sən taparsan.

Uzaqdır mənzilin azuq qazangil,
Yetər bu dünya mülkünə uzangil.

Xəyal-eşqi özünə həmdəm eylə,
Onunla xoş səfa sür, həm, dəm eylə.

Hər an canda ki, ola eşq xəyali,
Degildir haldan ol hal içrə xali.

Olur bu eşqilə can həqqə vasil,
Ki, eşqi olmayan candan nə hasil!

Təşəbböh eylə, ey can, cavidanə,
Yolunda qalma anun cismü canə.

Cəmali-Mustafayə ver səlavat,
Olasan cümlədən sağü səlamət.

İbadətlər başıdır, ey qarındaş,
Səlavat eşqilə gər ola yoldaş.

Kimin eşqinə yar etdi cəhanı?
Budur eyni ibadət tanı anı!

Təvəkkül qıl, təfəkkür ilə idrak,
Nədir ol aləmi-mənidə lövlək?

Məhəmməd ümməti qalmaz damuda,
Salavat var, canın yanmaya oda.

Ona ixlas ilə ümmət ola göp,
Ona münkir olanın gözləri kor.

Həqin dustunu bilgil dust olasan,
Şana ulaşıban peyvəst olasan.

Kimin əlindədir bu cümlə aləm,
Bu hikmətə ulaşur gerçək adəm.

Nəbi meracə çıxdı kimi gördi,
Məqami-müntəhadə kimə irdi?

Yol üstündə duran aslanı gördi,
Çıxapdı yüzüğünü ona verdi.

Dedi ki, aramızda bu nişanə,
Bu sözümə məvalilər inanə.

Munu fəhm eylə ki, özgə xəyaldır,
Xəyal içrə, vüsal içrə məaldır.

Daxi sir var deyilməz xəlq içində,
Yenə söz var deyəsi xülq içində.

Yürü, şahə müdam könlün açılsın,
Lütüf söylə, dilindən düp saçılsın.

Ki, dəgmə kimsə olmaz şahə məqbul,
Nişan göstər olasan ki, şaha qul.

Nədir, söylə mənə, şahin nişanı?
Əgər mömin isən sən şahı tanı!

Kimin əmrilə çizginir fələklər,
Ona səcdə elər göydə mələklər.

Mürüvvət və kərəm, lütfü səxavət
Nişanı şahın, ey əhli-səadət.

Həsən-Hüseyni sev candan həmişə,
Zəhi, dövlətli can şahə buluşə.

Əli, Zeynəlibadü Baqirü Cəfər,
Olardır möminə mürşidü rəhbər.

Musayi Kazim, Əli, Musa Rzayə,
Rza vergil yəqin ali-əbayə.

Təqiyü ba Nəqi şah Əskəridən,
Ola görgil imamlar gövhəridən.

İrişdi vədəyi-əhdi-Məhəmməd,
Zühur edə özün məhdi-Məhəmməd.

Bu on iki imamə qıl eyvallah,
Əgər mömin isən yarıncın allah.

Yəqin oldu çıxsa sahib zəmanə,
Vilayət ləşgər ilə xanədanə.

Əlamətlər göründü cümlə əhval,
Ki, təbdil görünür qövl ilə əqval.

Cəhan əksinə döndü, ey bəradər!
Dilər div ola insanə bərabər?!

Haçan dürüst ola bu xam xəyallar,
Yaxışmaz yol içində işbu hallar.

Bu bikar iyəsi mülkini gözlər,
Görər bu məniyi işıqlı gözlər.

Zühur olmaz cahan qarışmayınca,
Bu aləm cümlə küfrə düşməyincə.

Yenə oynaya şahin zülfüqarı,
Müti ola onun əmrinə varı.

Gəl imdi bir dəxi söhbəti dinlə,

Qulax dut bu sözün mənisin anlə.

Edərsən mundan axır seyran onda,
Nə köşək təxt yaparsan yəni munda?

Yükün zülm isə arxandan buraxgil,
Təfərrüc eyləyib didarə baxgil.

İrəsən mənzilə oynaya gülə,
Ki, şəklin bənzəyə gülşəndə gülə.

Bu dünya möhnətin vəhdətə dəğşür,
Özünü sidqilə sən şahə dəpşür.

Həqi ərdən ari, mömindən istə,
Budur pəndim sənə şikəstə-bəstə.

Ərə yetən, həqə yetər yəqin bil,
Əgər talib isən bu rəmzi bilgil.

Bil ol can kim, həqiqət pirimizdir,
Yolunda təslim olmaq əmirimizdir.

Əgərçi qətreysi sudan yaratdı,
Vəli öz eşqini ona yar etdi.

Bəvəzullah, qılqıl sən sücudi,
Münəvvər eyləgil iş, bu vücudi.

Zəhi, surət ana canlar görəcək,
Yanınca sürünür, olur baliçək.

Gərəkdürür sənə hər işdə təzim,
Mələk adəmdən alur elmü təlim.

Könül göziylə bax, didar görəsən.
Necə bir sən dərü divar görəsən.

Nə kim vardır bu surətdə göründi,
Təcəllə şövqini munda gör indi -

Ki, munda görməyən, can onda görməz,
Qalur ol vəslini canana irməz.

Bu vəchin təfsiri Tövratü İncil,
Edərlər anu fərqa əhli təvil.

Şəriət və təriqət yollarıdır,
Ki, mərifət, həqiqət hallarıdır.

Budur bu dörd kitabın mənisi həm,
Özün bilib, olasan yolda möhkəm.

Yəqin əhli yanında yol bir oldu,
Ki münkirlər bu dərgahdan sürüldü.

Mürid oldup ola əhli-ipadət,
Hər işdə vap ala pirdən icazət.

Həram edə uyxusun dost aduna,
Yana pərvanətək eşqin oduna.

Təpqi-övliya bir doğru yoldur,
Yetər hər yetənə kəndunu buldur.

Əgər olmaz isən bu yolda gerçək,
Vilayət süfrəsindən sən əlin çək.

Kərəm kani Əlidən, haşa lillah,
Xaçan öz çəkərini edə gümrah.

Mühübbi-şah olan dərmandə olmaz,
Çıxar aydınlığa zülmətdə qalmaz.

Çalınma dörd yana bağlan Əliyə,
Ərənlər sərvəri şahi-vəliyə.

Mizanü tərəzü sorğuvü məhşər,
Əli əlindədir, filcümlə, yeksər.

Keçirən ol siratül-müstəqimi,
Onun ümmətidir əzəl qədimi.

Vilayət şəhrinin qədri Əlidir,
Həqiqət bəhrinin dürri Əlidir.

Yedi damu, səkiz cənnət nişani,
Xamusi səndədir anla bəyani.

Vücudindən gedər damü sifatin,
Yaman xudur, burax əldən bəratın.

Sifati-əhli cənnət yaxşı xudur,
Ki, xuyi yaxşı olan bəxtludur.

Kəmal əhli ilə olgil müsahib,
Ki, ondan mərifət kəsb et əcayib.

Özünbilməz ilə durma, oturma,
Ömür zayə keçər əqlin itirmə.

Qoma şah damənini daim əldən,
Yapış silsiləsinə canü dildən,

Kimin ki, məni icrə zati yoxdur,
Çürükdür sözünün bünyadi yoxdur.

Yəqin sidq aşıqın sərmayəsidir,
Bu rəmzi bil ki, ol can ayəsidir.

İman əhli isən ey can, vələykin,
Ki, cismü canü dildə dutmagil kin.

Budur sözüm sənə məndən əmanət,
Könül yıxma, vəli, eylə imarət.

Dəxi, yoldaş ilə qonşunu gözlə
Ki, xəlqin eybini sən açma, gizlə.

Hamu fəzli-həqə oldu betofiq,
Ola taliblərə həq yolu təhqiq.

Hamu əməldən əfzəldir, bir insaf.
Həqin öz evidir olsa könül saf.

Həqin ol haqlığı ol həq həqiçün,
Ki, zati fəzli həq mütləq həqiçün.

Cəmali-pərtəvi-şövqi həqiçün,
Kəmali-qüdrəti-eşqi həqiçün.

Kəmali-ismi-əsmasi həqiçün,
Həm ol ismül-müsəmması həqiçün,

Müsəlla, ərşü fərş naxış həqiçün,
Həm ol göydən enən yağış həqiçün,

İmam Həsən - şəhid canı həqiçün,
Tökülən şah Hüseyin qanı həqiçün.

Ənəlhəq söyləyən Mənsur həqiçün,
Şəhidlər üstə düşən nur həqiçün!

Ki, üçlər, yeddilər qırxlar həqiçün,
Bu vala qovmi-sərməstlər həqiçün!

Səfa əhli sufi safi həqiçün,
Ənəllah əhli-insafi həqiçün!

Urum əbdalları sidqi həqiçün,
Xorasan pirləri nitqi həqiçün!

Nihan dərvişlərin sirri həqiçün,
Bu yolda pirlərin sirri həqiçün!

Aşıqlər atəşi-ahı həqiçün,
Ki, təsbihi-səhərgahi həqiçün!

Müdam çağırdığun ol şah həqiçün,

Hacat qəbul olan dərğah həqiqün!

Suçum bağışla şahı-Kərbəlayə,
Qamu aşıqlərə şah övliyəyə.

Qəbul et bu duayı ya ilahi,
Ki, sənsən cümlə aləm padşahi.

Nə ərbabəm, nə zahid xaki-payəm,
Bəhəmdullah ki, dust eşqilə bayəm.

Ğənidir lütf iyəsi padişahim,
Ümidgahim, şahım püştü pənahim.

Nəsihətnamə yazdım dərvişanə,
Cahanda olmağ üçün bir nişanə.

Təvəccöh qıl, təvəkkəltü Ələllah,
Qulağ çəkdim, dedim, ərənlərə şah.

Həqin fəzlinə bağlandıq əzəldən,
Təmənnamız didardır ləmyəzəldən.

Xətai, dərđməndəm bir kəminə,
Onuçuq, hu, deniz şahın dəminə.